BIBLIOTHECA HISTORICA *SVEO-GOTHICA*;

Eller

FÖRTEKNING

Uppå

Så väl trykte, som handskrifne Böcker, Tractater och Skrifter, hvilka handla om

Svenska Historien,

Eller därutinnan kunna gifva Ljus;

Med

Critiska och *Historiska*

ANMÄRKNINGAR:

Af

CARL GUST. WARMHOLTZ,

Hof-Råd.

ANDRE DELEN,

Som innehåller de Böcker och Skrifter, hvilka angå

SVERIGES NATURAL-HISTORIA.

STOCKHOLM,

Trykt hos ANDERS JAC. NORDSTRÖM, 1783.

FÖRTEKNING

På de HÖGE och RESPECTIVE PRENUMERANTERNE på *Bibliotheca Historica Sveo-Gothica.*

Hans Majestät Konung
GUSTAF III.

Hans Kongl. Höghet
GUSTAF ADOLF
Svea Rikes Kron-Prins.

❁ ❁ ❁

ACADEMIEN (Kongl. Svenska *Vetenskaps*) i Stockholm.

ADELBORG (*Joh. Aron*) Hof-Rätts-Råd i K. Svea Hof-Rätt.

ALGREN (*Severin*) Rådman i Stockholm.

ALSING (*Joh. Diedr.*) Kyrkoh. i Weinge uti Halland.

ALSTRÖM (D. *Carl J.*) Prost i Köping.

ALSTRÖMER (Bar. *Clas*) Canc.-Råd och Commend. af K. Wasa-Ord.

— — — — (Bar. *Patrick*) Commerce-Råd och Rid. af K. Wasa-Ord.

APELBLAD (*Jon.*) Lagman.

AROSENIUS (*Pet.*) Philos. Magister.

AROSIEN (*Gust.*) Prost i Wester-Fernebo uti Westmanland.

AURINDER (*Joh.*) Past. vid Spinhuset i Stockh.

AXELSSON (*Elies.*) Prost i Kolbeck uti Westmanland.

BALTHASAR (*Augustin von*) Vice-President uti Kongl. Tribunalet i Wismar och Rid. af Kongl. Nord-St. Ord.

BARKMAN (D. *Carl G.*) Prim. Theol. Lector i Strengnås.

BAUMAN (*Hans*) Assessor.

BENZELSTIERNA (D. *Lars*) Biskop i Westerås.

— — — (*Matth.*) Stats-Secreterare och Com. af K. Nord-St. Ord.

BERGIUS (*Bengt*) Banco-Commissarie.

BERGSTEN (*Eric*) Kyrkoh. i Warberg: 2 Exemplar.

BERTOUCH (*Ernst Albr. von*) Kongl. Dansk Kammarherre, Deputerad i Sjö-Commissariats Collegio och Rid. af S. Stanislai-Orden.

BIBLIOTEKET (*Gymnasii*) i Skara.

— — — (*Gymnasii*) i Götheborg.

— — — (*Trivial-Skolans*) i Stockholm.

— — — (*Österbottens Nations*) i Åbo.

BILMARK (*Joh.*) Hist. och Moral. Professor i Åbo.

BJÖRNSTJERNA (*Joh.*) Kongl. Bibliothecarie.

BLOMBERG (*Carl Pet.*) Kyrkoh. vid Fransyska Luth. Kyrkan i Stockholm.

BORG (*And.*) Kongl. Hof-Prådikant.

— — (*Er. Gust.*) Hist. och Moral. Lector i Westerås.

BRANDER (*Uno*) Prost i Norberg uti Westmanland.

BRANNIUS (*Joh. Er.*) Revisor vid Kongl. Bränneri-Directionen.

BRINCKMAN (*Hans Gust. von*) Studerande.

BURTZ (*Gabr.*) Banco-Commissarie.

BÜSCHING (D. *Ant. Fr.*) Öfver-Consistorial-Råd i Berlin.

CANZ-

CANZLER (*Joh. Ge.*) Kammar-Råd i Dresden.
CARLSTRÖM (*Jon. Fr.*) Philof. Magifter.
CATTEAU (*Joh. Pet.* Paftor vid Franf. Reform. Kyrkan i Stockholm.
CELSE (*Magn. von*) Canc.Råd och Riks-Hiftoriogr.
CELSIUS (D. *Olof*) Bifkop i Lund.
CHRISTIANI (*Wilh. Ernft*) Juftit. Råd och Hiftor. Prof. i Kiel.
CHRISTIERNIN (*Joh. D.*) Hof-Kamererare och Rid. af Kongl. Wafa-Ord.

DÜBEN (Gr. *Carl Wilh. von*) Prefident i Kongl. Kammar-Revifionen och Commend. af K. N. O.
DUVAERUS (*Jac.*) Bibliothecarius Lidénianus i Upfala.

EBELING (*Chriftof. Dan.*) Lärare vid Handels-Acad. i Hamburg.
EBERHARDT (*Joh. Hartman*) Hiftor. och Moral. Lector i Hernöfand.
EHRENBILL (*Ulr.*) Öfverfte vid Arméens Flotta och Rid. af Kongl. Sv. Ord.
EHRLING (*Jon.*) Commin. vid Mar. Magd. Förf. i Stockholm.
EKEBOM (*Ad. Wilh.*) Confift. Notarie i Götheborg.
EKERMAN (*Carl Fr.*) Borgmäftare och Præfes uti Söd. Förft. Kämnärs-Rätten i Stockholm.
ENGESTRÖM (*Jac. von*) Cancellie-Råd och Rid. af Kgl. Nord-St. Ord.
ENNES (*Carl Joh.*) Rådman i Carlscrona.

FANT (*Er. Mich.*) Hiftor. Prof. i Upfala.
FLINTENBERG (*Joh. Dav.*) Studerande.
FLODERUS (*Matth.*) Studerande.
FORSSENIUS (*A. C.*) Philof. Magifter.

FREDENHEIM (*Carl Fr.*) Expedit. Secreterare vid Utrikes Expeditionen, Cerem. Måstare och Kamererare vid de Kongl. Orden.

FRIETZCKY (*Clas*) Directeur.

FRONDIN (*Berge B.*) Studerande.

GADEBUSCH (*Thom. Henr.*) Prof. Jur. Publ. i Greifswald.

GAHN (*Hans Jac.*) Svensk Gen. Consul i Cadix.

GARDIE (Hans Exc. Grefve PONTUS DE LA) Gen. Lieut. och Commend. af Kongl. Sv. Ord.

GATTERER (*Joh. Christof.*) Hof-Råd och Hist. Prof. i Göttingen.

GEBHARDI (*Lud. Alb.*) Professor vid Riddar-Acad. i Lüneburg.

GÉNET (*Carl*) Chef de Bureau des Interprètes du Roi i Versailles.

GOTHENIUS (D. *Joh.*) Prost i Skee uti Bohus-Lån.

GOTHER (*Engelb.*) Vice-Pastor i Wester-Fernebo uti Westmanland.

GOTTMARK (D. *Joh.*) Theol. Lector i Westerås.

GRANSKOG (*Joh. Fred.*) Lagman.

GRIPENBIELKE (*Joh. Pet.*) Lagman.

GROSKURD (*Christ. Henr.*) Rector vid Gymnasium i Stralsund.

GYLLENHAHL (*Joh. Adam*) Directeur.

GÖTLIN (*Eric*) Vice-Bibliothecarie i Upsala.

HALBERG (*Fred.*) Handels-Bokhållare.

HALLANDER (*Eric*) Vice-Pastor i Ihrsta uti Westmanland.

HALLMAN (*Joh. Gust.*) Kongl. Lif-Medicus.

HAMBRAEUS (*Lars*) Notarie vid Stadf. Consist. i Stockholm.

HAZELIUS (*Pehr*) Studerande.
HEBBE (*Joh. Fr.*) Grosshandlare i Stockholm.
HEDENGRAN (*Sven*) Assessor.
HELLENBERG (*Magn.*) Handelsman i Borås.
HELLSTENIUS (*Mart.*) Vice-Rector Sch. i Arboga.
HELLWIK (*Jon.*) Slottsfogde i Upsala.
HERLIN (*Joh. Wilh.*) Assessor i Kongl. Svea Hof-Rätt.
HOLMBERG (*Joh. Christof.*) Bokhandlare i Stockholm: 4 Exemplar.
HÜLPHERS (*Abr. A.*) Directeur.
— — (*Lars Pet.*) Rådman i Westerås.
HYDRÉN (D. *Lars*) Domprost i Upsala.
HÅRDH (Gr. *C. L.*) Öfver-Adjutant hos Hans Majestät Konungen.
HÅGER (*Carl*) Handels-Bokhållare.
HÖYER (*Henr.*) Prost i Kumbla uti Westmanland.

INSULIN (*Nils*) Kyrkoh. i Bro uti Roslagen.
JOHANSSON (*Abr.*) Kyrkoh. i Grytnäs uti Dalarne.
JURINGIUS (*Emund*) V. D. M.
JÄGERSKÖLD (*Carl Joh.*) Capit. vid Artilleriet.

KEMPHEN (*And. von*) Notarie.
KLINCKOWSTRÖM (*Thure Leonh. von*) President uti Kongl. Tribunalet i Wismar och Rid. af Kongl. Nord. St. Ord.
KNÖS (*Olof A.*) Mag. Docens och Amanuens vid Biblioteket i Upsala.
KOCH (*Christof. Wilh. von*) Prof. Histor. i Strasburg.
KRAFT (*Pehr*) Consist. Notarie i Westerås: 5 Exemplar.

LAGERBRING (*Sven*) Cancellie - Råd och Histor. Prof. i Lund.

LANGE (*Jac.*) Secreter. vid Borgare - Ståndets Cancellie - Direction.

LEYONHUFWUD (Bar. *Knut H.*) Kammarherre och Rid. af Kongl. Sv. Ord.

LIDÉN (*Joh. Henr.*) Professor.

LINDAHL (*Joh. Nic.*) Grosshandlare i Norrköping.

LINDBLOM (*Jac. Ax.*) Prof. Eloq. och Polit. Skyttianus i Upsala.

LÜDEKE (D. *Christof. Wilh.*) Pastor Primar. vid Tyska Kyrkan i Stockholm.

LUTH (*Pet.*) Histor. Lector i Skara.

MARELIUS (*Nils*) Öfver - Directeur.

MARKS VON WÜRTENBERG (*Nils Wilh.*) Revisions - Secreterare.

MECKLIN (*Joh. Ad.*) Studerande.

MEDLING (*Joh.*) Grosshandlare i Stockholm.

MENNANDER (D. *Carl Fred.*) Svea - Rikes Årke-Biskop.

MEUSEL (*Joh. Ge.*) Hof - Råd och Hist. Prof. i Erlangen.

MURBERG (*Joh.*) Rector vid Trivial - Skolan i Stockholm.

MÖLLER (*Joh. Ge. Pet.*) Prof. Histor. i Greifswald.

— — (*Joh.*) Kyrkoh. i Westerhaninge uti Södermanland.

NORDENCREUTZ (*Fred. Jac.*) Öfverste och Rid. af Kongl. Sv. Ord.

NORIN (*Jac.*) Fabriqueur i Stockholm.

OSBECK (D. *Pehr*) Proſt i Hiſslöf uti Halland.
OXENSTIERNA (Bar. *Carl*) Öfver-Hof-Stalmäſtare hos Hennes Maj:t Drotningen och Commend. af Kongl. Waſa-Orden.

PETREJUS (D. *Joël Jac.*) Kyrkoh. vid Mariae Magd. Förſaml. i Stockholm: 2 Exemplar.
PORTHAN (*Henr. Gabr.*) Eloq. Prof. i Åbo.

QUIDING (*Jöns*) Advocat-Fiſcal i Directionen öfver Arméens Penſions-Caſſa.

RAMEL (Bar. *Malte*) Hof-Canceller och Commend. af Kongl. Nord-St. Orden.
RIBBING (Bar. *Joh.*) Hof-Marſkalk.
ROMAN (*Joh. Leonard*) Bruks-Patron.
ROSENADLER (*Carl Alb.*) Preſident och Rid. af Kongl. Nord-St. Ord.
ROSENHANE (Bar. *Schering*) Kongl. Secreterare.
ROSENTWIST (*Hans Aug.*) Controlleur vid Stora Sjö-Tullen.
RUDELIUS (*Nils*) Comminiſter i Wânga uti Öſtergötland.
RUNEMARK (*Henr. Guſt.*) Bokhandlare i Stockholm: 2 Exemplar.
RUTH (*Joh.*) Kyrkoh. i Wallentuna uti Upland.

SANDAHL ( ) Bokhållare.
SANDSTRÖM (*Er. Gottfr.*) Kopparſlagare i Gefle.
SCHEFFER (Hans Exc. Grefve CARL FR.) Riks-Råd, Rid. Commend. och Canceller af Kongl. Maj:ts Orden.
SCHINMEIER (D. *Joh. Ad.*) Superintendent i Lübeck.
SCHLAFF (*Carl von*) Referendar, uti Kongl. Hof-Rätten i Greifswald.

SCHLÖZER (*Aug. Lud.*) Hof-Råd och Philos. Prof. i Göttingen.

SCHRÖDER (*Eric*) Banco-Secreterare.

SCHULTZBERG (*Abr.*) Kyrkoherde i Gunnilbo uti Westmanland.

SCHÖNBERG (*And.*) Canc. Råd, Riks-Historiograph och Rid. af Kongl. Nord-St. Ord.

SEGERSTRÖM (*Lars*) Justitiarie.

SILFWERSTOLPE (*Fred.*) Banco-Commissarie.

SIMMINGSKÖLD (*Joh.*) Lagman och Historiograph vid de Kongl. Orden.

SPARRE (Hans Exc. Bar. FREDR.) Riks-Råd, Gouverneur för H. K. H. Kron-Prinsen, Rid. och Commend. af Kongl. Majts Orden.

STEENMAN (*Nils*) Hof-Rätts-Råd i Kongl. Svea Hof-Rätt.

STRANGH (*Pet. El.*) Gr. L. Lector i Westerås.

STRICKER (D. *Joh. Christof.*) Prost i Carlshamn.

STYFFE (*Er. Gust.*) Controlleur vid Utgående Sjötulls-Kammaren i Stockholm.

SUHM (*Pet. Fr.*) Kongl. Dansk Kammarherre.

SUNDBERGER (*And. Pet.*) Assistent i Stockholm.

SWEDERUS (*Georg*) Krigs-Commissarie.

— — — (*Magn.*) Bokhandlare i Upsala.

TAUBE (Bar. *Carl Evert*) Kongl. Öfver-Hof-Prädikant, Kyrkoherde i Stockholms Stor-Kyrka, samt Praeses i Kongl. Hof-och Stadsens Consistorier.

TENGSTRÖM (*Jac.*) Philos. Adjunct i Åbo: 2 Exemplar.

TIDGREN (*Gabr.*) Philos. Adjunct i Åbo.

TOTTIE (*Jac. Johansson*) Controlleur vid Tolagen i Gefle.

TÖR-

TÖRLING (*Joh. Fr.*) Notarie i Kongl. Svea Hof-Rätt.

UGGLA (*Carl Henr.*) Kammarherre.
UGLA (D. *Pet.*) Proſt i Hedemora.
UTFALL (*Joh. von*) Capit. vid Elfsb. Regem.

WALLENCREUTZ (*Joh.*) Stats-Secreterare och Rid. af Kongl. Nord-St. Orden.
WALLQUIST (*Olof*) Kyrkoh. i Alsheda uti Småland.
WALLWIK (*Nils*) Proſt i Arboga.
WARGENTIN (*Pehr*) Secreterare i Kongl. Vet. Academien och Rid. af Kongl. Nordſt. Orden.
WENNERSTIERNA (*Pehr G.*) Banco-Fiſcal.
WESTÉN (*Aron*) Proſt i Ramsberg uti Weſtmanland.
WICKSELL (*Joh.*) Proſt i Munktorp uti Weſtmanland.
WINGÅRD (D. *Joh.*) Biſkop i Götheborg.
WRANGEL (D. *Carl Magn.*) Kongl. Öfver-Hof-Prådikant och Kyrkoh. i Sala.

ÅKERHIELM (Bar. *Fred.*) Öfverſte-Lieut. och Rid. af Kongl. Sv. Ord.

ÖBERG (*Ge. Ant.*) Studerande.

UT-

UTGIFVARENS
FÖRETAL.

Det är med et så mycket sanskyldigare nöje, som jeg nu til det Svenska Almänna öfverlemnar ANDRE Delen af detta Verk, som det rörer vår Historia så aldeles nära, at den utan detsamma icke kan bestå, såsom en å sanskyldiga Grunder bygd Vetenskap. Denne Del upgifver nu i ordningen alla de Källor, som leda til Fäderneslandets *Naturliga* Kännedom, eller som beskrifva Sveriges Belägenhet, Climat, Jordmån, Inbyggare, Djur, Växter, Mineralier och Metaller, Bergverk och Bruk, Mineral-Vatn och Hälsobrunnar m. m. samt handla om Solens Up- och Nedgång, Norrsken, Åskedunder, Jordbäfningar, Vatnets Stigande och Fallande, Strömar och Sjöar, Sjukdomar och Pestilentia, Troldom och hvarjehanda Vidskepelser i Sverige. Den TREDJE Delen, som nu följer at läggas under pressen, har Sveriges *Antiquiteter* til föremål.

Om detta Verks hela Beskaffenhet och Värde är uti den Första Delen tiläck-

råckligen förordat *); hvadan det ock icke kunde fela, det ju et sådant Arbete öfveralt, i synnerhet af Kånnare, med et utmärkt Bifall blef emottaget.

Hans

*) Får dock hår tillågga, at om detta Verk år det *andra* i Europa i anseende til Tiden, ty le Longs Bibliotek utkom 1719, år det dock ofelbart det *första* i anseende til Utarbetningen, hvilket jag nu med full vifshet kan förfåkra, sedan jag i år utifrån, för *Upfostrings-Sällskapets Bibliotek*, erhållit fören. le Longs Verk, nya Uplagan af Hr de Fontette, har således til fullo, jåmfört begge Verken; hvilket jag ej kunde, då jag skref Företalet til Förste Delen af Warmholtzska Biblioteket, såsom jag då blott kånde de i Kongl. Biblioteket varande förste Delarne af le Longs senare Uplaga. Dennas fullständige Titel år som följer: Bibliotheque Historique de la France, contenant le Catalogue des Ouvrages, imprimés & manuscrits, qui traitent de l'Histoire de ce Royaume, ou qui y ont rapport; avec des Notes critiques & historiques; par feu *Jaques le Long*, Prêtre de l'Oratoire, Bibliothécaire de la Maison de Paris, Nouvelle Edition, revue, corrigée & considérablement augmentée, par *Fevret de Fontette*, Conseiller au Parlement de Dijon de l'Acad. de cette Ville & de celle des Inscr. & Belles-Lettres. Tom. I - V. Paris, 1768 - 1778, fol. Hr Hof-Rådet *Warmholtz* har nu ock vunnit sin önskan, at få gå igenom denna få vida tilökta Uplaga, och dymedelst riktat sit Verk med åtskillige hittils okånde Artiklar för vår Historia, i synnerhet rörande Sveriges Negotiationer med Frankrike.

HANS KONGL. MAJ:T, til Hvilken den Förfte Delen genaft och i underdånighet öfverlemnades, behagade Allernådigft förklara Sit Höga Vålbehag öfver et fådant Verks utgifvande; åfven fom Des och Rikfens Högloft. CANCELLIE-COLLEGIUM, fom har den nårmare Vården om Svenfka Literaturen fig ombetrodd, medelft *Extractum Protocolli* af den 14 Oct. 1782, täcktes om detfamma fålla det Yttrande: *at det vore hedrande för Nationen och gagnande för In- och Utrikes Lärde, jamt ganfka nyttigt få för högre fom lägre Åmbetsmän* *).

Men få upmuntrande ock deffa Höga och Gunftiga Förfäkringar ofelbart äro för Utgifvaren, at med et få betydligt Verks framgifvande i dagen fortfara, få inträffar hår dock en icke mindre ftor Angelägenhet, eller den at utfinna Medel til des förläggande. Jag för min del har icke kunnat gå längre, ån då jag tillöft mig hela Manufcriptet, och nu utgifver det på Trycket å ena fidan med al Typographifk Anftåndighet, men icke des mindre å den andra til det lägfta Pris, fom det, utan en calculerad fkada, kan ut-

*) Se vidare hårom *Upfoftrings-Sällfkapets Tidningar*, År 1783, fid. 683.

utgifvas, eller efter 1 ſk. för det tryckte arket, och blott emot den ringa Prenumerationen af 16 ſk. på hvarje Del. Således drifven af lika Ädelmod för Utgifvaren, ſom af nitfull Vålvilja för Svenſka Hiſtorien, behagade Kongl. Öfver-Hof-Prådikanten, Kyrkoherden i Stockholms Stads Storkyrka och Praeſes uti begge hårvarande Conſiſtorierne, Herr Baron *Carl Evert* Taube, at med ſit både Förord och Ämbetes åtgärd omfatta ſå vål denna Herr Hof-Rådet Warmholtz's *Bibliotheca Hiſtorica Sveo-Gothica*, ſom Herr Canc. Rådet *Magn. von* Celse's *Apparatus ad Hiſtoriam Sveo Gothicam* *), ſamt begge deſſe Verk, medelſt Circulaire ifrån Hufvudſtadens Högvördige Conſiſtorium til de öfrige Högvördige Conſiſtorierne i Riket, dat. Stockholm, den

*) Detta år et i ſit ſlag icke mindre ypperligt Verk. Des Titel år: Apparatus *ad Hiſtoriam Sveo-Gothicam*, quo Monumentorum & Scriptorum, præſertim antiquiorum, hanc illuſtrantium, Cognitio datur; hvars *Förſta* Section, ſom meddelar Innehallet af de Påfve-Bullor, hvilka röra Sverige, redan år tryckt, Stockh. 1782, 4; den *Andra*, ſom handlar om Jus Canonicum och de Catholſka Kyrkomöten i Sverige, år under trycket; och den *Tredje*, ſom beſkrifver våra Helgon, år i MS mig fullſtåndig tilſtåld: ſammantaget år det ſaledes en af de fullſtåndigare Kållor för vår Kyrko-Hiſtoria.

den 17 Dec. 1782, til en lättare afsättning recommendera så hos Stiftens Prästerskap, som hos de inom hvarje Stift boende Herrskaper och Ståndspersoner *). En sådan Anstalt lärer ock göra hos en så uplyst Nation, som vår, al önsklig verkan; och äro redan Requisitioner ingångne från några Stift **). De Resp. PRENUMERANTERNES Antal i almänhet kan åter intagas af den här framföre tryckte *Förteckningen*; hvilken ständigt kommer i de följande Delarne at fortsättas.

Men et icke mindre angenämt churu blott *literairt* Understöd är likaledes ingånget. Faståa Herr Hof-Rådet Warmholtz, medelst ensam Handlägning, lemnat et MS ifrån sig, som innehåller en Upgift af minst 10,000 Artiklar ***) för Svenska Historien; så är det icke destomindre at förmoda, det andre Kännare kun-

*) De hithörande *Handlingar* finnas uti Upfostrings-Sällskapets Tidningar, för år 1783, N:o 85 införde.

**) Consistorium i *Westerås* har i synnerhet utmärkt sig, och redan requirerat 23 Exemplar af Bibliotheca Historica Sveo-Gothica.

***) Ziffer-Talet utgör väl blott 9744; men när de öfveralt medelst Bokstafs-ökningen tilkomne Artiklar med de förre sammanslås, går Antalet visserligen öfver 10,000.

kunna här och där fylla uti med en eller annan för Herr Hof-Rådet okänd Artikel; mer underbart, at en Man, uti så afsides Lugn, samt skild ifrån våra offentliga Bibliotecker och Archiver, dock kunnat gå Fullständigheten så nära. Man anhåller fördenskull hos hvar Samlare uti och Älskare af Svenska Historien, at til Underteknad antingen insända alla de Artiklar, som aldeles saknas uti de af Trycket utgifne Delar, eller ock meddela de vidare Rättelser och Tilökningar, som visse redan i Trycket upgifne Artiklar synas behöfva; då alla sådana nya Hjelpredor skola hvarje Del, under namn af Tillägningar, tilfogas på Sätt, som redan skedt uti denne Andre Del. Svenska Historiens Ljus är det, som sökes; och ju klarare detta brinner, desto kärare Syn för både Författaren och Utgifvaren af detta Verk.

Såsom detta Bibliotek öpnas med *Kartorne* öfver Sverige; tog jag mig ock den friheten at vända mig, til vinnande af denna Förteknings ytterligare Fullständighet, til 2:ne Män, som uti denne våg *i synnerhet* samlat, jag menar Kongl. Preussiske Öfver-Consistorial-Rådet, Herr Doctor *Ant. Fred.* Büsching i Berlin, hvilken uti alt hvad Geographisk Kännedom

dom rörer är den förste i hela Europa, och som uti Karte-vägen nu, efter Herr d'Anvilles Död i Paris, lärer ibland Enskilde äga den talrikaste Samling; och Kongl. Bibliothecarien Herr *Joh.* BJÖRNSTJERNA här i Stockholm, hvilken vitre Man äter egenteligen och länge samlat Kartor, Planer och Prospecter rörande Sverige och des Städer. Begge hafva de ock med en ädel Beredvillighet öpnat sine Förråder och meddelat alla de Uplysningar, som man finner uti Tillägningarne til denne Delen, under sine hithörande Artiklar eller Numrer, införde, och af hvilka de, som den senare meddelat, äro teknade til slut med et (*B*); äfven som de med et (*A*) teknade utmärka, at de blifvit med lika Benägenhet lemnade af Herr Lagmannen *Jon.* APELBLAD *), hvilken i många år samlat til Kännedomen af Svenska Böcker, men i synnerhet ombeflitat sig at uptäcka våre Anonymer och Pseudonymer. At Herr Öfver-Directeuren *Nils* MARELIUS och Herr Pro-

*) Denne värdige Man lefver nu också uti et lärdt Lugn på des Gård Åkerby i Sorunda uti Södermanland, icke långt ifrån Stockholm. Så väl om fören. des Verk, som om des Bibliotheca Illustris i synnerhet, se *Upsoftr. Sällsk. Tidningar*, År 1781, sid. 397. Måtte begge desse Verk äfven hos oss snart kunna skåda dagen.

Professoren *Joh. Henr.* LIDÉN likaledes meddelat hithörande Efterrättelser, kan åfven af Tillägningarne intagas.

Såsom *Underteknad* haft den hedern, at under en långvarig Följd af År upvagta Herr Hof-Rådet med åtskillige Nyheter, som rört Svenska Historien och gåt igenom mina händer; så har jag ock funnit det nu mera för mig, såsom Verkets Utgifvare, vara en dubbel Pligt at åfven til des fullkomnande något bidraga, hälst des vördnadsvärde Författare, i anseende til höga år och sjuklighet, lemnat mig det Tilståndet, at hädanefter både insamla de Artiklar, som råkat ungå Des egen kännedom, och at upsätta samt på sina ställen införa alla *nya eller hädanefter* utkommande, samt hithörande Artiklar. Härmed är nu ock redan en början gjord uti Tillägningarne til denne Del, hvar ock mine Artiklar äro teknade til slut med Bokstafven (*G*), och årnar jag härmed fortfara, så länge den Nådige Guden besparar mig lifvet och hälsan. Hvad kunde väl ock vara för mig angenämare, hälst vid den lyckliga Ledighet *), jag nu förskaffat mig,

*) Sedan HANS KONGL. MAJ:T' varit så Nådig och år 1781, ehuru på min egen underdåniga Ansökning, förunnat mig, efter 26 års Tjenst

til et mera oftördt nytjande och bruk af Tiden för Literaturen, i fynnerhet Svenfka

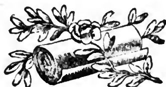
vid Des och Rikfens Bibliotek, Frihet ifrån denfamma, dock under Villkor, at icke defto mindre använda den återftående Delen af min Lifstid för Svenfka Literaturen, har jag ock fökt efter et Läge, at, mera fkild ifrån Förftröelfer och hindrande Göremål, kunna näftan oafbrutet få upoffra de få återftående Åren til fådane Arbetens Utgifvande, hvilka uti UPFOSTRINGS-SÄLSKAPETS Namn utgå. Denna Lyckfalighet har ock en Mild Förfyn icke långefedan tildelat mig dymedelft, at jag nu mera bor affides, eller uti et färfkildt och allena ftående Hus, emellan Fredricshof och Djurgården beläget, famt fäledes af de härlig fte, de täckafte Utfigter omgifvet, hvar ock Upfoftrings-Sällfkapets Bibliotek nu äfven är upftäldt. I detta mit Lugn tilbringar jag dock aldeles ingen orklös Lefnad; tvärtom, jag arbetar där likfom med en förnyad ifver, fåfom det ock af de af Trycket utgående Arbeten noglamt intagas fkal, få vida på mig ankommer. Detta Lugn var mig utomdes i anfeende til år och afragande hälfa å ena fidan et Behof, fom å den andra för finnet en Tilfredsftällelfe, hvilken jag ock nu med full känfla njuter. En fkön Natur, et utvaldt Bibliotek, et godt Samvete: hvilka Källor! Må jag då icke få i al Sanning tillägga: *O quantum eft, quo poffum æquo animo carere!*

ſka Hiſtorien, än at öka ſå väl Antalet af de Böcker och Skrifter i Svenſka Hiſtorien, hvilka redan finnas uti *Upfoſtrings-Sälſkapets Bibliotek*, ſom Antalet af de Artiklar, hvilka tjena at äfven vidare complettera det ypperſte dårvarande MS:tet eller ofta nåmnde *Bibliotheca Hiſtorica Sveo-Gothica* *). Svarade blott mina egna vilkor emot min innerliga Håg, at i någon måtto gagna det Svenſka Almånna, eller om jag alt framgent vinner den Låtnad uti Förlags-vågen, ſom jag af förenåmnde orſak icke kan umbära, men jag alt vidare ſkal göra mig förtjent af at bibehålla, ſå vil jag ock icke miſströſta, hvarken om detta Verks fullſtändiga Utgifvande från trycket, eller om flera andras fogande til de redan utgifne. Tiden lärer emedlertid utviſa, hvad ſom får hoppas å den ena, hvad ſom kan uträttas

*) Detta beſtår af 15 handſkrifne Band i Folio. Hvarje des Del lemnas, under det Verket nu efterhand utgår af Trycket, i Afſkrift til Såttaren; men Correcturet låſes däremot altid efter ſjelfva Originalet. Dymedelſt förvaras ock altid detta dyrbara och nitida MS, både til Vedermåle af ſin Författares Hand, och til Bevis af Editionens Sanfärdighet.

tas å den andra ſidan. Stockholm, den 6 Nov. 1783.

CARL CHRISTOFFER GJÖRWELL
Kgl. Bibliothecarie och Upſ. Sällſk. Director.

BIBLIO-

BIBLIOTHECA
HISTORICA
SVEO-GOTHICA.

Fôrsta Boken.
Almånna Fôrberedelser til Svenska Historien.

Cap. II.
Sveriges Natural-Historia.

Sect. I.

Om de Nordiska Länders, och i synnerhet Sveriges Förmåner, i anseende til Belägenhet, Climat, Jordmån, Inbyggarnes Snille, m. m.

855. Oratio panegyr. de Hyperboreorum eminentia & Magnæ Scandinaviæ prærogativis, in — Acad. Witteberg. a *Jac.* SEVERO, Austro-Gothia Sueco — habita d. 28 Jul. a. 1691. *in fol.* Wittenb. Henckelius, 13½ a. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

856. Dissert. de Præeminentia plagæ Septentrionalium; Pr. A. Riddermark, Resp. *Petr.* NORN. *in 8:o.* Lond. Goth. 1698. pp. 24.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist. 857. Prærogativæ & excellentia nostri Septentrionis præ reliquis terris versus Meridiem, Disputatione breviter delineatæ, Pr. Har. Vallerius, Resp. *Joach. C.* WITTE. *in 8:o.* Upsal. 1699. pp. 43.

858. *Otthon.* SPERLINGII Boreas ejusque Laudes. *in 8:o.* Havniæ, ex Reg. Maj. & Univ. Typogr. 1707. pp. 264, *sine Ded. ad R. Societ. Angl.*

Nova liter. Mar. Balth. 1708. p. 53. J. Molleri *Cimbr. Liter.* T. II. p. 851.

Boken kommer hos ols icke ofta före: hon är fördeld i VII Capitel af följande innehåll: 1. de divina natura Boreæ; 2. de Boreæ serenitate & puro aëre; 3. de Etesiis; 4. de foecunditate Boreæ; 5. de Joris, Jotunheimis, Jettis, quod sint veri Gothi; 6. de piscationibus Borealium & navigationibus a Borea; 7. de metallis Borealium.

Författaren, Kon. i Danmark Råd, var en lärd, samt i Nordiska Historien och Antiqviteterne mycket förfaren, men därjämte emot Svenska Nationen ganska ogin Man. Han lefde ifrån 1634 til 1715. Se mera om honom och hans Skrifter hos Moller l. c.

859. Dissert. de Prærogativis Rerumpublicarum ex situ, quam, Pr. A. Rydelio, publice ventilandam sistit *Nic.* BURENSKIÖLD, L. B. *in 4:o.* Lond. Goth. 1715. pp. 52.

I Thes.

I Thes. 6 och 7 handlas i synnerhet om vår Nords förmåner, i anseende til des naturliga läge. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

860. Oratio de quibusdam Borealium Climatum Prærogativis in observandis naturæ miraculis & instituendis observationibus physicis &c. dicta a *Ge. Wolfg.* KRAFFTIO. *in 4:to.* Tubingæ, Cotta, 1745. pp. 28.

Författaren hölt detta Tal, sedan han ifrån Petersburg var återkommen til Tübingen, för at där emottaga Physices och Math. Professionen uti Collegio illustri; hvilket ställe han beklädde, til år 1754, då han med döden afled.

861. Dissert. hist. geogr. Vindicias Septentrionis continens: Auctore *Ant. Frid.* BÜSCHING. *in 4:o.* Halæ Magdeb. (1754). pp. 16.

Nordiska Länderne, som här tagas i försvar, äro Danmark, Norrige, Sverige och Ryssland; lofvandes Författaren, at vid annat tilfälle vidlöftigare utföra detta ämne.

862. Elogium Sveciæ, quod æviterno Gentis honori sacrum sit. *Joh.* HUGUETANTIUS, J. C. Gallus, scripsit. *in 8:o.* (Holmiæ) 1629. 1 a.

Det är skrifvet i Sten-styl. En Pariser-Uplaga, 1629 *in 4:o*, citerar Arckenholtz, *Liste*

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist. *alphabétique des Auteurs imprimés* &c. vid flu- ter af *Mémoires conc. la Reine Christine*, T. II.

863. Oratio de Sueciæ, patriæ noſtræ, dulcisſimo amore, — in Academ. quæ Aboæ eſt — habita d. 28 Febr. a. 1647, ab *Erico* Chphri MYRICIO. *in 4:o.* Aboæ, Wald, 1647. 2¾ a.

864. Oratio in Laudem Sueciæ — d. 27 Jan. a. 1688 — in Gymnaſio, quod Sedini eſt, — habita a *Car. Guſt.* HERÆO, Holm. Sueco. *in fol.* Sedini, 1688. 7 a.

Heræus, fődd i Stockh. 1671, blef ſedermera en berőmd Man: ſe J. Molleri *Cimbr. Liter.* T. II, p. 322, 323.

865. *Joh.* UPMARCK Oratio de Septentrionis noſtri commodis, dotibus & prærogativis, qua cœlum, qua terram, qua gentem: habita Upſaliæ a. 1710, in Actu Promotionis XXXVI virorum juvenum: edita 1729, *in 4:o.*

866. Diſſert. Acad. de Præſtantia Orbis Suio-Gothici, Part. I. Pr. P. Ekerman, publico examini ſubmittit *Carol.* RENMARK, Jac. Fil. *in 4:o.* Upſal. 1747, pp. 57.

Lärda Tidn. 1747, n. 41.

Fortſättningen ſaknas.

867. An-

867. Anmärkningar om Svenska Climatet, af *Pehr* WARGENTIN. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1757, p. 245 — 263. En jämnförelse emellan Svenska och Franska Climaterne, samt tvenne andra sydligare, af samme Författare, läses *ibid.* 1758, p. 1 — 15, samt des ytterligare Anmärkningar om Svenska Climatet, hvad Varme och Köld angår, *ibid.* 1778, p. 3 — 19.

868. Anmärkningar om Skånska Climatet, af *Er. Gust.* LIDBECK.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1751, p. 318 — 321. Jämför *Lunds Vecko-blad*, 1775, n. 49.

869. Tal om Medelpads och Ångermanlands naturliga Lynne och Beskaffenhet, hållit för K. Sv. Vet. Acad. d. 20 Jul. 1751, af *Nils* GISSLER, Phys. och Med. Lector vid K. Gymnas. i Hernösand, då han första gången intog sit säte såsom Academiens Ledamot. *in 8:o.* Stockh. Salvius, 1752. 36 sidd.

Lärda Tidn. 1752 n. 16. *Götting. Zeit. von gel. Sachen* 1752, p. 823.

870. Bevis på Climatets hälsosamma beskaffenhet i Norra Lapmarken, i anledning af Förtekningar på födde och döde, af *And.* HELLANT.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hift. 237. Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1760, p. 234 —

871. Tal om Finfka Climatet och des fölgder i Landets Hushållning, hållit för K. Vet. Acad. d. 14 Jan. 1761 af *Pehr Adr.* GADD, Oecon. Direct. Chem. Phyf. och Oecon. Prof. vid K. Academien i Åbo, då han dårftådes intog fit rum fåfom Ledamot. *in 8:o.* Stockh. Salvius, 1761. 55 fidd.

Lärda Tidn. 1761, n. 21, 22.

872. Några Anmårkningar upfatte i anledning af Hr Prof. Gadds hålna Tal på Vetenfk. Academien, om Finfka Climatet. *in 8:o.* Stockh. Ulff, 1761. 8 fidd.

873. Differt. de Incrementis frigoris in terris borealibus annis proxime præterlapfis obfervatis. Pr. P. Kalm, Refp. *Isac.* NORDLUND. *in 4:o.* Aboæ, 1772. 1½ a.

Götting. Anzeig. 1773, Zugabe n. 28.

874. Svar på Frågan, hvilka åro Svenfka Climatets förmoner och olägenheter, i anfeende til almånna och enfkilda Hushållningen, i jämförelfe mot andra Länder? Hvilken Fråga af Kgl. Vet. Academien blef upgifven år 1764. *in 8:o.* Stockh. Salvius (1765). 4½ a.

Lär-

Lärda Tidn. 1765, n. 63.

Utaf 5 inkomne Svar har Kgl. Vet. Academien låtit trycka tvenne: det förra har Commissarien i Manufactur-Contoiret, sedan Commerce-Rådet *Joh. Fr.* Kryger gifvit in; Academien har pröfvat det vara det grundeligaste, och därföre tildelt Författaren den utlofvade Belöningen. Autor til det andra Svaret är Prof. i Åbo, *Pehr Adr.* Gadd: det är föga annat än en Eloge öfver vårt Climat, och uplyser ej nog den framställda Frågan.

875. Svar på Kgl. Vet. Academiens, för år 1764, upgifne Fråga: Hvilka äro Svenska Climatets förmoner och olägenheter &c. *in* 8:o Stockh. Salvius, 1766. 48 sidd.

Det är underteknadt med orden: *Dölg ingen Sanning för mig eller för Folket; Lärda Tidn.* 1766, n. 38; och tros vara upsatt af numera D. *And.* Chydenius, Kyrkoherde i Gamla-Carleby.

875 (a). Tal, om några det Svenska Climatets Förmåner och Olägenheter i anseende til Hälsan, hållet för K. Vet. Academien vid Præsidii nedläggande, d. 2 Maji 1777, af *Nils* Dalberg. *in* 8:o. Stockh. Lange 1777, 44 sidd.

Stockholms Lärda Tidn. 1777, n. 46. *Götting. Anzeig.* 1778, Zug. n. 54.

876. Salubritatis Sueciæ Sciagraphia, Specim. inaug. loco, pro Licentia — pro-

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist. posita a *Mart.* LITHENIO. *in 4:o.* Altorffii, 1735. pp. 28.

877. Differt. de Fertilitate ac Prærogativis Regni Suio-Gothici naturalibus. Pr. J. G. Wallerius, Resp. *Joh.* WINGÅRD. *in 4:o.* Upsal. 1763, pp. 29.

Något i detta ämne förekommer uti *And.* FELLENII *Diss. de Fertilitate Region. Europæarum*, Ups. 1716, *in 8:o*, §. 13.

878. Upmuntring at rått nyttja Landsens goda (et Academ. Arbete) under *C. B.* TROZELII inseende, framgifvit. I. Del. af Eric Hagelberg 1760. II. Del. af Olof Cederlöf 1764. *in 4:o.* Lund, 24 och 26 sidd.

Lärda Tidn. 1761, n. 5.

879. Differt. hist. de Multitudine Incolarum fundamento felicitatis civilis. Pr. Sv. Bring, Resp. *Christ.* HAGERMAN. *in 4:o.* Lond. Goth. 1751. pp. 31.

880. Specim. Acad. de limitata Regiminis Forma, incrementum civium promovente. Pr. P. Kalm, Resp. *Joh.* STRÖM. *in 4:o.* Aboæ, 1758. pp. 12.

881. Tal om Folkhöpens Tilvåxt, som Grunden til Rikets Näringars Upkomst, hållit

lit för K. Vet. Acad. vid Præsidii nedläggande, d. 2 Nov. 1765, af Carl Fr. MENNANDER. in 8:o. Stockh. Salvius, 1766. 34 sidd. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

882. Om Svea Rikes Folk-numer och naturliga Styrka, af Edv. Fr. RUNEBERG.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1764, II Quart. p. 81 — 115. Uppå Kgl. Maj:ts befallning kommer Commissionen öfver Tabel-Verket, at årligen i desse Handlingar införa låta, alt hvad som i detta ämne til Allmänhetens uplysning tjenligt vara kan.

Fortsättningen läses *ibidem.* 1765. IV Quart. p. 274 — 289. 1767. III Quart. p. 209 — 244. 1770, II Quart. p. 130 — 151.

882 (a). Underſökning om Svea Rikes Folkmängd, af *Adolph* MODEER.

Uti *Kgl. Sv. Patriot. Sälſkap. Handl.* III. St. 3 Afdeln. p. 267 — 331.

Författaren går ifrån de äldsta intil närvarande tider: vid et och annat Historiskt Bevis torde dock något vara at påminna.

882 (b). P. WARGENTIN om Folknumern uti Sverige åren 1775 och 1780.

Uti *Upfostr. Sälſk. Tidn.* 1782, n. 49, 50.

Efter all Sannolikhet var hela Rikets Folknumer, år 1772, nära, om icke öfver 2,700000;

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist. och emedan det af Stifts-Tabellerne för åren 1775 och 1780 befinnes, at den på 5 år, endast uti 8 Stift, blifvit 89,000 större; så är troligt, at den i 10 år, uti alla 14 Stiften, förökat sig öfver 200,000, och således nu lärer gå inemot 3 Millioner.

882 (c). Folkmängden uti hela Riket och uti hvart Höfdingedöme, tillika med Hushållens Antal i Städerne och på Landet, sådane som de af Tabel-verket befunnits Åren 1751 och 1772, med korta Anmärkningar, af *Pehr* Wargentin.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1782, III Quart. p. 236 — 244. Här utföres vidare, hvad i näst föreg. Art. finnes upgifvet, och vil man af Resultatet anföra följande. Af både rena Upgifter och Probabiliteter menar Hr W. Folkmängden öfver hela Riket nu vara 2,800000 Personer, utom den i Pommern. År 1751 var den 2,215,659, och 1772 åter var den 2,584,261; således Tilväxten på 21 år som 1000 til 1166. Hvart Län har förkofrat sig, och de Finska mäst, därnäst Umeå - Calmar- och Gefleborgs-Län, men Stockholms - Westerås - och Nyköpings - minst, förmodligen af den orsak, at de måste förskjuta til Hufvudstaden. Huru mycket folk bor i Städerne, kan man ej på annat sätt finna, än at man på de angifna Hushållen räknar 6 eller 7 Personer. Hushållen i Städerne voro:

1751 - - - 34,585
1772 - - - 42,070

Des-

Desse med 6½ multiplicerade gifva Stadsboernes antal i hela Riket B.II. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

för 1751 - - - 224,802

1772 - - - 273,455;

och, när desse dragas ifrån hela Summan, återstå

Landsboer för 1751 - - - 1,990,837

1772 - - - 2,310,806:

Således var Borgerskapets antal til Landsboernes

1751 som 1000 til 8856

1772 som 1000 til 8450;

hvaraf finnes, at Borgerskapet tiltagit starkare än Landsfolket, och at Stads-näringarne följaktheligen äfven ökt sig.

883. Anmärkningar om Nyttan af årliga Förtekningar på födda och döda i et Land, af *Pehr* Wargentin.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1754, I, II. Quart. 1755, I — IV. Quart.

884. Om Mortaliteten i Sverige, i anledning af Tabel-Verket, af *Densamme.*

Ibid. 1766. I Quart. p. 1 — 25.

884 (a). Vissa Vetenskapers Nödvändighet för Tabel-Verket (en Academ. Afhandling) under Prof. And. Berchs inseende framställd af *Matth.* Sæf. *in 4:o.* Ups. 1754. 20 sidd.

Lärda Tidn. 1754, n. 46.

885. Dis-

 885. Dissert. Acad. explicaturæ quęstionem. An Suethia plures olim habuerit incolas, quam nostro ævo? P. I, II, Pr. J. Bilmark, publico examini subjicit *Laur. Christierni* BJÖRKGREN. *in 4:o.* Aboæ, 1767, 1769. pp. 41.

Detta ämne vidrörer ockſå Canc. Rådet *Sten* RABBE, uti sit Tal, om Folkmångden i äldre och nyare Tider, håller för K. Vet. Acad. d. 24 Oct. 1770. Stockh. 1771, *in 8:o*, p. 101 följ.

886. Svenska Folkbristens Orsaker och Botemedel, eller Svar på 29 Frågan i Stockh. Veckoblad för år 1752, af *Carl* PEHRSSON. *in 4:o.* Stockh. Salvius, 1754. 2 a.

Lärda Tidn. 1754, n. 51.

Anmärkningar härvid läsas *ibid.* n. 75. Lägg härtil det som står i desse *Tidningar* 1755, n. 14, 20, 35, 36, 51.

887. Tankar om Svenska Folkbristen, under Prof. J. Kraftmans inseende, til allmän granskning framstälde af *Joh.* BROWALLIUS. *in 4:o.* Åbo, 1756. 50 sidd.

Lärda Tidn. 1757, n. 15.

888. Tal om Folkbristens Orsaker, Verkan och Hjelp, hållit för Kgl. Vet.
Acad.

Acad. d. 10 Maji 1758, vid Præſidii af- lägning, af *Joh. Fr.* Kryger, Commiſſ. i R. St. Manuf. Contoir. *in 8:o.* Stockh. Salvius, 1758. 2¾ a.

Lärda Tidn. 1758, n. 71.

889. Svar på den af Kgl. Vet. Acad. för år 1763 framſtälde Frågan: *Hvad kan vara Orſaken at ſådan myckenhet Svenſkt Folk årligen flyttar ur Landet? Och genom hvilka Författningar kan det båſt förekommas?* Gifvit af *Joh. Fr.* Kryger. *in 8:o.* Stockh. Salvius, 1764. 47 ſidd.

Detta Svar pröfvade Academien vara det båſta och grundeligaſte; hvarföre ockſå den utlofvade Belöningen Commiſſ. Kryger tilerkändes; men ſom Academien tillika reſolverade, at ej utgifva detta Svar af trycket, ty vägrade Författaren at emottaga belöningen. Se *Inrikes-Tidn.* 1764, n. 37. Autoren har ſedermera för egen råkning låtit trycka ſit Svar.

890. Svar på den af Kgl. Vet. Acad. för år 1762 framſtälte Frågan: *Hvad kan vara Orſaken* &c. inlemnat til Kgl. Vet. Acad. af *And.* Schönberg, Hiſtoriogr. Regni. *in 8:o.* Stockh. Salvius, 1764. 94 ſidd.

891. Svar på den af Kgl. Vet. Acad. framſtålde Frågan: *Hvad kan vara Orſaken* &c. inlemnat år 1763, men nu Allmänhe- tens

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist. tens granskning underkastat, af *And.* CHYDENIUS, Sacell. vid Nedervetil Capel, i Gamla-Carleby Sokn. *in 8:o.* Stockh. Hesselberg, 1765. 104 sidd. *utom Dedic. til Riks. Stånder.*

Lärda Tidn. 1765, n. 31, 32.

892. Bref til C. R. W. H. H. A. i anledning af — Mag. Anders Chydenii af trycket utgifne Svar til Kgl. Vet. Academien, om Orsaken til Svenska Folkets Utflyttning. *in 8:o.* Stockh. Kgl Tr. 1765 143 sidd.

Sv. Magaz. 1766 Aug. p. 616.

Brefvet är dat. Åsberg d. 6 Jun. 1765, och underteknadt *And.* SCHÖNBERG, nu Canc. Råd och Riks-Historiograph.

893. Svar på den af Kgl. Vet. Acad. för år 1763 framstälte Frågan: *Hvad kan vara Orsaken* &c. Gifvit af en GAMMAL SVENSK. *in 8:o.* Stockh. Salvius, 1765. 64 sidd.

Lärda Tidn. 1765, n. 44, 45.

894. Skäl och Orsaker til Svenska Folkets Utflyttning, i anledning af Kgl. Sv. Vet. Acad. upgifna Fråga och gillade Svar, öfverlemnade til Riks. Högl. Stånder, förfam-

samlade vid Riksdagen 1765. *in 8:o.* Stockh. Hesselberg, 1765. 169 sidd. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

Sv. Mercur. 1765, Mart. p. 245.

Författaren är den för sina Conjuncturs-Skrifter bekante Med. Doct. *Jac. Gabr.* ROTHMAN.

895. Svar på den af Kgl. Vet. Acad. år 1763 framställte Fråga: *Hvad kan vara Orsaken* &c. Gifvit af *Er.* SEFSTRÖM, E. O. Notar. uti Kgl. Maj. och Riks. Svea Hofrätt.

Står i *Svenska Samlingarne*, V St. Westerås, 1765, *in 8:o*, p. 187 — 242.

Ännu et annat Svar på denna Fråga läses uti Vecko-Skriften *Sanning och Nöje* 1780, n. 35, 36.

896. Dissert. grad. de Amore Patriæ optimo Migrationum obice. Pr. Sv. Bring, Resp. *Nic.* MOBERG. *in 4:o.* Lond. Goth. 1765. pp. 24.

896 (a). *Pehr* WARGENTINS Undersökning om Folk-Utflyttningen, så väl utur hela Riket, som utur hvart Höfdingedöme särskildt, i anledning af Tabel-Verket för åren 1750 til och med 1773.

Uti *K. Vet. Acad. Nya Handl.* 1780, IV. Quart. p. 243 — 265.

En

B.-I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

En mårkvårdig Afhandling, uti hvilken bevises, at den så allmänt öfverklagade Folk-Utflyttningen, hvilken ock K. Vet. Academien, vid sin år 1763 framställte Fråga, tagit för afgjord, ej på långt når år så stor, som man föregifvit och fruktat.

897. Svar på Kgl. Vet. Academiens Fråga: *Huru Sveriges ringa Folkhop bäst kan användas?* som vunnit den utsatta belöningen: ingifvit af *And. Gust.* BARCHÆUS, V. Notar. i Kgl. Svea Hofrätt. *in* 8:o. Stockh. Salvius, 1772. 42 sidd.

Lärda Tidn. 1772, n. 20, 21. Se också n. 23, p. 88, 89.

898. *Nic. Andreæ* GRANII Oratio de Caussis roboris ac indolis bellicosæ Gentium borealium.

Citeras af J. Mollerus, *Hypomnem. ad J.* Schefferi *Suec. Liter.* p. 390, och af Stiernman, *Bibl. Sueo-Goth.* T. II, p. 82.

Nils Andersson Gran, född i Strengnås, var Physices Prof. i Helmstedt i början af förra Seculo.

899. Oratio de Præstantia & Virtutibus Gentis Suedicæ, habita in R. Acad. Upsal. a *Georg. A.* LYTHRÆO, d. 11 Jun. 1665. *in fol.* Upsal. Curio. 5 a.

900. Incomparabiles antiquissimæ atque fortissimæ Sueo-Gothorum Gentis Prærога-

rogativas, in Gustav. quod Revaliæ est Gymnasio, Cal. Jul. a. 1674 — Carmine Epico venerari piè nitebar humillimus admirator *Angelus* HARTMANNUS, Holm. Suecus. *in fol.* Reval. Simonis. 6 a. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

Om Författaren, adlad 1688 med namn EHRENTHAL, se v. Stiernmans *Adels Matrikel* II D. p. 840.

901. Differt. Acad. de Felicitate Regni Suio-Gothici Arte magis quam Marte vel bello paranda. Pr. Sv. Bring, Resp. *Joh. Casimir.* FLEMING L. B. *in 4:o.* Lond. Goth. 1756. pp. 76.

Lärda Tidn. 1756, n. 56, 57 *).

*) Sådane Scribenter, som i synnerhet handla om Svenska Folkets Snille, Böjelse samt Skicklighet til Bokliga och andra Konster, upräknas uti *Bok.* V, *Cap.* 1 af detta Verk.

Sect. II.

Förtekningar och Beskrifningar öfver Djur, som finnas i Sverige.

902. *Caroli* LINNÆI, M. D. Animalia per Sueciam observata.

Uti *Act. Liter. & Scient. Suec.* 1736, p. 97 — 138, samt med Titel: *Elenchus Ani-*

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist. *malium per Sueciam observator.* uti en Samling af åtskillige til Natural-Historien hörande små Skrifter, af Linnæus, Browallius och Gesner, tr. i Leyden, 1743, *in 8:o*, p. 37 — 94.

903. *Caroli* LINNÆI Fauna Suecica, sistens Animalia Sueciæ Regni, Quadrupedia, Aves, Amphibia, Pisces, Insecta, Vermes, distributa per Classes & Ordines, Genera & Species &c. *in 8:o*. Stockh. Salvius, & Lugd. Batav. Wishof, 1746, pp. 411, *sine Ded. Præf. rel.*

Lärda Tidn. 1746, n. 13.

En ny Uplaga, mycket tilökt, tryktes hos Salvius 1761, *in 8:o*.

904. Dissert. med. Ursum breviter delineans, quam Pr. Laur. Roberg, publico examini submittit *Jac.* SJÖBERG. *in 4:o*. Ups. 1702. pp. 33.

905. Dissert. de Alce, Auctore *Udalrico* HEINSIO. *in 4:o*. Jenæ 1681 rec. 1697. c. fig.

906. Dissert. inaug. de Alce, Auctore *Jo. Frid.* LEOPOLD. *in 4:o*. Basil. 1700.

J. Molleri *Cimbria liter.* T. I, p. 342.

907. Exercitat. Acad. delineationem Rangiferi breviter exhibens; quam, Pr. Jul. Mi-

Micrandro, publicæ censuræ sistit *Petr. O.* GRAAN, V. D. Minister in Pitheå. *in 4:o.* Upsal. 1685. pp. 22. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

908. *Phil.* a HULDEN Rangifer multifariæ utilitatis &c. *in 4:o.* Jenæ, 1696.

Titeln år tagen utur *Biblioth. selectiss.* (Theodor de Schœnberg) Amst. 1743, *in 8:o.* T. I, p. 207.

909. Cervus Rheno, quem Dissert. Zoologica, sub præs. Car. Linnæi, naturæ curiosis ventilandum sistit *Car. Frid.* HOFFBERG. *in 4:o.* Upsal. 1754. pp. 24.

Lårda Tidn. 1755, n. 6, 7.

Om Renarnes Brömskulor, står en Observation af Linnæus, uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1739, p. 119, med Anmårkningar i samma åmne, af M. Triewald, *ibid.* p. 130. Örter och Grås, som Renar åta vid Fjällen om Sommaren, upråknar J. O. Hagström, i bem. *Handlingar*, 1750, p. 95; och om en i Lappmarken gångbar Rensjukas kånnande och bot, handlar Nils Gissler, *ibid.* 1759, p. 295.

910. Histoire naturelle des Rennes.

Denna Beskrifning, tagen utur en Tysk Journal, *Dresdnisches Magazin*, och öfversatt på Fransyska, står uti *Journ. Encycloped.* du 1 Sept. 1761, p. 98 — 111. Författaren följer Linnæus och Högström.

 910 (a). Afhandling om Renen; af
Sveriges Nat. Hift. *Jonas* HOLLSTÉN.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1774, p. 124 — 147.

911. MSC. Collectio Avium fub boreali cœlo degentium, facta ab *Ol.* RUDBECK, Fil.

Uti den yngre Ol. Rudbecks Lefverne, *in Act. Societ. Reg. Scient. Upfal.* 1740, heter det om denna Samling: "Pari — induftria Avi"um fub boreali cœlo degentium fecerat (Rud"beckius) fingulasque fua magnitudine fuisque "coloribus, tum fuo, tum imprimis ingeniofis"fimi *Holtzbohmii* penicillo, ita defcripferat, ut "nihil fupra. Elegantiffimis hisce iconibus, tri"bus Voluminibus comprehenfis, Mufeum *de* "*Geerianum* ornatur. Hoc autem labore, quan"topere, dum fuis cum oculis dignaretur Au"guftiff. Rex Carolus XI — delectatus fit, do"cumento eft, quod filvarum per Uplandiam "præfectis in mandatis dederit, ut noftro non "folum, ubicunque liberet, venandi avesque "feriendi liberam copiam facerent, fed etiam, fi "ipfi in rariora quæpiam forte inciderent, illi "transmitterent".

912. Anmärkningar om Svenfka Papegoian (*Loxia, linea alarum duplici alba.* Fauna Suec. n. 176) af *And.* SCHOENBERG Anderffon.

Uti

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1757, p. 139 — 143. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

913. *Car.* LINNÆI Beskrifning på Snö-Sparfven.

Ibid. 1740, p. 362 — 368.

914. De Hirundine alba, Regi nostro Augustiss. Friderico I oblata anno 1727, brevis Dissertatio, Auctore *Georg.* WALLIN, Fil. *in 4:o.* Upsal. 1733. pp. 15.

Läses också uti *Act. Liter. & Scient. Svec.* 1731, p. 98 — 111.

En Anmärkning om hvita Svalor står uti *Tidn. utg. af et Sällskap i Åbo*, 1773, n. 21, 1774, n. 19.

915. Descriptio abitus domiciliique hibernalis Hirundinum, Dissert. Acad. Pr. A. Gœding, Resp. *Er.* AURELIUS. *in 8:o.* Upf. 1702.

916. Dissert. Acad. de commoratione hybernali & peregrinationibus Hirundinum. Pr. J. Leche, Resp. *Jo.* GRYSSELIUS. *in 4:o.* Aboæ 1764. pp. 34.

917. *Car.* LINNÆI Beskrifning på Stormvåders-Fogeln.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1745, p. 93 — 96.

918. Dissert. med. phys. de Piscibus, quam, Pr. L. Roberg, publico examini submittit *Jo. Gabr.* GERINGIUS. *in 4:o.* Ups. 1727. pp. 26.

Fiskar, som finnas i Sverige, upråknar Linnæus, *Fauna*, p. 98 — 127. Lås ockſå *Den Svenske Fiskaren*, af S. T. S. Stockh. 1778, *in 8:o*, Capp. 4, 5.

M. Ol. Broman, Rector vid Trivial-Scholan i Hudviksvald, hade redan år 1723 fårdig til tryck en *Ichtyologia Helsingica*, se *Acta Liter. Suec.* 1723, p. 423.

Et Förſök til *Ichtyologia Fennica* år införd i *Tidn. utg. af et Sällskap i Åbo*, 1771, n. 20, 21, 1772, n. 46, 47.

Utaf en, under Pr. Kalms inseende, af *Gust.* LINDBLAD i Åbo hållen Disputation: *de caussis diminutionis Piscium* år I Delen utkommen 1757, *in 4:o.*

919. Memoires pour servir à l'Histoire des Insectes par *Charles* DE GEER. *in 4:o.* Stockh. T. I. 1752. T. II. P. I. II. 1771. T. III. 1773. T. IV. 1774. T. V. 1775. T. VI. 1776. T. VII. 1778. 7 Voll. *c. figg.*

Första Bandet år trykt hos Grefing, de följande hos Hesselberg. *Nya Lärda Tidn.* 1774, n. 21. Den siste utkom efter Författarens död.

Detta Verk öfversättes på Tyska, af Past. Gœtze i Quedlinburg, med Tilökningar och An-

Anmärkningar, och tryckes i Leipzig, *in 4:o maj.* Början är gjord 1774. Se *Neueste Crit. Nachr.* Greifsw. 1775, p. 311. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

Eljest läses också, af Hofmarsk. Bar. de Geer, åtskillige Observationer i detta ämne, uti *K. Vet. Acad. Handl.*; och uti C. Linnæi *Amœnitates Academicæ* får man igen flere hithörande Disputationer. Baron de Geer dog 1778.

920. Novæ Insectorum Species, quas, Dissert. Acad. loco, Pr. J. Leche, naturæ curiosis examinandas proponit *Isaac.* Uddman. *in 4:o.* Aboæ 1753. pp. 48. c. figg.

Lärda Tidn. 1753, n. 63.

Insecterne, som här beskrifvas, äro måst upsökte i Finland.

921. Svenska Spindlar, uti sina Hufvud-slägter indelte, samt under några och sextio serskilte Arter beskrifne, och med illuminerade figurer upplyste. På Kongl. Vet. Societetens i Upsala befallning utgifne af des Ledamot *Carl* Clerck. *in 4:o maj.* Stockh. Salvius 1757. 154 *sidd. Ded. och Föret. oberäkn.*

Lärda Tidn. 1757, n. 61.

Boken är trykt på Svenska och Latin. Svenskan intager öfra hälften af sidan, Latinska Öfverlättningen den nedra.

B. I. C. 2.
Sveriges
Nat. Hist.

Sect. III.

Förtekningar och Beskrifningar öfver Gräs, Örter, Träd m. m. som växa i Sverige och åtskillige des Landskaper.

922. M. *Joh.* FRANCK Speculum Botanicum, in quo, juxta Alphabeti ordinem, præcipuarum herbarum, arborum, fruticum & suffruticum Nomenclaturæ, s. appellationes, tam in Suetica, quam in Latina lingua ad lustrandum proponuntur: in gratiam Studiosorum Medicinæ aliorumque Philo-Botanicorum concinnatum, atque auctoris opera & impensis publici juris factum. *in 4:o.* Upsal. Esch. Matthiæ, 1638. 6 a.

Idem, renovatum, denuo revisum, pluribus plantarum speciebus auctum &c. *in 4:o.* Upsal. Joh. Pauli, 1659. pp. 40.

Joh. Franck, M. D. samt Anatom. & Botan. Prof. i Upsala, är den förste, som skrifvit om Träd och Örter, hvilka finnas i Sverige, upräknandes tillika åtskilliga främmande Växter.

923. *Serta Florea Suecana*; eller Svensk Örte-Krantz, af *Joh.* PALMBERG sammanflätad &c. *in 8:o.* Strengnäs 1648. 416 sidd. *c. figg.*

Densamma, å nyo uplagd och förbätrad, samt vid slutet försedd med en vacker Til-

Tilökning af många hårliga och hålsosamma Örter, af *J. B.* Steinmeyer. *in 8:o.* Stockh. Horrn 1738. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

Denna Uplaga består af 282 sidd. Föret. en Latinsk Inscription, med fyra Regifter oberåknade. Figurerne åro bortlemnade; hvaremot et Bihang tilkommit, som upfyller 118 sidor.

Joh. Palmberg var Med. & Phys. Lector i Strengnås, och Joh. Bernh. Steinmeyer Rector vid Tyska Skolan i Stockholm; han afled 1738.

924. *Car.* Linnæi Flora Suecica, exhibens Plantas per Regnum Sueciæ crescentes, systematice cum differentiis Specierum, Synonymis Autorum, nominibus incolarum, solo locorum, usu pharmacopœorum. *in 8:o.* Stockh. Salvius, & Lugd. Batav. Wishof, 1745. pp. 419, *except. præmiss.*

Lårda Tidn. 1745, n. 40.

Eadem, Editio Secunda, aucta & emendata; *in 8:o.* Holm. Salvius 1755. pp. 464, *sine Ded. Præf. rel.*

Lårda Tidn. 1755, n. 83. *Neueste Gesch. der Gelehrsamk. in Schwed.* I St. p. 47.

924 (a). Floræ Scandinaviæ Prodromus; enumerans: Plantas Sueciæ, Lapponiæ, Finlandiæ, Pomeraniæ, Daniæ, Norvegiæ, Holsatiæ, Islandiæ & Grœnlandiæ.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist. Auctore *Andr. Johanne* RETZIO. P. I, II. *in 8:o.* Holmiæ, Hesselberg, 1779. pp. 257, *except. præmiss. & Ind.*

Stockholms Lärda Tidn. 1779. *Götting Anzeig.* 1779, n. 159, 1780, n. 85. *N. Crit. Nachr.* 1780, p. 51.

Författaren är Professor och Botanices Demonstrator vid Academien i Lund.

925. Fasciculus Observationum Botanicarum, quem Pr. *Andr. Joh.* RETZIUS & Resp. Magn. Gust. Sahlstedt publico Botanophil. examini submittunt. *in 4:o.* Lond. Goth. 1774. 4 a.

N. Crit. Nachr. X B. 18 St. Greifsw. 1774, p. 142.

926. Plantarum circa Upsaliam sponte nascentium Catalogus. Avia Meleridum peragro lOCa.

Uti *Act. Liter. & Scient. Suec.* 1732, p. 9—44.

Förtekningen är upsatt af Dompr. i Upsala, D. *Olof* CELSIUS.

927. Förtekning på några Örter fundne i Upland, sedan Catalog. Plantar. Uplandicar. utgafs år 1732 (af Doct. *Olof* CELSIUS).

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1740, p. 299 — 303.

928.

928. Herbationes Upsalienses (Dissert. Acad.) Pr. C. Linnæus, Resp. *Andr. N.* FORNANDER. *in 4:o.* Upsal. 1753. pp. 20. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

Omtr. uti Linnæi *Amœnit. Acad.* Vol. III. p. 425 — 445.

929. Catalogus Plantarum, tam exoticarum, quam indigenarum, quibus Hortum Academicum Upsaliensem primum instruxit An. 1657 *Ol.* RUDBECK. *in 12:o.* Upsal. 1658. pp. 43.

930. Hortus Upsaliensis Academiæ, ex auctoritate S. R. M. primum instructus. A. 1657 ab. *Ol.* RUDBECK: Accedit Ejusd. Auctarium novissimum. *in 12:o.* Upsal. 1666. pp. 22.

931. Hortus Botanicus, variis exoticis indigenisque Plantis instructus, curante *Ol.* RUDBECKIO. *in 8:o.* Upsal. Curio, 1685. pp. 120.

På ena sidan stå Latinska, på andra Svenska Namnen.

932. Hortus Upsaliensis (Dissert.) Pr. Car. Linnæus, Resp. *Sam.* NAUCLÉR. *in 4:o.* Upsal. 1745. pp. 45.

Och uti C. Linnæi *Amœnit. Acad.* Vol. I. p. 172 — 210.

933.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist. 933. Demonstrationes Plantarum in Horto Upsaliensi 1753. Pr. C. Linnæus, Resp. *Jo. Chr.* HÖJER. *in 4:o.* Upsal. 1753. pp. 27.

Uti denna Disput. omtr. uti C. Linnæi *Amænit. Acad.* Vol. III. p. 394 — 424, upräknas d: Örter, som år 1753 upvistes i Acad. Trägården i Upsala.

934. Deliciæ Vallis Jacobeæ, s. *Jacobs Dal*, Ser. Reg. Maj. Regnique Suec. Senat. & Cancell. — Comitis — Magni Gabr. De la Gardie — Prædii & Hortorum prope Stockholmiam, Elogium & Descriptio. *in 12:o.* Upsal. Curio, 1666.

Uppå en kort Beskrifning öfver Lust-Slottet *Jacobsdal*, nu *Ulricsdal*, med des Trägårdar på Latinsk Vers, af *Joh.* LOCCENIUS, samt några andra små poëtiska Beskrifningar, af *Chph.* GERTNERUS, tillsam. 9 sidd, följer en alphabet. Förtekning på de Örter och Växter, som den tiden funnos uti fören. Trägård. Denna Förtekning upsatt af *Ol.* RUDBECK den äldre, intager 36 sidor. En liten, men mycket sällsynt Bok.

935. *Joh.* LINDERS (Lindestolpes) *Flora Wiksbergensis*: eller et Register uppå the Träd, Buskar, Örter och Gräs, som innom en fjerdings-våg kring Surbrunnen Wiksberg, antingen på Åkrar sås, eller vildt växa,

våxa, med theras brukeligaste Namn på Latin och på Svenska. *in* 8:o. Stockh. J. G. Matthiæ Enkia, 1716, 42 sidd. omtr. 1728. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

936. Flora Åkeroeensis (Dissert. Acad.) Pr. C. v. Linné, Resp. *Joh.* Luut. *in* 4.o. Upsf. 1769.

Götting. Anzeig. 1771, Zug. n. 15.

937. Blomster-krans af de almännaste och märkvärdigaste, uti Neriket befintlige Växter hopflätad. *in* 12:o. Örebro, Lindh, 1760. 5½ a.

Lärda Tidn. 1760, n. 38.

Författaren, *Abr.* Samzelius, var då Apologista vid Trivial-Scholan i Örebro: *ibid.* 1761, n. 89. blef sedan Pastor uti Bodarne, och afled 1773.

938. *Car.* Linnæi Samling af ethundrade Växter, upfundne på Gotland, Öland, och Småland.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1741, p. 179 — 210.

939. Chloris Gothica, s. Catalogus Stirpium circa Gothoburgum nascentium. In quo exhibentur quotquot hactenus inventæ sunt, quæ vel sponte proveniunt, vel in agris seruntur; una cum Synonimis selectio-

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist. ctioribus, tam Latino quam Suecico idiomate, Botanicorumque præcipuorum nominibus & obſervationibus quibusdam non inutilibus. Auctore *Olao* BROMELIO, M. D. & Phyſ. ord. Civit. Gothob. *in 8:o.* (Gothob.) Rahm, 1694. pp. 124, *ſine Ded. Gratul. & Catal. auctor. & libror. Botanicor.*

940. *P.* KALMS Förtekning på några Örter, fundne i Bohus-Län 1742.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1743, p. 105 — 112.

941. *Joh.* LECHES Förtekning öfver de raraſte Växter i Skåne.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1742, p. 261 — 285.

942. Diſp. medico-botan. exhibens Primitias Floræ Scanicæ, Pr. *Joh.* LECHE, Reſp. Car. Jo. Ennes. *in 4:o.* Lond. Goth. 1744. pp. 58.

Lärda Tidn. 1745, n. 4.

943. *Eberh.* ROSÉN, M. D. Coll. Med. Aſſeſſ. & Med. pract. Prof. ord. Obſervationes Botanicæ circa Plantas quasdam Scaniæ non ubivis obvias, & partim quidem in Suecia hucusque non detectas. Quibus acceſſit brevis Disquiſitio de Strage bovilla quot-

quotannis in pafcuis Chriftianftadii obferva-ta. *in* 4:o. Lond. Gothor. 1749. pp. 89. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hift.

Lärda Tidn. 1749, n. 57.

944. Anmärkningar vid Skånes Ört-Hiftoria, af *And. Jah.* RETZIUS.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1769, III Quart. p. 243 — 255.

945. Förtekning på de i Halland vildt växande Örter, fom åro fälfynte i Sverige, eller ock dår ej tilförene blifvit fundne, af *Lars* MONTIN, M. D. Prov. Med. i Halland.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1766, III Quart. p. 234 — 247.

946. *Joh. Eberh.* FERBER Hortus Agerumenfis, exhibens plantas faltem rariores exoticas & officinales, quas horto proprio intulit, fecundum methodum Linnæi fexualem digeftus. *in* 8:o. Holmiæ, Nyftröm, 1739. pp. 78.

Agerums Trågård år belågen en mil ifrån Carlscrona, och anlades af Affefforen och Kongl. Amiralitets-Apothekaren dårftådes, Joh. Henr. (få var hans råtta Förnamn) Ferber, död 1781.

947. Index Plantarum præcipuarum, quas in itinere Lapponico an. 1695 obfervavit *Ol.* RUDBECK fil.

Uti *Act. Liter. Suec.* 1720, p. 95 — 100.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist. 948. *Car.* LINNÆI Florula Lapponica, quæ continet brevem Catalogum Plantarum, quas per Provincias Lapponicas Wester-Bothnienses, Umensem puta, Pithoënsem, Lulensem & Tornensem observavit, in Itinere Lapponico, quod, Societ. Reg. Lit. & Scientiar. stipendio munitus, peregit 1732.

Uti *Act. Liter. & Scient. Suec.* 1732, p. 45-58; 1735, p. 12-23.

949. *Car.* LINNÆI Flora Lapponica, exhibens Plantas per Lapponiam crescentes, secundum Systema sexuale, collectas in Itinere, impensis Soc. Reg. Lit. & Scient. a. 1732 instituto. Additis Synonimis & locis natalibus omnium, descriptionibus & figuris rariorum, viribus medicatis & œconomicis plurimarum. *in 8:o.* Amstelod. Schouten, 1737.

Boken består af 372 sidor. Dedic. Prolegom. Browallii Discours, Regist. m. m. oberäknade.

950. Flora Alpina (Dissert.) Pr. C. Linnæus, Resp. *Nic. N.* ÅMAN. *in 4:o.* Upsal. 1756. pp. 27.

Lärda Tidn. 1756, n. 36.

951. MSC. *Joh.* BROWALLII Flora Finnica.

Den-

Denna Handskrift citerar And. Collin, uti sin *Fata Botanices in Finlandia*, Ab. 1758, *in 4:o*. under Pr. Kalms inseende, hållne Disputation: B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

952. Flora Fennica (Diſſert. Acad.) P. I. Pr. P. Kalm, Reſp. *Wilh.* GRANLUND. *in 4:o.* Aboæ, 1765.

Lårda Tidn. 1767, n. 8.

Prof. Kalm har arbetat på en vidlyftig *Flora Fennica;* men förut ville han hår meddela en Förtekning på de Våxter, som han antingen' sjelf, eller genom andra, hopsamlat, efter den af v. Linné vedertagne Method.

953. Genera compendioſa Nobil. von Linné Plantarum Fennicarum. (Diſſert Acad.) P. I. Pr. P. Kalm, Reſp. *Joh.* HELLENIUS. *in 4:o.* Aboæ 1771.

954. Catalogus Plantarum quæ prope Aboam, tam in excultis, quam incultis locis hucusque inventæ ſunt &c. auctore *Elia* TIL-LANDZ. *in 8:o.* Aboæ 1673.

Idem, auctior editus: Acceſſere præterea uſitatiora Suetica atque Finnonica nomina, cum brevi virtutum recenſione. *in 8:o.* Aboæ, Wallius, 1683. pp. 72.

955. *Eliæ* TIL-LANDZ Icones novæ in uſum ſelectæ & Catalogo Plantarum pro-

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist. miscue appensæ. Sumptibus Auctoris. *in 8:o.* Aboæ, Wallius, 1683. pp. 160.

El. Til-Landz, M. D. och Prof. i Åbo, född i Småland 1640, lefde til 1692.

956. Beskrifning på Såltings-Gräset, af *C.* LINNÆUS.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1742, p. 146 — 151.

957. Diss. hist. phys. med. de Rubu humili, Fragariæ folio, fructu rubro, *Åkerbär från Norrlanden:* Pr. Ol. Rudbeck, Resp. *Dan.* KELLANDER. *in 8:o.* Upsal. 1716. pp. 50.

Åkerbärs-planteringen beskrifver LINNÆUS, uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1762, III Quart. p. 192.

958. Dissert. botan. de planta Sceptrum Carolinum dictâ: Pr. L. Roberg, Resp. *Joh. Ol.* RUDBECK, Ol. Fil. *in 4:o.* Upsal. 1731. pp. 17.

959. Frutetum Suecicum (Dissert.) Pr. C. Linnæus, Resp. *Dav. Magn.* VIRGANDER. *in 4:o.* Upsal. 1758. pp. 26.

960. Oeconomisk Beskrifning öfver vår Svenska Hassel, under Pr. P. Kalms insfeende, utgifven och försvarad af *Carl Didr.* RAHSE. *in 4:o.* Åbo, 1759. 20 sidd.

961.

961. Oeconomisk Beskrifning öfver Björkens egenskaper och nytta i den almänna Hushålningen, under Pr. P. Kalms inseende, försvarad af *Joh.* GRUNDBERG. *in 4:to.* Åbo, 1759. 33 sidd. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

Lärda Tidn. 1760, n. 66. *Götting. Anzeig.* 1763, p. 375.

962. Dissert. botan. de Betula nana: Pr. C. Linnæus, Resp. *Laur. Magn.* KLASE. *in 4:o.* Upsal. 1743. pp. 20.

Omtr. uti C. Linnæi Amœnit. Academ. Vol. I, n. 1.

963. Kort Beskrifning om Aspens egenskaper och nytta i den allmänna Hushållningen -- under Pr. P. Kalms inseende, uti et Academ. Försök framgifven af *Arvid* MENNANDER. *in 4:o.* Åbo, 1759. 18 sidd.

964. Vernatio Arborum (Dissert.) Pr. C. Linnæus, Resp. *Harald.* BARCK. *in 4:o.* Upsal. 1753. p. 20.

Lärda Tidn. 1753, n. 36.

Omtr. uti C. Linnæi *Amœnit. Acad.* Vol. III, p. 363 — 376.

965. Dissert. botan. sistens Stationes Plantarum: Pr. C. Linnæus, Resp. *Andr.* HEDENBERG. *in 4:o.* Upsal. 1754. pp. 23.

Lärda Tidn. 1755, n. 19.

966. Diſſert. botan. Calendarium Floræ: Pr. C. Linnæus, Reſp. *Alex. Malach.* BERGER. *in* 4:o. Upſal. 1756. pp. 24.

Lärda Tidn. 1756, n. 53.

Denna Diſputation har Författaren ſjelf förſvenſkat, och låtit trycka, Stockh. i Kgl. Tr. 1757, *in* 4:o. 3 a.

967. Enfaldige Tankar om nyttan och nödvändigheten af våra inhemſka Växters kännande, under Pr. P. Kalms inſeende, til allmän granſkning framſtälde af *Henr.* ENCKELL. *in* 4:o. Åbo 1760. 15 ſidd.

968. Korta Frågor ang. Nyttan af våra inländſka Växter, under Pr. P. Kalms inſeende, ſåſom et Academ. Prof, framgifne af *Carl Fr.* LEOPOLD. *in* 4:o. Åbo 1753. 10 ſidd.

969. *Car.* LINNÆI Upſats på de Medicinal-Växter ſom i Apothequen bevaras, och hos oſs i Fäderneslandet växa.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1741, p. 81-96.

970. Förteckning på Finſka Medicinal-Växter, til allmän granſkning föreſtäld af *Carl Niclas* HELLENIUS, och Guſt. Levin. *in* 4:o. Åbo 1773. 22 ſidd.

971. Differt. gradual. Vires medicas Plantarum quarundam indigenarum fiftens; auctore *Petro* HAMNERIN; Præf. L. Roberg. *in 4:o.* Upfal. 1737. pp. 16. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hift.

972. Differt. Præftantiam plantarum indigenarum præ exoticis leviter adumbrans: Pr. P. Kalm, Refp. *Hans Henr.* ASPEGRÉN. *in 4:o.* Aboæ 1762. pp. 44.

Lärda Tidn. 1763, n. 62.

973. Plantæ efculentæ Patriæ (Differt.) Pr. C. Linnæus, Refp. *Joh.* HJORTH. *in 4:o.* Upfal. 1752. pp. 29.

Lärda Tidn. 1752, n. 25. *Götting. Anzeig.* 1753, p. 359.

Difputat. år omtr. uti C. Linnæi *Amœnit. Academ.* Vol. III, p. 74 — 99. Hon finnes ockfå på Svenfka öfverfatt, med någon tillägg-ning, tr. i Stockholm, hos Salvius, *in 8:o.* Se *Lärda Tidn.* 1752, n. 58.

På Tyfka låfes hon, under Titel: *Schwedifches Zarpath,* uti C. E. Kleins *Stockholm. Magazin,* III Th. p. 197 — 244.

974. *Carl* LINNÆI Berättelfe om de inhemfka Växter, fom i brift af Såd, kunna användas til Bröd-och Matredning. Efter Kgl. Maj:s allernåd. befallning, til Trycket befordrad af thes Collegio Medico *in 4:o.* Stockh. Kgl. Tryck. 1757. 1 a.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist. 975. Enfaldige Tankar om Caffé, och de inhemska Växter som plåga brukas i des ställe, under Pr. P. Kalms inseende, uti et Academ. Försök utgifne af *Elias* GRANROTH. *in 4:o.* Åbo, 1755. 18 sidd.

976. Flora œconomica (Dissert.) Pr. C. Linnæus, Resp. *El.* ASPELIN. *in 4:o.* Upsal. 1748. pp. 30.

Och uti C. Linnæi *Amœnit. Academ.* Vol. I, p. 509 — 539.

Denna Afhandling läses på Svenska, under följande Titel: Hushåls nyttan af de i Sverige vildt växande Örter. Stockh. Salvius, 1749. *in 8:o. Lärda Tidn.* 1749, n. 51.

976 (a). Några vildt-växande Svenska Örters Hushålls nytta; upgifven af *Petr.* HOLMBERGER.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1774, p. 250 — 258.

977. Förtekning på några inhemska Färge-gräs, af *P.* KALM.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1745, p. 243-253. *Ibid.* 1742, p. 20 — 28, står en Förtekning, af LINNÆUS, på de Färge-gräs, som brukas på Gothland och Öland.

978. Dissert. Acad. Pan Suecicus; Pr.

Pr. C. Linnæus, Resp. *Nic. L.* Hessel-grén. *in 4:o.* Upsal. 1749. pp. 38. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

Lärda Tidn. 1750, n. 6.

Omtr. uti C. Linnæi *Amœnit. Academ.* Vol. II, p. 225 — 262.

Här uppräknas sådane Örter, som åtas af de fem i Sverige almänna Kreaturen, Kor, Getter, Får, Hästar och Svin.

979. Usus Plantarum quarundam indigenarum præ exoticis (Dissert. Acad.) Pr. *Engelb.* Jörlin, Resp. Joan. Utterbom. *in 4:o.* Lond. Goth. 1769. pp. 12.

Lärda Tidn. 1769, n. 74.

Handlar om vissa inländska Växters större nytta i Ängskötseln, framför de utländskas.

Man kan härvid jämföra Banco-Commiss. *Bengt* Bergii "Tal om Svenska Ängskötseln, "och des främjande genom lönande Gräs-slag, "hållet för K. Vet. Acad. vid Præsidii nedläg-"gande, d. 26 April 1769", och tr. s. å. i Stockh. *in 8:o.*, 100 sidd. Se *Lärda Tidn.* 1769, n. 54, 55.

980. Anmärkningar om förgiftiga Växter i gemen, til en Academisk Läro-öfning, under Pr. P. A. Gadds inseende, utgifne och försvarade af *Carl Gust.* Wallenius. *in 4:o.* Åbo, 1773. 26 sidd.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist. Pag. 20 upråknas Svenska förgiftiga Våxter, p. 22 de som i mindre mån åro skadelige, och p. 24 de som missånkas at vara något skadelige.

Sect. IV.

Beskrifningar öfver Bergarter, Mineralier och Metaller, item om Bergverk och Bruk, samt Mineral-Vatten och Hälso-Brunnar i Sverige.

§. 1.

Beskrifning öfver Bergarter, Mineralier m. m.

981. *Sigfr.* Aroni FORSII *Minerographia*, det är: Mineralers, åtskilliga Jordslags, Metallers, eller Malmers och ädla Stenars Beskrifvelse. *in 8:o.* Stockh. 1613.

Författaren, Phys. Prof. i Upsala, mycket intagen för Astrologien, därföre ock anklagad 1619, råttar sig måst efter de Grekers och Arabers lemnade Beskrifningar, och deras anförde medicinaliska nyttigheter.

982. (*Urban* HIÆRNE) En kort Anledning til åtskillige Malm- och Bergarters, Mineraliers, Våxters och Jordeslags, samt flere sällsame tings efterspörjande och angifvande, efter Kongl. Maj:ts allernåd. behag, ställt til alla uti Riket, som kunna hafva lust

luſt at låta i dagsljuſet komma hvad ſom i hvar och en ort kan finnas. *in 8:o.* Stockh. Wankifs Enka, 1694. 31 ſidd. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

Tillika utgifven på Tyſka, Stockh. ſ. å. *in 8:o.*

Omtr. på Svenſka år denna lilla Tractat, dock mycket felaktigt, uti I Supplemen. til F. E. Bruckmans *Magnalia Dei in locis ſubterran.*

983. Den korta Anledningen til åtſkillige Malm- och Bergarters, Mineraliers och Jordeſlags-efterſpörjande och angifvande, beſvarad och förklarad, jåmte deras natur, födelſe och i Jorden tilvärkande, ſamt uplöſning och Anatomie, i görligaſte måtto beſkrifven (af *Urban* HIÆRNE). I Flocken: om Wattn. II Fl. om Jord och Landſkap i gemen. *in 4:o.* Stockh. Wankifs Enka, 1702 och 1706. *tilſam. 416 ſidd. utom Ded. och Föret.*

984. Inledning til nödig Kundſkap at igenkänna och upfinna allahanda Bergarter, Mineralier, Metaller ſamt Foſſilier, och huru de måge til ſin rätta nytta användas (af *Magn. von* BROMELL). *in 8 o.* Stockh. Horrn, 1730 och 1739.

Act. Lit. & Scient. Suec. 1730, p. 111.

På Tyſka år denne Tractat öfverſatt af en ſom kallar ſig *Mikrander*, och tr. i Leipzig 1740 *in 8:o*, 148 ſidd. Öfverſättarens rätta namn

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist. *Carl Ernst Klein:* han har tillagt så wäl åtskillige Anmärkningar, som en af Assess. Colling honom meddelt Berättelse om den i Sverige då nyligen upfundne Guld-malm.

985. Mineralogia, eller Mineral-Riket, indelt och beskrifvit af *Joh. Gottsch.* WALLERIUS; med Kprst. *in 8:o.* Stockh. Salvius, 1747. 479 *sidd. förutan Föret. och Minnes-Taflan.*

Lärda Tidn. 1747, n. 44.

En *Tysk* Öfversättn. af Jo. Dan. Denso, är tr. i Berlin 1750 *in 8:o*; en *Fransysk*, i Paris 1753, och en *Rysk*, af Hr von Schletter, Stats-Råd och Presid. i Bergs-Collegio, i S. Petersb. 1763, *in 8:o.*

J. G. Wallerius är den förste som beklädt den år 1750 i Upsala inrättade *Chem. Metallurg. & Pharmaceut.* Professionen. Tog afsked 1767.

986. Försök til Mineralogie, eller Mineral-Rikets Upställning. *in 8:o.* Stockh. Wildiska Tr. 1758. 251 *sidd. utom Föret. och Invisningen.*

Lärda Tidn. 1758, n. 57.

Författaren var Bergmäst. *Axel Fredr.* CRONSTEDT, död 1765.

Boken är öfversatt på Engelska, af nu Bergs-Rådet *Gust. von Engeström*, och tr. i London 1769

1769 *in 8:o.* Se *The Critical Review*, Vol. XXIX, Januar. 1770, p. 37.

987. Phœnomena & Experimenta, quæ in minerali regno perquirenda dedit monticolis *Daniel* TILAS: a Schediasmate Suetico in Latin. transtulit Eberh. Rosén.

Uti *Act. Lit. & Scient. Suec.* 1739, p. 518 — 539.

På Svenska utkom Skriften i Åbo 1738, med Titel: "En Bergsmans Rön och Försök i Mineral-Riket". Jämnför Författarens Tankar om Malmletande, i *K. Vet. Acad. Handl.* 1740, p. 190.

988. Några Kännemärken til nyttiga Mineraliers, eller Jord- och Berg-arters upfinnande; under Pr. P. Kalms inseende, som et Academ. prof, framgifne af *Erik* HAEGGLUND. *in* 4:o. Åbo, 1756. 3½ a.

989. Kort Afhandling om Malmgångars upsökande, under Pr. J. G. Wallerii inseende, framstäld af *Jac. Leonh.* ROMAN. *in* 4:o. Upsf. 1757. 19 sidd.

990. Stenrikets Historia, utförd i det vid Præsidii afläggande håldne Talet, inför K. Sv. Vet. Acad. af *Dan.* TILAS. *in* 8:o. Stockh. Grefing, 1742. 32 sidd.

Förfat. handlar i allmänhet om Tilståndet af Jord-Klotets fastare del, hvarvid likvål åtskil-

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist. ligt förekommer om våra Berg och Stenar i Sverige.

991. Excercit. Academ. leviter exhibens Montium differentiam. Pr. H. Vallerius, Resp. *Widichind.* HARKMAN. *in* 8:o. Ups. 1702. pp. 25.

992. Utkast til Sveriges Mineral-Historia, framlagt uti det Tal, som vid Presidii afläggande hölts, inför K. Sv. Vet. Acad. d. 6 Febr. 1765, af *Dan.* TILAS. *in* 8o. Stockh. Salvius, 1765. 104 sidd.

Lärda Tidn. 1765, n. 76, 77.

Öfversat på Tyska, af Göttingske Professorn Joh. Beckman, och tr. i Leipz. 1767 *in* 8:o. *Götting. Anzeig.* 1767, p. 679.

993. MSC. Mineral-Historia öfver Dalarne, samlad til 1750 års slut af *Axel Fr.* CRONSTEDT.

Citeras af Frih. Tilas, uti des utkast &c. p. 27 i Anmärkn.

Är förmodel. samma Arbete, som, i Tysk Öfversättning, och med följande Titel, nyligen blifvit tryckt: "*Ax. Fr. von* CRONSTEDT Mineral-"geschichte über das Westmanländische und Da-"lekarlische Ertzgebirge, auf Beobachtungen und "Untersuchungen gegründet, nach dessen Hand-"schrift aus dem Schwedischen übersetzt von J. "G. *Georgi*, zum Druck befördert von D. J. "C.

"C. D. *Schreber;* mit einer Kupferplatte. Nürn- "berg, in der Grattenauerischen Buchhandlung, "1781", *in 8:o.* 216 sidd. Se *Götting. Anzeig.* 1782, Zugabe n. 38, p. 605. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

994. Mineral-Historia öfver Osmunds-Berget uti Rättwiks Sokn och Österdalarne; af *Dan* Tilas.

Uti *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1740, p 194.

995. Rön och Förfök, hörande til Mineral-Historien öfver Skaraborgs-Län i Westergöthland, af *Sam. Gust.* Hermelin.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1767, I Quart. p. 20 — 34.

Jämför *T.* Bergmans Anmärkningar om Westgötha-Bergen, *ibid.* 1768, IV Quart. p. 324.

996. *A. F.* Cronstedts Rön och Anmärkningar vid Jämtlands Mineral-Historia.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1763, IV Quart. p. 268 — 289.

997. Observationes mineralogicæ ad plagam occidentalem Sinus Bothnici factæ (Diſſert. Acad.), Pr. J. G. Wallerius, Resp. *Er.* Hellberg. *in 4:o.* Upsal. 1752. pp. 13.

Lärda Tidn. 1752, n. 81. *Götting. Anzeig.* 1753, p. 358.

998.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist. 998. Dissert. de Cultura Mineralium in Lapponia Reipublicæ admodum profutura. Pr. J. Låstbohm, Resp. *Nathan.* FJELLSTRÖM, V. Div. Min. Lappo-Westrobothn. *in 4:o.* Upsal. 1770.

Lärda Tidn. 1771, n. 44, 45.

999. Dissert. Acad. Indicia Mineralogiæ in Fennia sub gentilismo delineans, Pr. P. A. Gadd, Resp. *Car. Rob.* GIERS. *in 4:o.* Aboæ 1767, pp. 14.

1000. Indicia Mineralogiæ Fennicæ ab ortu Christianismi, Dissert. Pr. P. A. Gadd, Resp. *Dan.* HIRN. *in 4:o.* Aboæ 1767.

Götting. Anzeig. 1770, Zugabe n. 21.

1001. Om Finska Mineral-Historiens Upkomst: Acad. Afhandl. under Pr. P. A. Gadds inseende, utgifven af *Salom.* SAVORIUS. *in 4:o.* Åbo 1767.

Götting Anzeig. l. c.

1002. MSC. Mineral-Historia öfver Björneborgs Län; författad åren 1737 och 1738 af *Dan.* TILAS.

"Författades under den påstående Durchfarts-"Commissionen, ang. Communication emellan "Päjånåh och Haf́vet, samt ingafs, såsom Em-"bets Berättelse, til K. Bergs-Collegium. Lå-"net

"net är Soknevis underfökt, och Arbetet med "åtskilliga Handritningar förklarat". *Autor.* B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist

1003. MSC. Mineral-Historia öfver Tavastehus-Län, af *Dan.* TILAS. Uti K. Bergs-Collegio.

1004. Specimen Geurgiæ Fennicæ, quod Pr. P. A Gadd, publico naturæ curiosorum examini submittit *Jac.* MALEEN Fil. *in* 4:o. Aboæ 1768. pp. 30.

Anmärkningar öfver denna Disputation läsas i *Inr. Tidn.* 1768, n. 69.

1005. Dissert. Mineralog. Georg. de Marga, ejus historiam naturalem & usum œconomicum sistens. P. I, II. Pr. J. H. Burmester, Resp. *Matth.* BOBECK. *in* 4:o. Lond Goth. 1754. pp. 57.

1006. Dissert. Chemico-Mineralog. de Lapide calcareo. P. Gust. Harmens, Resp. *Dan.* CRONBERG. *in* 4:o. Lond. Goth. 1751. pp. 12.

1007. Upgifter i Lithologien, at rätt kunna känna och pröfva kalkartige Stenarter: under Pr. P. A. Gadds inseende utgifne och försvarade af *Gab. G.* ASPEGRÉN. *in* 4:o. Åbo 1768. 25 sidd.

Götting. Anzeig. 1770, p. 1151.

B. I. C. 2. Sverigs Nat. Hist. 1008. Mineralog. Afhandling om Finſka Sjelffråtſten: under Pr. P. A. Gadds inſeende utgifven och förſvarad af *Joſeph* MOLIIS. *in 4:o.* Åbo 1768. 18 ſidd.

Götting. Anzeig. 1770, p. 1152.

1009. *Jo. Jac.* DOEBELII Obſervatio de Calcario Malmogienſi.

Nova Liter. Mar. Balth. 1706, p. 218.

1010. M. *Henr. Jac.* SIVERS korta Berättelſe om then Svenſka Marmoren, hvilken vid then i gamla tider berömda Lacedæmoniſka Marmoren med rätta kan förliknas. Utur Tyſkan på Svenſka öfverſatt *in 8:o.* Norköp. 1738. 14 ſidd.

På Tyſka är denna berättelſe trykt i Nürnberg, ſ. å. *in 4:o.* 2 a.

Om ſvart Marmor i Tomarp och Liſtarum i Skåne, läſes en Berättelſe af Ryttmäſt. *Hans* RAMEL, i *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1760, p. 72.

Uti Wisby på Gotland har Aſſ:r Camitz uptäkt et Marmor-brått, hvilket ſedan 1762 uparbetas. Efter Ågarens berättelſe, ſkal denna Marmor icke allenaſt vara med flera och höga färgor af Naturen förſedd, utan ockſå vara den endaſte äkta, ſom ännu i Norden är upfunnen, emedan all annan förut här i Norden uptagen Marmor ej är annan än *båtard.* Se *Inr. Tidn.* 1763, n. 49.

1011.

1011. Kort Afhandl. om Gipsen, under Pr. P. Kalms inseende utgifven af *Jo. Fr.* MÜLLER. *in 4:o.* Åbo 1757. 14 sidd. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

Lärda Tidn. 1757, n. 71.

Anmärkningar vid denna Disputation läsas N:o 72, 81.

1012. Kort Afhandl. om Takskifvers upletande, igenkännande och nytta; under Pr. P. Kalms inseende utgifven af *Jac.* BENEDICTIUS. *in 4:o.* Åbo 1757 1¼ a.

Lärda Tidn. 1757, n. 65.

1013. Tak-skifver funnen i Helsingland: af *Henr.* KALMETER.

Uti *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1750, p. 305.

1013 (a). Academ. Afhandling om Finska Jaspis-arter och Agater: under Pr. P. A. Gadds inseende, utgifven och försvarad af *Alexand.* RAMSTADIUS. *in 4:o.* Åbo 1776, 18 sidd.

1014. Kort Afhandl. om Qvartz, under Pr. J. G. Wallerii inseende, vid Acad. i Upsala framställd af *Abrah.* HEDMAN. *in 4:o.* Stockh. Grefing 1753. 16 sidd.

Lärda Tidn. 1753, n. 96.

1015. Anmärkning öfver den i Sahla Gruf-

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist. Grufva befintliga Serpentinsten: af *S.* RINMAN.

Uti *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1746, p. 21 — 25.

1016. Handöhls Telgstensbrott i Åhre Socken och Jämteland, beskrifvit år 1741 af *Dan.* TILAS.

Uti *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1742, p. 199 — 201.

1017. Dissert. mineralog. delineans Ollares in Fennia repertos. Pr. P. Kalm, Resp. *Jo. Fr.* MÜLLER. *in 4:o.* Aboæ, 1756. 3 a.

Lärda Tidn. 1756, n. 61.

1018. Inträdes-Tal uti K. Vet. Academ. om de i Hushållningen nyttige Svenske Sten-arter, hållit af Bergmåst. *Sam. Gust.* HERMELIN. *in 8:o.* Stockh. Salvius 1771. 38 sidd.

Lärda Tidn. 1771, n. 93. *Götting. Anzeig.* 1773, Zugabe, 21 St.

1019. De Lapide Captivo, vulgo *Fångesten*, Dissert. Pr. Er. Alstrin, Resp. *Florent. P.* SCHARFF. *in 8:o.* Upsal. 1728. pp. 23.

Act. Liter. & Scient. Suec. 1735, p. 47.

Stenen år innesluten uti Saltmarsudds Berg på Öija eller Lands-ort.

1020.

1020. *Georg.* WENDII Examen Suecici lapidis, qui anno superiori miris superbire figuris dicebatur. *in 4:o.* Thorun. 1702. pp. 16. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

Nova Liter. mar. Balth. 1701, p. 378.

Stenen, som här beskrifves, är densamma hvarom S. F. förmäler uti sin *Aufsführl. Lebensbeschreib. Carl des XII*, Th. I, p. 455, och som finnes afritad i M. G. Blocks Anmärkn. öfver thesse riders falska Prognostiquer m. m. Linköp. 1708, *in 4:o.* p. 74.

1021. *Magni* BROMELL Lithographiæ Suecanæ Specim. I & II, *c. figg.*

Detta Arbete är styckevis infört uti *Act. Liter. Suec.* Början gjordes 1725, och continuerades til år 1730. Autorens Död förhindrade Fortsättningen. Några Exemplar blefvo ocksä särskilt aftrykte, hvilka, efter v. Stiernmans intygande, skola vara mycket sällsynte: se *Adels-Matrikeln*, II Del. p. 1393.

1022. MSC. *Kil.* STOBÆI Hecatombe Gorgonica, seu succinctus Catalogus Fossilium Scanicorum, magno Boreali Æsculapio quondam oblatorum.

Är en ansenlig Förtekning på åtskilliga Skånska och några Danska Petrificater, som Stobæus skickat til Arch:r von Bromell. Se K. Stobæi *Diss. Epist. de Nummulo Brattensburg.* p. 5, i Anmärkn. Dedicationen, på Latinsk Vers, har

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist. Prof. Bring lâtit trycka uti sin *Saml. af åtskill. Handl.* &c. I. D. Lund (1749) *in 8:o*, p. 42.

1023. Histor. natural. Dendritæ Lapidumque cognatorum, Dissertat. Pr. Kil. Stobæus, Resp. *Nic.* RETZIUS. *in 4:o.* Lond. Goth. 1734. pp. 36.

Omtr. ibland K. Stobæi *Opuscula*, Dantisci 1752, *in 4:o*, p. 73 — 112.

1024. *Kil.* STOBÆI Observatio de Dendrite Scanico.

Uti *Act. Liter. & Scient. Suec.* 1730, p. 63 — 67.

1025. Ceraunii Betulique lapides, Disput. histor. illustrati a *Kil.* STOBÆO, Resp. Joh. Stobæo. *in 4:o.* Lond. G. 1738. pp. 72.

Och ibland K. Stobæi *Opuscula*, p. 113 — 182.

1026. *Kil.* STOBÆI Observatio de Nummulo Brattensburgensi.

Uti *Act. Liter. & Scient. Suec.* 1731, p. 19 — 21.

1027. Dissert. Epist. ad — Theod. Wilh. Grothaus, Orphanotrophei, quod Hafniæ est, regii Medicum experientiss. & celeberr. de Nummulo Brattensburgensi, singulari illo in Scania fossili, nec non obiter de nonnullis aliis ad hanc historiæ natural. patriæ par-

partem pertinentibus, inprimis frondosis Cornu Ammonis cujusdam majoris fragmentis; exarata a *Kil.* STOBÆO, M. D. Hist. Prof. Soc. Upf. Membro. *in 4:o.* Lond. Goth. 1732. pp. 24. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

Omtr. "Accessionibus nonnullis, cum ex historia naturali, tum ex antiquitatibus patriis denuo illustrata". Uti K. Stobæi *Opuscula*, p. 1-30.

Commerc. Liter. phys. techn. medic. Norimb. a. 1733, p. 245. Brings *Saml. af åtskill. Handl.* I D. p. 35.

1027 (a). MSC. *Nic.* RETZII Fossilia montis Baldri, 1749.

Handskriften äger Sonen, Prof. A. J. Retzius. Med *Mons Baldri* förstås utan tvifvel Baldursberget vid Christianstad.

1028. Dissert. Acad. adumbrans colles ad Uddevalliam conchaceos. Pr. J. G. Wallerius, Resp. *Ol.* BRUHN. *in 4o.* Upf. 1764. pp. 20.

1029. Dissert. Corallia Balthica adumbrans. Pr. C. Linnæus, Resp. *Henr.* FOUGT. *in 4:o.* Upf. 1745. pp. 40.

Omtr. uti C. Linnæi *Amœnit. Acad.* Vol. I, p. 74 — 106.

1030. De Re Metallica Sueo-Gothorum, Schediasma, Pr. P. Elvius, Resp. *Laur.*

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist. pp. 36. Benzelius. *in 8:o.* Upsal. Werner, 1703.

Omtr. i F. E. Bruckman *Magnalia Dei* &c. T. II, C. 12.

Innehåller Anmärkningar öfver VI Boken uti Ol. Magni *Histor. de Gentib. Septentrional.* som handlar: *de Mineris & Metallis.*

1031. Anmärkningar vid Bergs-handteringens åtskilliga Öden och Omvåxlingar; föreställde uti et Tal för K. Vet. Acad. vid Præsidii nedläggning — af *Detlof* Heykenskôld, Bergs-Råd, *in 8:o.* Stockh. 1768. 23 sidd.

1032. Berättelse om åtskilliga Malm- och Mineral-Upfinningar i Riket: af *Lars* Benzelstierna.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1741, p. 237 — 248.

1032 (a). Tal om flere i senare tider skedde Förbättringar uti Bergs-Vetenskapen och Handteringen i Riket; hållit för K. Vet. Academien, vid Præsidii nedläggande, d. 21 Febr. 1781, af — Gr. *Jean Georg* Lilienberg. *in 8:o.* Stockh. 1781, 26 sidd.

Medföljer en Tabel öfver Svenska Metal-Utskepningen ifrån 1760 til 1779, och som, efter skälig uträkning och medium, finnes utgöra et Capital af 46,152,962 Rdlr. 4 Skill. 4 r:st.

1033.

1033. Differt. de Vitriolo; Pr. Laur. Roberg, Refp. *Joh.* MORÆUS. *in 4:o.* Upf. 1703. pp. 22. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hift.

Vid flutet låfes en "Kort Underråttelfe, huru-"ledes Svaflet vid Dylta Svafvel-Bruk i Nerike "tilverkas, famt huru Vitriol och Alun dåraf "fedan kokas och Fårgen brånnes".

1034. Differt. philof. de conftitutione Aluminis mechanica & geometrica. Pr. A. Riddermark, Refp. *Joh.* CARLLUNDH. *in 4:o.* Lond. Scan. 1695. pl. 2½.

1034 (a). Mineralogifk Befkrifning öfver Andrarums Alun-Skiffer-brott, af *Mich.* MALMSTRÖM, Infpector vid Andrarums Alun-Bruk.

Uti *Phyfiogr. Sälfk. Handl.* I D. I St. p. 38-42.

1035. Disquifit. Chemica de confectione Aluminis, quam publico examini fubmittunt *Torbern.* BERGMAN & Guil. Suedelius. *in 4:o.* Upf. 1767. pp. 16.

Omtr. med många tillåggningar och förbåttringar, år denna Afhandling, uti "T. Bergman "Opuscula phyfica & chemica", Vol. I. n. 9. Holm. Upf. & Ab. 1779. *in 8:o.*

I Sverige finnas nu för tiden följande Alunbruk i gång: 1) *Andrarum* i Skåne; 2) *Låvert* i Småland; 3) *Oltorp*, 4) *Kafveldt*, 5) *Multorp*

B. J. C. 2. Sveriges Nat. Hist. och 6) *Hænsæter* i Wester-Göthland; 7) *Garphyttan* i Nerike.

1036. Beskrifning på et Sal Natron, funnit i Sverike, och framgifvit af *Jo. Jul.* SALBERG.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1740, p. 237.

1037. Dissert. Oecon. de Muria, beneficio frigoris, ex aqua marina, litora borealia alluente, in rei familiaris commodum, paranda. Pr. *Magn.* SOMMAR, Resp. Petr. Cronholm. *in 4:o.* Lond. Goth. 1757. pp. 19.

1037 (a). Anmärkningar om Boserups Stenkols-Grufva, och de öfrige Stenkols-försök uti Skåne, af *Sam. Gust.* HERMELIN.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1773, III Quart. p. 236 — 254.

1038. *Erici* ODELSTIERNÆ Epistola ad Urb. Hiærne de Mercurio virgineo, in fodina argentea Sahlbergensi detecto. *in 4:o.* s. a. 1 a.

Detta Bref, dat. Stockh. d. 10 Nov. 1698, har. D. Laur. Roberg, Med. Prof. i Upsala, låtit trycka. Det står också uti *Act. Liter. Suec.* 1720, p. 59 — 68, och uti F. E. Bruckmans *Magnalia Dei* &c. T. II, C. 12.

1039.

1039. Cobalti nova Species examinata & descripta a *Georg.* BRANT. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

Uti *Act. Societ. Reg. Upsal.* ad a. 1742, p. 33 — 41.

Rön och Anmårkningar ang. en besynnerlig Fårg-Cobolt, af *Densamme*, låsas i *K. Vet. Acad. Handl.* 1746, p. 119 — 130.

1040. Dissert. phys. Ferrum exhibens. Pr. A. Spole, Resp. *Petr.* THALIN. *in 8:o.* Upsal. 1698. pp. 59.

1041. Dissert. mechan. chym. de Ferri confectione ejusque usu vario. Pr. L. Roberg, Resp. *Eric.* SCHEPPERUS. *in 4:o.* Upsal. 1725. pp. 21.

1042. Dissert. de nobilitate Ferri, imprimis Suio-Gothici. Pr. J. G. Wallerius, Resp. *Gust. Phil.* MALMERFELT. *in 4:o.* Ups. 1763. pp. 13.

Götting. Anzeig. 1764, p. 848.

1043. Beantwortung der von der Kön. Gross-Britann. Gesellschaft der Wissenschaften zu Göttingen im Jahr 1754 vorgelegten Frage: Worinnen der Vorzug des Schwedischen Eisens für andern bestehe?

Uti Dan. Gottfr. Schrebers *Neue Samlung* &c. I Th. p. 1 — 41.

1044. Diſſert. hiſt. polit. de Ferro Sueсano Oſmund. Pr. A. Grœnwall, Reſp. *Petr.* SAXHOLM. *in 4:o.* Upſ. 1725. pp. 31.

1045. Diſſert. Mineralog. de metallo Dannemorenſi. Pr. L. Roberg, Reſp. *Magn. Haquin.* SUNBORG. *in 4:o.* Upſ. 1716. pp. 20.

Tvenne Documenter rörande Dannemora Grufva, har Frih. Tilas låtit trycka, uti ſit Tal. (n. 992) *Utkaſt til Sv. Mineral-Hiſt.* p. 11—13 i Anmärkn.

1046. Chemiſk och mineralog. Afhandling om hvita Järn-malmer, under Pr. T. Bergmans inſeende, utgifven af *Pet. Jac.* HIELM. *in 4:o.* Upſ. 1774. 5¾ a.

Upſ. Tidn. 1774, n. 32, 33.

1047. Exercit. Acad. prudentem ferrimonticolam Norebergenſem leviter delineans. Pr. N. Celſius, Reſp. *Iſaac.* GRANAGRIUS. *in 8:o.* Upſ. 1721. pp. 42.

1048. Diſſert. de Ferro Tabergenſi. Pr. G. Harmens, Reſp. *Leonh.* SCHEELE. *in 4:o.* Lond. Goth. 1749. pp. 26.

Lärda Tidn. 1750. Jämnför *Beſkrifn. om Småland*, p. 818.

Uti Engelſka *Philoſ. Tranſact.* Vol. XLIX. P. I, n. 8, ſtår en Beſkrifn. på Tabergs Järnmalms-berg, författad af *Petr.* ASCANIUS, en

en Dansk M. D. Likaledes i en Tysk Journal: B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.
Nord. Beytrdge zum Wachsthum der Naturkunde, Altona 1756, *in 8:o.* 1 St.

1049. Tabergs Järnmalms-berg i Småland, beskrifvit af *Dan.* Tilas.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1760, p. 14—29.

Har råttas den af D. Ascanius, til K. Engelska Vetensk. Societen upgifne Beskrifning.

1050. *Eman.* Swedenborgii Regnum Subterraneum, s. minerale de Ferro, deque modis liquationum ferri per Europam passim in usum receptis deque conversione ferri crudi in chalybem: de vena ferri & probatione ejus &c.

Denna Afhandling utgör andra Tomen af denne Författares *Opera philosophica & mineralia*, Dresdæ & Lips. 1734, *in fol.* och är til en del öfversatt på Fransyska, af Mr Bouchu, *l'Art des Forges*, IV Partie, Paris 1762, *in fol.*

1050 (a). Anledningar til Kunskap om den gröfre Järn-och Stålförädlingen och des Förbättrande, af *Sven* Rinman. *in 8:o.* Stock. H. Fougt, 1772. 368 sidd.

NyaAlm. Tidn. 1773, Del. 2, s. 202, 219 och 234.

1050 (b). Försök til Järnets Historia, med Tillämpning för Slögder och Handtverk, af *Sven* Rinman. Band. 1 och 2. *in 4:o.* Stockh. P. Hesselberg, 1782. 1072 sidd.

Up-

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist. *Upfoftr. Sälfk. Tidn.* 1782, n. 201; 1783, n. 3.

Författaren är Bergs-Råd, och bägge Verken höra tillhopa famt äro af et ypperligt värde.

1051. Differt. Metallurg. Latino-Suec. de Uftulatione mineræ ferreæ: *Om Järnmalms Råftning.* Pr. J. G. Wallerius, Refp. *Dan.* THELAUS. *in 4:o.* Upfal. 1757. p. 48.

Lärda Tidn. 1757, n. 92.

1052. Anmärkningar vid Jernberedningen här i Sverige; af *Chphr.* POLHEM.

I *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1741, p. 28-36.

1053. Specim. Acad. de Officinis Ferrariis & Ferro in Suecia malleato. Pr. N. Celfius, Refp. *Laur.* BÖÖK. *in 8:o.* Upfal. 1722. pp. 46.

1054. Brevis mechanicæ ferrariæ in Suecia confpectus (Diff. Acad.). Pr. A. Grœnwall, Refp. *Laur.* BÖÖK. *in 8:o.* Upf. 1728. pp. 56.

1055. Specim. Acad. Hiftoricam delineationem Officinarum ferrariarum in Magno Principatu Finlandiæ fiftens. Pr. C. F. Mennander, Refp. *Mich.* GRUBB. *in 4:o.* Aboæ, 1748. pp. 84.

Lärda Tidn. 1749, n. 20.

En

En Förtekning på alla i Finland belägne Järn-Bruk, nu varande Ägare, tillåtne Smide, Privilegier, m. m. står i *Tidn. utg. af et Sällskap i Åbo*, 1772, n. 24. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

1056. En Bruks-Patrons Egenskaper, under Pr. A. Berchs anförande, vid Acad. i Upsala utgifne af *Isaac Joh.* Uhr. *in 8:o.* Stockh. Salvius 1750. 35 sidd.

Lärda Tidn. 1750, n. 52.

1057. Kort Afhandling om en Bruks-Patrons tilbörliga Upsigt i Hytta och Hammar vid Jernsmide: under Pr. J. G. Wallerii inseende framställd af *Dan.* Krapp. *in 4:o.* Ups. 1756. 26 sidd.

Lärda Tidn. 1756, n. 86.

På Tyska läses denna, jämte näst föregående Afhandling, uti D. G. Schrebers *Neue Samlungen* &c. II Th. p. 360 — 412.

1057 (a). Academ. Afhandling — innehållande Författningar vid Jernhyttor i Sverige; under C. Berchs insende — framställd af *Eric* Swartz. *in* 4:o. Ups. 1780. 24 sidd.

1057 (b). Anmärkningar om Författningar til befrämjande af god Hushålning vid Järnhyttor, under Pr. P. N. Christiernins

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist. nins inseende, framgifne af *Jan Gottlieb* GAHN. *in 4:o.* Upſ. 1770. 6 a.

1058. Några Anmärkningar i Svenſka Bergs-Lagfarenheten om Stångjärns-Verken, hvilka — under P. N. Chriſtiernins inſeende, til almänt ompröfvande framſtälde äro af *Carl And.* PLOMGREN. *in 4:o.* Upſ. 1769. 25 ſidd.

Götting. Anzeig. 1771, Zugabe n. 15.

1058 (a). Acad. Afhandling — rörande Författningarna vid Tyſk- och Vallon-Smidet i Sverige; under C. Berchs inſeende til allmänt ompröfvande framſtåld af *Carl* LUNDSTRÖM. *in 4:o.* Upſal. 1780. 22 ſidd.

1058 (b). Academ. Afhandling om Friheter och Utſkylder, åtföljande Jern-tilverkningen och förädlingen i Sverige, under Prof. C. Berchs inſeende, utgifven af *Benjamin* SANDELS. *in 4:o.* Upſal. 1781.

Stockh. Magazin 1781, IV Häft. p. 215. *Upſ. Sälſk. Tidn.* 1782, ſ. 5 och 17.

1059. Tal om Svenſka Järnbruks-Näringen, ſamt om Järn-Contoiren, hållit för K. Vet. Acad. vid Præſidii nedläggande, af *Er. v.* STOCKENSTRÖM. *in 8:o.* Stockh. Salvius, 1767. 38 ſidd.

Lärda Tidn. 1767, n. 37.

1060.

1060. Tankar om den Svenska Jern-handeln. *in 4:o.* Stockh. Grefing. Tr. 1770. 3½ a. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

Denna Afhandling, som tilägnas Commerce-Rådet *Joh. Jac.* WESTBERG är väl icke historisk; men förtjenar framför alla andra Skrifter i detta ämne, hvarpå vår Tid varit så ymnig, så mycket större Upmärksamhet, som Författaren däruti bevisar, samt med riktiga Calculer bestyrker: 1) at Jernpriset reglerar Växel-Coursen; 2) at Bruks-ägares förmån kräfver, at arbeta på Järnets nedsättande til et lindrigt och stadigt pris; och 3) at såsom Rysland icke allenast ansenligen ökat sit Jern-smide, utan också verkeligen förbätrat detsamma, och Ryska Jernet af lika godhet som det Svenska försäljes til bättre pris; ty bör för våre Bruks-ägare ingen ting vara så angeläget, som at tilse huru vi med vår flitige Granne må kunna hålla marknad på utrikes orter.

En Academisk Afhandling, innehållande: "Förslag til Sveriges större nytta och inkomst "af Jernhandeln", har, under Pr. Christiernins inseende, *Fr.* ÖHRSTRÖM framgifvit, Ups. 1771, *in 4:o*, 35 sidd. *Götting. Anzeig.* 1773, Zugabe 17 St.

1061. Tal om Utsigten för Svenska Bergs-handteringen i framtiden, hållit för K. Vet. Acad. vid Præsidii nedläggande, af *Gust. Adph.* LEYONMARCK. *in 8:o.* Stockh. Salvii Tr. 1775.

Stockh. Lärda Tidn. 1776, n. 17.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist. 1062. Περι Χαλκεργικης, Differt. histor. philolog. Pr. L. Norrman, Resp. *Ol.* ERNSTRÖM. *in 8:o.* Upf. 1691. pp. 49.

1063. Oratio, illius celeberrimæ fodinæ metallicæ prope Fahlunam, in Dalecarlia orientali, laudem ac descriptionem, rudi Minerva adumbratam, continens: in Acad. Aboënsi publice pronuntiata a *Bernh. Gerh.* LOHRMAN. *in fol.* Aboæ, Hansonius, 1659. 8 a.

1064. Delineatio magnæ Fodinæ Cuprimontanæ (Dissertatio). Pr. P. Elvius, Resp. *Ol.* NAUCLERUS, Ol. fil. *in 4:o.* Upf. 1702. p. 1 — 70. *Ejusd. Differt.* Pars posterior chalcurgica, sive Officina æraria cuprimontana, *in 4:o.* Ibid. 1703. p. 71 — 101.

1065. Constitutio R. Magni Smek, data cultoribus cuprimontanis Fahlunensibus, a. 1360 die ciner.

Uti *Act. Liter. Suec.* 1722, p. 254.

1066. Differt. hist. de Cuprimontis Fahlunæ Oeconomia prisca metallica; Pr. J. G. Wallerius, Resp. *Joh. E.* MORÆNIUS. *in 4:o.* Upf. 1757. pp. 57.

Lärda Tidn. 1758, n. 41.

1067.

1067. Menige Bergsmännernes uti Stora Kopparbergslagen underdån. Lyckönskan til Hennes Kongl. Maj:t Ulrica Eleonora, — vid Hennes Kongl. Maj:s — anträde til Regementet: jemte kort Berättelse om Stora Kopparbergs-Grufva, Bergshandteringen, des forna Friheter och Verkets deraf flytande förkofring och vålgång, samt des nu varande beklagliga Tilstånd. *in 4:o maj.* Stockh. Horrn, 1719. 20 sidd. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist

År skrifven på Vers.

1068. Beskrifning om en ny Svensk Bergs-Medaille.

I *Sv. Mercur.* 1758, p. 1296.

År slagen på Stora Kopparbergslagens bekostnad, til ihågkomst af Deras Kongl. Maj:ters besök i Orten och nedergång i Grufvan d. 21. Jun. 1755: hvarom kan läsas *Sv. Mercur.* 1755, p. 87.

1069. Om Stora Kopparbergs-Grufvas forna och nuvarande Tilstånd, samt om nödvändigheten af någon förmedling uti Afgifterne, som til Kronan af detta Verk varda erlagde: upgifvit vid Riksdagen år 1769. *in 4:o.* Stockh. 1769. 24 sidd.

Lärda Tidn. 1769, n. 91.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist. Anmårkningar rörande Fahlu-Grufva, upſatte af Prof. *Joh. Beckman* i Göttingen, låſas i *Hannoveriſches Magazin* 1766, n. 103, 104.

1070. Kongl. Maj. och Rikſ. Bergs-Collegii Privilegium för Guſtafsbergs Kopparverk i Jemtland (af d. 6 Oct. 1749) *in* 8:o. Stockh. Merckel 1½ a.

1071. Beſkrifning öfver Åſa Rödbergs Kopparverk, jemte Invitation til Bolag 1761. *in* 4:o.

1072. (*Herm.* ODELBERGS) Hiſtor. Berättelſe om det gamla Larums och Hycklinge Kopparverk, i Dalhems och Lofta Soknar. *in* 4:o *maj.* ſ. a.

Bifogad Lottſedlarne.

1073. Om Åthvidabergs Kopparverk, uti Åtveds Sokn, Bankekinds Hårad och Öſter-Göthland. Sammandrag af de til Kongl. Maj:s och Rikſ. Bergs-Collegium ingifne Berättelſer, åren 1764 och 1765 (af *Dan.* TILAS). *in* 4:o. Stockh. Kgl. Tr. 1765. 44 ſidd.

Lärda Tidn. 1765, n. 100.

Medfölja: 1) Krigs-Råd. Adelſwärds Memorial af d. 5 Sept. 1764, om detta Verks uphjelpande; 2) En Grufve-Bygnads-och Arbets-plan. *ibid.* 18 ſidd.

Re-

Redan 1763 utgafs: "Underfökning om Åt- B. I. C. 2.
veds Koppar-Verk i Åtveds Socken, hållen af Sveriges Nat. Hist.
Bergmäst. Frih. Alex. Funck, och tr. i Stockh.
hos Hesselberg, *in 4:o.*

1074. Observationes mineralogico-metallurgicæ de Monte cuprifero *Tilas-Wuori*, quas, Pr. P. A. Gadd, publico examini submittit *Jac.* MALLEEN, Fil. *in 4:o.* Aboæ 1769. pp. 12.

Ligger i Tawastland och Tamela Socken. Se Tuneld, p. 527.

1075. *Eman.* SWEDENBORGII Regnum Subterraneum, s. Minerale, de Cupro & Orichalco, deque modis liquationum Cupri per Europam passim in usum receptis: de secretione ejus ab argento, de conversione in Orichalcum, inque metalla diversi generis &c.

Är tredje Tomen af denne Författares *Opera philos. & mineralia,* Dr. & Lips. 1734. *in fol.*

1076. Tankar och Rön om Smält-processen vid Koppar-Verken; af *Göran* WALLERIUS.

I *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1743, p 257-270.

1077. Kort Afhandling om de vid Stora Kopparberget i Smält-processen fåfängt försökte förbättringar, under Pr J. G.

 Wal-

 Wallerii infeende, utgifven af *Ifaac* MORÆUS. *in* 4:o. Upf. 1762. 15 fidd.

Lårda Tidn. 1762, n. 94.

1078. Chem. metallurg. Afhandling om Koppar-Gårningen uti Avefta, til förfvarande utgifven af auctor *Matth.* KEVENTER och Sam. Ehrengren. *in* 4:o. Upf. 1762. 42 fidd.

1079. Argentifodinæ ut & Urbis Salanæ fuccincta delineatio (Differt. Acad.) Pr. A. Grœnwall, Refp. *Petr. O.* WOLLENIUS. *in* 4:o. Upf. 1725. pp. 71.

Act. Lit. Suec. 1726, p. 219.

Omtr. i F. E. Bruckmans *Magnalia Dei* &c. Se n. 1091. Några Sala Grufvas befynnerligafte mårkvårdigheter, i anledning af en Medaille öfver Deras Kongl. Hög:s viftande vid denna Grufva 1750, befkrifver Ev. Ziervogel i fina *Hiftor. Afhandl.* om Sv. Mynt och Medailler, n. 26, p. 201.

Anmårkningar, fom Prof. Beckman i Göttingen under fin Refa i Sverige gjort öfver Sala Grufva, åro inryckte i *Hannov. Magazin*, 1767, n. 21.

Årliga Silfver-tilverkningen vid Sala Grufva ifrån år 1400 til år 1764 har A. A. Hülphers upgifvit i *K. Vet. Acad. Handl.* 1767, I Quart. p. 67 — 73; och uti *Sv. Saml.* V St. p. 276 — 279 ftår en Förtekning på Silfver-tilverknin-

ningen, så väl vid Sala, som åtskilliga andra Silfver-verk, för några de senare åren. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

1080. Kongl. Maj:s Öpna Transport, hvarigenom Sala Silfver-verk framgent och evärdeligen, med vissa betingade vilkor och förmåner, updrages til Sala Bergslag, samt thes Ledamöter och Interessenter. Stockh. d. 9 Sept. 1741, *in 4:o.* Kgl. Tr.

1081. (*Mich. O.* WEXIONII) Epistola, deambulationem ad argentifodinas occidentaliores, ante annos XIII institutam, breviter repetens. *in 4:o.* Aboæ 1650. pp. 12.

1082. Differt. Histor. Metallurg. de monte argenteo occidentali, vulgo dicto *Vestra Silf-berget.* Pr. J. G. Wallerius, Resp. *Jac. Reinh.* LUNDH. *in 4:o.* Holm. e Typogr. Reg. 1755. pp. 34.

Lärda Tidn. 1755, n. 90.

Vestra Silfverbergets Mineral-Historia har Frih. Dan. *Tilas* författat år 1746. Se des *Utkast til Sv. Min. Hist.* p. 28 i Anmärkn.

1083. Lovisæbergs Silfver-och Koppar-Verks Bolags-plan, samt Invitation til deltagande uti samma Bolag. *in 8:o.* Stockh. Nyström, 1749. 3 a.

Berättelsen om Grufvornas tillstånd och föranlåtande, är upsatt af A. F. *Cronstedt.*

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist. 1084. *Olavi* COLLING, R. Colleg. Metall. Assess. Relatio de argento nativo in fodina ferrea Brattfors Wermlandiæ a. 1726 reperto, una cum experimentis chemicis circa argenti matricem argillam, a D. Ge. Brandt institutis.

Står i *Act. Lit. & Scient. Suec.* 1738, p. 420 — 427. En Skåde-penning, prăglad af detta Silfver, är afritad och beskrifven i *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1741, p. 242. Silfret hant ej til at slå flere än tolf exemplar.

1085. Dissert. philolog. de Auro e Septentrione. Job. XXXVII v. 22. Pr. C. F. Mennander, Resp. *Dan.* AHLBERG. *in 4:o.* Aboæ, 1748. pp. 21.

Lärda Tidn. 1749, n. 20.

1086. MSC. *Nic.* GRIPENHIELM Relatio de auro Sölfverbergensi.

Ibland Handskr. i Frih. Rålambska Bibliotheket, på Högsjö.

En Ducat, slagen af detta Guld år 1695, beskrifver C. R. Berch, *Beskrifn. öfver Sv. Mynt* &c. p. 178, 179.

1087. Observationes, quibus aurum Suecanum ab oblivione vindicavit *Herm. Dider.* SPOERING.

Uti *Act. Liter. & Scient. Suec.* 1737, p. 211 — 220.

1088. Differt. Hiftor. mineralog. de aurifodina Ædelfors. Pr. J. G. Wallerius, Refp. *Joh.* COLLIANDER. *in 4:o.* Upf. 1764. pp. 26. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hift.

Jämför *Befkrifn. om Småland*, p. 754 feq.

De förfta hela och halfva Ducater, myntade af Småländfka Gulder, åro afritade i *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1741, p. 240. De åro nu för tiden mycket fällfynte.

Ducater af detta Guld, flagne 1743 och 1747, finnas afritade och befkrifne i *Wöchentl. Hallifche Anzeigen* 1764, n. 1, 2: hvilken Afhandling Författaren, Pr. *Joh. Fr.* JOACHIM, å nyo låtit trycka i *Saml. vermifchter Anmerkungen* &c. IV Th. p. 133 — 161. Halle 1764, *in 8:o.*

Denna Afhandling finnes på Franfyfka öfverfatt och in ord uti G. Jars *Voyages metallurgiques*, T. II. Se hår frammanföre n. 272.

1089. Anmärkningar öfver Gull-gångarne vid Ådelfors i Småland, Jönköpings Lån, Öftra Hårad och Alsheda Paftorat, af *Ant.* SWAB.

Uti *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1745, p. 117 — 136.

1090. Anledning til èn Hiftorie om de Norfke Bergverkers Oprindelfe og Fremvext: forfattet af *Jac.* LANGEBEK.

Skrifter udi det Kiøbenh. Selfkab af Laerdoms og Videnfkabers Elfkere fremlagte, VII Deel,

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist. Kiœbenh. 1758, *in 4:o*, p. 235 — 526. Några exemplar åro ock fårskilt afdragne på 294 sidd.

En god Del af 1 St. angår Svenska Bergverkenh, vilkas höga ålder Författaren bestrider emot några våra Skribenter; meddelandes tillika flere tilförne icke tryckte Handlingar och Documenter, rörande denne delen af vår Historia, enkännerligen under Unions-tiden.

1091. *Franc. Ern.* BRUCKMANS Beschreibung der Bergwerke in Schweden.

Uti des "*Magnalia Dei in locis subterraneis*, "oder Unterirdische Schatzkammer aller Königreiche und Länder, II Theile, nebst einem Supplement. Braunschw. 1727, 1730, *in fol.* Åtskillige i Sverige utgifne Skrifter, rörande våra Bergverk, åro här omtrykte.

1092. MSC. Kongl. Bergs-Collegii Relation öfver Riksens Bergslager, dat. d. 8 Nov. 1666, men præsenterad för den Kongl. Regeringen d. 8 April 1667. *in fol.*

Upsatt af Presidenten Frih. *Erik* FLEMMING, hvilken ifrån nederst i K. Bergs-Collegio upsteg til Presidant därstädes; och är nog allmän.

1093. Kongl. Bergs-Collegii underdån. Relation om samtelige Bergslagernes i Riket, altsedan år 1666 varande beskaffenhet och tilstånd; författad d. 30 Sept. 1697.

Uti Lönboms *Handl. til K. Carl d. XI Hist.* hela XII Saml. och XIII. Saml. p. 1 — 150.

1094.

1094. MSC. Kongl. Maj:s och Rikſens Bergs-Collegii underdån. Memorial til Hans Kongl. Hőghet, Hert. Adolph Friedrich, — om Bergvärken i Riket, 1744. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

Kort och otilräckligt.

1095. Til Kongl. Maj. Thes och Rikſens Bergs-Collegii underdån. Berättelſe, om Bergslagernes och Bergverkens tilſtånd: afgifven til 1769 års Riksdag. *in 4:o.* Stockh. Salvius, 1769. 139 ſidd.

År, ſå mycket jag vet, den förſta Kongl. Bergs-Collegii Riksdags-Relation, ſom blifvit lagd Almånheten för ögon.

Et vidlyftigt Utdrag däraf på Tyſka ſtår uti A. F. Büſchings *Magazin für die neue Hiſtorie und Geogr.* IV Th. Hamb. 1770, *in 4:o*, p. 309—350.

1096. Til Kongl. Maj. Thes och Rikſens Bergs-Collegii underdån. Berättelſe om Bergslagernes och Bergverkens Tilſtånd, afgifven til 1771 års Riksdag. *in 4:o.* Stockh. Fougt 1771. 68 ſidd.

Götting. Anzeig. 1773, p. 364.

1097. Diſſert. de Juribus & Privilegiis ad rem in Sveonia metallicam pertinentibus. Pr. C. Lundius, Reſp. *Andr.* Swab. *in 8:o.* Upſ. 1704. pp. 95.

Nova Liter. mar. Balth. 1706, p. 182.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist. 1098. Kongl. Stadgar, Förordningar, Privilegier och Resolutioner, angående Justitien och Hushåldningen vid Bergverken och Bruken, med hvad som thertil hörer, både inom och utom Bergslagerne uti Sveriges Rike och therunder lydande Provincier. Uppå Kong. Maj:s allernåd. befallning, til allmän nytto och efterrättelse igenom trycket utgifne. *in 4:o.* Stockh. Schneider, 1736.

Kongl. Bergs-Collegium har gifvit ut denna Samling. Företalet intager 8 sidor, och Förteckningen på de Stadgar m. m. som finnas i detta Verk, ifrån 1347 til och med 1735, 38 sidor. Sjelfva Samlingen, tillika med Bihanget, består af 878 och Registret af 182 sidor.

§. 2.

Beskrifningar öfver Mineral-Vatten och Hälso-Brunnar.

1099. Den lilla Vattuprofvaren, hvarigenom de rätta och hålsosamma Suurbrunnar ifrån de falska, eller gemena Jern-vatten, som här och där i vårt K. Fädernesland finnes, igenkånnes och åtskiljes: til efterrättelse i ljuset bracht af *Urban* HIÆRNE. *in 8:o.* Stockh. Keyser, 1683. 92 sidd. *utom Föret. och Reg.*

Acta Erudit. Lips. 1684, p. 79.

1100. *Joh.* LINDERS Tankar om Suurbrun-

brunnars Kraft och Verkan. *in 8:o.* Stockh. Keyſers Enka, 1712. 66 ſidd. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

Deſamme, uplagde andra gången och förmerade *in 8:o.* Stockh. Horrn, 1718. 74 ſidd.

1101. Kort Berättelſe, med Förtekning uppå de vid närvarande tid i Sverige uptagne och mäſt bekante Mineral-Brunnar, Landſkapsvis anförde, ſammanfattad af *Abr.* Abr:ſon HÜLPHERS. *in 4:o.* Weſterås, 1770, 48 ſidd.

Lärda Tidn. 1770, n. 50.

Är bifogad des - -"Fägne-Tal uppå — Kon. "Adolph Friedrichs — Namnsdag, d. 23 Jun. "1769, hållit för det Sällſkap, ſom då var ſamlat vid Såtra Brunn" &c. *ibid.* 1770, *in 4:o.*

Innemot 350 Hälſo-Brunnar och Mineral-Källor upräknas, af hvilke likvål ſtörſta delen åro föga kånde utom den Landsort, i hvilken de åro belägne; mindre hafva de til deras halt och egenſkaper blifvit behörigen underſökte, eller beſkrifne. Författaren har tillagt et Alphabetiſkt Regiſter öfver deſſe Brunnar.

1102. Välmente Tankar om Dannemarks Hälſo-brun, ſom år ¾ mil Öſter ut ifrån Upſala i Dannemarks Socken belägen, och nu i tre år brukader år til mångens nytto och hjelp, utgifne af *Joh. Gottſch.* WALLERIUS. *in 8:o.* Stockh. Kgl. Tr. 1737. 50 ſidd. *Dedid. och Föret. obcråkn.*

Den-

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist. Denne Tractat, öfversatt på Tyska, står bakom J. G. Wallerii *Hydrologie*, Tyska Uplagan, af Joh. Dan. Denso, Berlin 1751, *in 8:o.*

1103. Diſſert. chem. de Fonte acidulari Dannemarkenſi: Pr. Torb. Bergman, Reſp. *C. H.* WERTMÜLLER. *in 4:o.* Upſal. 1773.

Upſ. Tidn. 1774, n. 23, 24.

Omtr. uti: "T. Bergman Opuscula phyſ. & chem. collecta, reviſa & aucta", Vol. I, Holm. U. & A. 1779, *in 8:o*, n. IV.

Uti denna Samling ſtår ockſå, under n. III, p. 149 följ. en Afhandling: *de Aquis Upſalienſibus*, af ſamma berömde Författare, och uti hvilken han beviſar, at Upſala Stad äger godt vatten i öfverflöd.

1104. Et kort Samtal om the för någre år ſedan upfundne Suur-brunnar vid Wijksberg i Upland och Salem Socken, hållet emellan Hydrophilus och Miſocrenes, och i ljuſet framgifvit af *Sam.* SKRAGGE, M. D, *in 8:o* Stockh. Keyſer, 1688, 58 ſidor, *utom Föret.*

Detſamma, *in 8:o.* Stockh. Werner 1708. 56 ſidor.

Sam. Skragge följde med Kon. Carl d. XII i fält, ſåſom Lif-Medicus; var med i Turkiet, döde i Hamburg 1718.

1105.

1105. Den nyſs uptagne Wårby Hålſo- och Mineral-Brun, med ſina anſtålte rön och prof, ſamt des belägenhet, och för hvilka Sjukdomar den, ſå vål in-ſom utvårtes tjenlig finnes, beſkrifven och vålment framſtåld af *Joh. Chrph.* Heyne. *in 12:o.* Stockh. Laurelius, 1708. 52 ſidor, *utom Dedic. och Transſumpt af Arch.* Hiærnes *Bref til Landsh.* Hans Clerk. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

1106. Wårby Surbruns mårkvårdige Curer, ſom ſkedde och upteknades då den förſta året 1708 blef uptagen och brukat. Jemte någre dårvid ſatte och beſvarade Frågor, med den mycket utropade och brukade Sympathie-Curen (af *Joh. Chrph.* Heyne) *in 12:o.* Stockh. J. G. Matthiæ, 1709. 100 ſidor *utom Företь.*

Förſattaren, M. D. och Kongl. Lif-Medicus, adlad 1719 med namn *Nordenheim*, dödde 173-.

1107. Underråttelſe om Wårby Hålſobrun. *in 4:o.* 1725.

Förtekn. uppå Er. Hindrichſon Ströms Bibliothec. Stockh. 1749, *in 8:o*, p. 121.

1108. Angående Surbrunnar. Hvarvid föreſtålles lårde Läkares utlåtelſer om deſſe Vattns art, kraft, bruk, nytta; kort ihopdragne, jemte Beſkrifning om Norrby Surbrun i Södermanland, af en, ſom, nåſt Guds hjelp,

af

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist. af des Vattns nytjande blifvit lyckel. lindrad AF SIN PLÅGA. *in 8:o.* Stockh. 1741. 114 sidd. *Föret. oberäkn.*

Författaren är Prosten och Kyrkoherden i Nyköping M. *Andr. Sam.* PIJHL; hvilken, vid detta Arbetets sammanskrifvande, enkannerligen nytjat en Berättelse om Norby Hälsobrun i MSCt af D. Petr. *Martin*, först Provincial-Medicus i Södermanland, sedermera Adjunct. Facult. Med. i Upsala, död 1727. Prosten Pijhl afled 1752.

1109. En kort Berättelse om the nyss-upfundne Hälso-Källor, på skilnaden emellan Fläckiebo och Kila Soknar i Wesmanland, hvad Mineralier de hålla, och emot hvilka Sjukdomar de båst kunna tjåna, med mera som thertil hörer, i största hast sammanfattad af *Sam.* SKRAGGE, M. D. och Med. Prov. Vesm. *in 12:o.* Stockh. Wankifs Enka, *utan årtal*, 4 ark.

1110. *Sam:* SKRAGGES Berättelse om några Curer vid Wesmanlands Hälso-Källor. *in 8:o.* 1703.

1111. *Pet* ELFVINGS korta Anmärkningar öfver Kihla, eller Fläckebo Hälsobruns Curer. *in 12:o.* Stockh. Werner, *utan årtal*.

Autoren, Medicinæ Professor i Åbo, afled 1726.

1112. *Abr.* Abr:son Hülphers Anmärkningar om Såtra Hälsobrun i Westmanland. B. I. C. 2 Sveriges Nat. Hist.

Vid des under N:o 1101 citerade *Fägne-Tal*, Westerås 1770, *in 4:o.*

1113. En kort Berättelse om den i Wårmeland och Grythytte Sokn belägna, och för några år sedan upfundna Looka Hälsobrun, med de omständigheter och Anmärkningar, som af erfarenheten desse tvenne förledne åren kunnat inhämtas, samt för hvilka Sjukdomar Vatnet förnämligast tjänar &c. framgifven af *Eric* Victorin. *in 8:o.* Stockh. Werner, 1727. 71 sidd.

1114. Continuation af kort Berättelse om de Curer, som vid Looka Hälsobrun åren 1727 och 1728 äro gjorde: framgifven af *Eric* Victorin, M. D. R. Coll. Med. Membr. *in 8:o.* Stockh. Werner, 1729. 88 sidor.

Dr Eric Victorin dog 1756.

Om Looka Hälsobrun läs också Car. Linnæi *Väst-Götha Resa*, p. 264, och Pet. Jon. Bergii, år 1763 för K. Vet. Acad. vid Præsidii nedläggande, hållne Tal: *om kalla Bad i gemen, och Loka Badningar*; i hvilket den namnkunnige Gytjans bruk och verkan beskrifvas. Jämför Hülphers *Förtekn.* p. 12.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist. 1115. Notification angående Söt-Bruns-Curen, vid S. Ragnilds Källa i Söderköpings Stad. *in 4:o.* Stockh. 1718, *item* 1719. ½ a.

Denna Notification har D. *Magn. Gabr.* BLOCK, Provincial-Medicus i Östergöthland, låtit trycka. Han afled 1722.

Åtskilligt angående denna Källa är infördt uti *Inrikes Tidningarne* 1764, n. 37, och 1768, n. 22.

1116. Kort Berättelse om S. Ragnilds Källa vid Söderköping. *in 4:o.* Stockh. 1766. ½ ark.

1117. En utförlig Berättelse om the nyss upfundne Suurbrunnar vid Medevi uti Öster-Göthland, huru the bäst skola brukas, och på hvad sätt imedlertid Diæten anställes; och huru man åtskillige tilfällen, som Brunsgästerna under tiden vederfares, kan bäst förekomma, therjämte några nödvändige frågor; och ytterst några förledne års Curer upteknade af *Urban* HIÆRNE. *in 8:o.* Stockh. Eberdt, 1680. 200 *sidd. utom Föret.*

Boken hade tilförne tvenne gånger varit trykt, neml. 1679 i Stockh. *in 12:o,* och samma år i Linköping. Uplagan af 1680 är tilökt med en Berättelse om de året förut vid Medevi skedde Curer.

1118.

1118. Kgl. Maj:s Placat, angående Medevij Surbrunn: Stockh. d. 6 Jun. 1681. *in 4:o.* K. Tr. 1 ark. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

1118 (a). Kgl. Maj:s Råds Förordning dem til rättelse och efterlefnad, som vid Medevij Surbrunn sig uppehålla. Dat. Stockh. d. 15 Junii 1714.

Uti v. Stiernmans *Saml. af Com. Stadgar,* Del. VI, p 159. Lås Extractet, vid slutet, p. 161.

1119. Grundelig Underrättelse, huru Mineral-Vatnet vid Medevij uti Öster-Göthland båst skal brukas, och på hvad sätt Diæten skal hållas, hvarefter ock de, som sig af de andra Brunnar i Sverige betjäna, kunna (med behörig Limitation) sig ställa och rätta. Nyligst uti största korthet sammandragen (af *Urb.* Hiærne). *in 12:o.* Stockh. 1702, *item* 1708. 60 *sidd. Föret. jemte Placatet ang. Medevij Surbr. oberåkn.*

Omtr. genom *Kgl. Tr. i Nyköping* 1760 *in 12:o*, 2 ½ ark.

1119 (a). Underrättelse om Medevi Surbrunnar, af *Torb.* Bergman. *in 8:o.* Stockh. J. G. Lange, 1783. 13 sidd.

Författaren år Chem. Professor i Upsala.

1120. Medevij Surbrunnars märkvärdiga Curer, på desse tre sidsta åren uti svåra och

 långsamma Sjukdommar skjedde, anteknade och fulfölgde af *Joh. Gottschalk* TRANÆO D. *in 8:o.* Stockh. Keyser 1690. 86 *sidd. utom Ded. och Föret.*

Författaren, född i Strengnäs, var Ammiralitets-Medicus i Carlscrona, hvarest han ännu lefde 1717.

1121. Kort Berättelse om några särdeles Curer, som äro skedde vid Medevij Hälsobrun, upsatt och, efter Kgl. Colleg. Med. föregångne Censur, til Trycket befordrad af *Const.* SOEM. *in 8:o.* Stockh. 1727. 32 sidd.

Författaren, M. D. och Stads-Physicus i Stockholm, afled år 1748.

1122. Märkvärdiga Observationer ang. Jönköpings (Lindedahls) Surbruns-Curer, som ock en utförlig Relation, huru Surbrunnen aldraförst är kommen i bruk, och sedan alt mer årligen tiltagit igenom thes lyckeliga Verkan. Upteknat af *Jac.* SJÖBERG, M. D. *in 8:o.* Jönköping, Falk. 2 ½ ark.

Lårer vara tryckt vid pass år 1733; men hvad Relationen til Kgl. Colleg. Medic. angår, så hade Författaren den långt förut ingifvit.

Efter Hülphers's Berättelse, i des *Förtekning*, p. 26, skal denne Tractat första gången vara tryckt 1714, *in 4:o.* Han citerar också: *Åreslod öfver Hälsobrun Lindal*, tr. 1713. 1 a.

1123.

1123. Kort Afhandling om den vid Jönköping år 1763 uptagne Helsobrunnen, Mahredahls Helsobrun kallad. Efter Kgl. Coll. Med. genomseende och gifne Censur, til trycket lämnad af *And. Mag.* WÅHLIN, M. D. Prov. och Hofrätts-Medicus i Jönköp. *in 8:o.* Jönköping, Falk, 1764, 2 ark. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

Lärda Tidn. 1765, n. 50.

1124. Acidularum Gothoburgensium a. 1688 in ipsa urbe exortarum, variisque probis tam theoreticis, quam practicis examinatarum, Prodromus: ob commune bonum, officio id postulante, editus ab *Abrah.* BEX, M. D. ac. hujus loci Phys. ord. *in 12:o.* Gothob. Rahm, *sine anno.* pl. 2.

Denna Hålsobrun, belägen på den så kallade Köpmansgatan, har nu i många år varit öde och igenstoppad; se E. Cederbourgs *Beskr. öfver Götheb.* p. 63. Doct. Abr. Bex dödde ung 1690.

Hülphers, i sin *Förtekning*, p. 28, citerar en af Tyske Past. *Mart. Fr.* HERMANNUS hållen Predikan, tr. 1689, under titel: "Der süsqwellende Heylbrunn, bey dem für kurzer Zeit entsprungenen Saur-Brunnen in Gothenburg".

1125. Kort Berättelse om hälsosamma Mineral-Vatnet här vid Götheborg, ute för Carlsport upsprungit, hvilken Kongl. Prov. Medicus, och denna Stads Phys. ordinar. *And.* LUNDELIUS, M. D. framställt

 hafver. 1713. *in* 8:o. Götheb. Hageman. ark.

Denna Hålsobrun blef år 1711 upfunnen af D. Lundelius, död 1720. År 1728 förskaffade sig D. Jac. Boëthius Kgl. Maj:s Privilegium på samma Hålsobrun; se Cederbourg, l. c. p. 98.

D. Nauclér Bures Tankar om detta Bruns-vatten läsas uti *Götheb. Magaz.* 1760, n. 23, 25.

1126. *Dan.* Kellandri Epistola invitatoria ad Acidulas Gothoburgo propinquas. 1721.

Omtalas i *Acta Liter. Suec.* 1721, p. 244, såsom en nyligen utkommen Skrift, hvilken innehåller åtskilligt märkvärdigt ang. detta Mineral-Vatnets nytta och bruk. Är skrifven på Svenska: se Hülphers's *Förtekn.* p. 29. Författaren, M. D. och Stads-Phys. i Götheborg, lefde til år 1724.

1127. Berättelse om Skara Hålsobrun, Skara-lisa kallad.

Uti *Götheb. Magaz.* 1761, n. 19.

1128. Kort Berättelse om Baggetofta Hålso-Kålla, vid Uddevalla, af *Jac.* Boëthius. *in* 8:o. Götheb. 1729.

Baggetofta Surbrun ligger ¼ mil från Uddevalla; se Linnæi *West-Götha-Resa*, p. 204, och P. J. Bergii *Tal om Stockholm för 200 år sedan* &c. p. 202 i not.

D.

D. Boëthius, Stads-Physf. i Götheborg, död-de 1748. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

1129. Berättelse om Gillberga Brunn, af D. *Dan.* Rudberg, 1764.

Citeras af Hulphers p. 35.

Gillberga Brun är belägen 5 ½ mil ifrån Carlstad; har namn af Häradet och Soknen.

1130. Argumentum Relationis Doct. Doebelii de Acidulis Scanicis. *in 4:o.* (1707) pl. ½.

1131. Beskrifning om Ramlösa Hälso- och Surbruns upfinnande, des Belägenhet, Natur, Verkan och rätta Bruk. *in 8:o.* 1708. 24 sidd.

Är utgifven af nyssnämnde D. *Joh. Jac.* Doebelius, och tryckt utan Ställets eller Boktryckarens Namn. Författaren var då Gouvernements Medicus i Skåne, blef sedermera Med. Professor i Lund, adlades 1717 med namnet von Doebeln, och afled 1743.

Om Ramlösa Brun läs ocksä Bar. Härlemans *Bref til* Gr. *Piper*, och C. Linnæi *Skånska Resa*, p. 310. En Romantisk Beskrifning på denna Hälsobrunn står uti *Lunds Veckoblad* 1775, n. 34.

1131 (a). MSC. D. *Nils* Retzii Beskrifning öfver Åby Hälsobrun.

Är i Sonens Prof. A. J. Retzii förvar.

B. I. C. 2 Sveriges Nat. Hist. Om Åby Hälsobrun se Tuneld, Upl. 5, p. 358.

1131 (b). Kgl. Maj:s Råds Bref til Collegium Medicum, at den uti Gestrikeland och Björkeby upfundne Mineral-Brunnen skal njuta samma Friheter och Privilegier, som andra Hälsobrunnar här i Riket. Dat. Stockh. d. 15 Junii 1714.

Uti von Stiernmans *Saml. af Comm. Stadgar*, D. VI, p. 162. Skal blifvit proberad och försökt af D:r Carl Pelt, Prov. Medicus uti Gefleborg och Norrland.

1132. Examen Chymico-Medicum Fontis soterii Kuppisensis, Dissert. Acad. Pr. *Herm. Didr.* Spoering, Resp. Joh. Eckelund. *in 4:o.* Aboæ 1741. pp. 23.

Denna Hälsobrun är belägen nära intil Staden Åbo. Jämför Pr. Haartmans Relation i de 1765 til K. Colleg. Med. inlemnade *Berättelser*, tr. samma år i Stockh. *in 8:o*, p. 43 *seq.* och *Gust.* Winquists "Hydrol. Försök om Beskaffenheten af Finlands Fjäll- och Kiäll-vatten", en under Professor Gadds inseende utgifven Disputation, Åbo 1772, *in 4:o*, i hvilken åtskillige i Finland upfundne Mineral-Källor namngifvas. *Lärda Tidn.* 1772, n. 87, 88.

Sect.

B. I. C. 2. Sverige
Nat. Hist.

Sect. V.

Berättelser om åtskilliga Physicaliska Händelser.

§. 1.

Om Solens Up-och Nedergång, Nordsken, Åske-dunder, Jordbäfningar, m. m.

1133. Refractio Solis inoccidui, in Septentrionalibus oris, jussu Serenisf. ac Potentisf. Principis, Caroli XI — circa Solstitium æstivum 1695 aliquot Observationibus Astronomicis detecta (Lat. & Suet.) *in* 4:o. Holmiæ, ex officina b. N. Wankifii. pp. 103. *sine Ded. rel.*

Act. Erudit. Lips. 1697, p. 91. Tentzel, *Monatl. Unterred.* 1698, p. 849.

Dedicationen är underteknad d. 29 Oct. 1695 af *Joh.* BILBERG; hvilken, under d. 27 Aug. s. å. hade fåt Konungens Befalning, at upsätta denna Berättelse: se Sam. Lœnboms *Handl. til K. Carl XI Hist.* VIII Saml. p. 219.

Omtrykt är Boken, dock på Latin allena, uti *Ephemerid. Naturæ Curiosor. Append. An. IV,* och af denna Uplaga äro Exemplar särskilt afdragne.

På Engelska har hon fåt följande Titel: "A Voyage of the late King of Sweden, and another of Mathematiciens sent by him: by *John* BILBERG". Lond. 1698, *in* 8:o.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist. Om "*Jo. Chr.* SCHULENBURGS Ellipt. und "bey Nacht scheinende Sonne, nach Anlafs des Königs in Schweden Carls des XI, zu Torneå in Lappland a. 1694 angestellt. Astronom. Observation. Bremen 1696, *in* 4:o, år en Tysk Öfverfättning af Bilbergs Arbete, eller et Utdrag dåraf, kan jag icke säga. Titeln år tagen utur *Catal. Libror. Jac. Burckhardi*, Halæ 1748 *in* 8:o, p. 122.

1134. Demonstratio mathemat. ostendens, Lucem inocciduam sub Polo boreali dari. Pr. A. Riddermark, Resp. *Chph.* BLANXIUS. *in* 8:o. Lond. Goth. 1701 pp. 48.

1135. Expositio Transformationis lacrymarum Heliadum in Electrum, Excercit. Academ. adumbrata, Pr. And. Prytz, Resp. *Joh.* FRANSEEN. *in* 8.o. Aboæ 1708. pp. 35.

Under denna Fabel, som lämpas på Vår Nord, beskrifves Solens gång. Med *Eridanus* förstås Österfjön, *Heliadum Lacrymæ* betyda Bernsten o. s. v. Jämför O. Rudbecks *Atlant.* T. I och II på flere ställen.

1136. CCCXVI Observationes de Lumine Boreali, ab a. 1716 ad ann. 1732, partim a se, partim ab aliis in Suecia habitas, collegit *And.* CELSIUS. *in* 4:o. Norimb. Endteri Hæred. 1733. pp. 48. *sine Præfat.*

Com-

Commerc. liter. phyſ. techn. med. Norimb. 1733, B. I. C. 2 p. 262. Sveriges Nat. Hiſt.

En Beråttelſe om Nordſkenet, af *P.* WARGENTIN, ſtår i *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1752, p. 161 — 171. Hiſtorien om Nordſkenet, af *Denſamme*, låſes *ibid.* 1753, p. 81 - 93.

"Nordlyſets Aelde, beviiſt med gamle Skri-"benters Vidnesbörd, ved *Gerh.* SCHOENING", en vacker Afhandling, intager et Ställe uti *Kiøbenhavnſke Selſkabeds Skrifter*, VIII Deel. p. 197-316.

1137. *Brontologia Theologico-Hiſtorica*, thet är, enfaldig Lära och ſanferdig Berettelſe om Åſkedunder, Blixt och Skott, beſtående af Fyra Delar: I. En af Guds Ord och andra Skrifter tagen Beſkrifning om Åſkans dunder och blixt, eld och kraft. II. Gudfruktiga Menniſkors chriſteliga Tankar om then i Himmelens-ſky dundrande och liungande Gudi. III. Suiogothia fulminibus & flammis punita, eller troverdiga Berättelſer om the mårkvårdigaſte Åſke-ſlag, Thoreldar, och andra ſtora Brandſkador, ſom i förra och ſednare tider, ifrån år 1000 intil thetta innevarande, på Städer, Slott, Kyrkior och andra ſtora Hus ſig tildragit hafva, inom Svea-och Götha Rike. IV. Några få Böner m. m. — ſammanſkrifven af *Olav.* RHYZELIO, W. G. *in 4:o.* Stockh. Horrn, 1721. 131 *ſidd. utom Dedicat. Förct.* m. m.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

Act. Liter. Suec. 1722, p. 345.

Til mit ämne hörer den Historiska Delen, hvilken, för nyare tider, ansenligen kunde förökas.

1138. Berättelser om några märkvärdiga Åskeslag, af *Nils* PALMSTIERNA.

Uti *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1749, p. 115-128.

1139. Sanfärdig Berättelse om thet svåra Åske-slag, som träffat och til en stor del förtärt Hofva Kyrka i Wäster-Göthland (d. 23 Jun. 1723). *in 8:o.* ½ a.

1140. En kort, men sanfärdig och omständelig Berättelse, om den oförmodeliga och förskräckliga Händelse, som d. 19 Jul. 1728 timade sig på Dahls Land, Sundels Härad, Frännefors Pastorat - - medelst et häftigt Thordöns slag &c. i pennan fattat af Kyrkioherden därsammastädes, M. *Erland* ROSELI. *in 4:o.* Stockh. Kgl. Tr. 1728. 1 ark.

1141. Kort och välment Påminnelse vid Guds hemsökande Dunderslag, som sig tildrog i Wäster-Göthland och Dala Giäld, år 1728, författad af M. *Andr.* SILVIO, P. &. P. Dalensi. *in 8:o.* Götheborg, Hagemans Enka, (1728). 34 sidd.

Om

Om Författaren, död 1746, läs *Lärda Tidn.* 1. å. p. 187. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

1142. Beskrifning om et Åske-slag i Alfva Sokne-Kyrka, på Gottland.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1753, p. 77 - 79.

1143. Om et Åskeslag uti Österwåhla Soken och Wäsmanlands Landshöfdingedöme, af *Dan.* TILAS.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1742, p. 33 — 40.

1144. Animadversiones Chemicæ ad Ictum Fulminis in Arce regia Upsaliensi, d. 24 Aug. 1760, quas, Pr. J. G. Wallerio, publice ventilandas exhibet *Car. Petr.* WIBOM (Lat. & Suet.) *in 4:o.* Upsal. 1761, pp. 59.

1145. Om et märkvårdigt Skydrag, vid Wreta Kloster, af *T.* TIBURTIUS.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1758, p. 39 — 42.

1146. *Nicol.* WALLERII brevis Historia Glebarum, quæ propria quasi virtute e terræ gremio, in patria nostra se elevasse & ejecisse deprehensæ sunt.

Läses: *Act. Lit. & Scient. Suec.* 1737, p. 230 — 235.

1147. Dissert. de Terræ Motu; Pr C. F.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist. F. Mennander, Resp. *Casp.* BÄCK. *in* 4:o. Aboæ 1747. 5 ½ a.

Lärda Tidn. 1748, n. 1.

Anledning til detta ämne hafva tvenne Jordbäfningar gifvit, som 1737 och 1739 i Öster-Botten blifvit märkte. Messenius, i sin handskr. Krönika om Finland, berättar jämvål, at år 1626 en dylik händelse, på detta stället, sig tildragit.

Om Jordbäfningar i Sverige, uti fordna och nyare tider, läs *Götheb. Magazinet*, 1760, n. 5.

En Obekants Bref, innehållande Anmärkningar ang. Jordbäfningar, eller något dylikt, i Öster-Dalarne, står i *Lärda Tidn.* 1753, n. 44.

1148. Beskrifning om några Jordbäfningar, som tildragit sig i Wester-Norrland år 1752, af *Nils* GISSLER.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1753, p. 67 — 74.

Lägg härtil: *Henr.* WEGELII Berättelse om en Jordbäfning i Kimi Lapmark, ibid. 1759. p. 229 — 237.

1149. Samling af Berättelser om de ovanliga Rörelser i Vatnet, som på åtskilliga ställen här i Riket blifvit märkte d. 1 Nov. 1755.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1755, p. 314 — 321.

1150. Samling af åtskillige Märken, som

som Fiskare, Lotsar och annat Sjöfolk, dels vid Östersjön, dels vid Vester-Hafvet, hafva til tilkommande Väderlek, af P. KALM. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

Uti *Kgl. Vet. Acad. Handl.* 1745, p. 102 — 114.

Hit höra tvenne Academ. Afhandlingar, den förra, af *Jo. Hindr.* LINDQUIST de Præsagiis pluviarum, Ab. 1769, och den andra af *Mich.* POLVIANDER de Præsagiis tempestatis serenæ, ib. 1771, bägge *in 4:o.*

1151. Dissert. de Præsagiis Tempestatum in Carelia. Pr. C. F. Mennander, Resp. *Fr.* AURENIUS. *in 4:o.* Aboæ 1752. 4 a.

Lärda Tidn. 1752, n. 28.

1152. Biskopens i Skara, D. *Jesper* SWEDBERGS Gudeliga Betänkande om then ovanliga Väderleken och thet stadiga Rengnandet, som synes villia fördärfva Säden och Gräset på Jorden m. m. skrifvit och utgifvit then 17 Julii år 1725. *in 8:o.* Skara, Möller, 24 sidd.

§. 2.

Om Vatnets Stigande och Fallande, samt om några märkvärdiga Strömar och Sjöar.

1153. Om Vatnens Högd och förra Verldens starka Ebb och Flod. Beviis utur Sverige. *in 8:o.* Stockh. Werner, 1719. 40 sidd.

För-

B. I. C. 2. S eriges Nat. Hist. Författaren var Assessoren i K. Bergs-Collegio, *Eman.* SWEDENBORG. *Acta Liter. Suec.* 1720, p. 5. J. Browallii *Betänk. om Vattumiskn.* p. 9.

1153 (a). *Eman.* SWEDENBORGII Epist. ad Jac. a Melle (de Reliquiis Oceani in terris & montibus Sueciæ) scripta Holmiæ d. 21 Maji 1721.

Uti *Act. Lit. Suec.* a 1721, p. 192 — 196.

1154. Monumenta Diluvii universalis ex Historia profana civili, quæ, Pr. Joh. Engeström, publico examini submittit Resp. *Jo. Henr.* BURMESTER. *in 4:o.* Lond. Goth. 1740, pp. 48.

Emot flutet bevisar Författaren af *Eddan*, at vår Nords äldsta Inbyggare icke varit okunnige om Syndafloden.

1155. Monumenta Diluvii universalis ex Historia naturali, quæ, Pr. Kil. Stobæo, publico examini submittit Resp. *Jo. Henr.* BURMESTER. *in 4:o.* Lond. Goth. 1741.

Omtr. uti *Kil.* STOBÆI Opuscula, Dant. 1752, *in 4:o*, p. 286 — 327.

1156. *And.* CELSII Anmärkning om Vatnets Förminskande, så i Östersjön, som Vesterhafvet.

Uti *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1743, p. 33-50.

Prof.

Prof. Celsius utgifver sina Tankar om Vatnets Förminskande som en sats, hvaraf man kan draga åtskilliga nyttiga Slutsatser; han år jämvål af den mening, at densamma kan hafva sin Nytta i anseende til en såker Tide-råkning uti Historien, neml. så vida man kunde vara försåkrad om Satsens enahanda Tillåmpelighet på förflutne Tider; hvilken Tillåmpelighet han likvål sjelf i tvifvel drager. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

Denna Hypothese har sedermera vår vittre von Dalin icke allenast antagit, såsom en ostridig och på alla Tider tillåmpelig Grundsats i Historien, utan också dårpå byggt Tideråkningen uti sin *Svea Rikes Historia*, hvaraf Första Delen utkom 1747.

Vattuminsknings-Satsen har haft, och har ånnu, sine Förfåktare så vål som Motståndare. Til de förre råknas, utom *Celsius* och *von Dalin*. *von Linné*, *Hårleman*, *Kalm*, *Chydenius*, *Hasselquist* med flere, och til de senare, jemte hela Svea Rikes *Preste-Stånd*, *Biorrner*, *Wilde*, *Lagerbring*, *Richardson*, *Browallius* och andre. De mårkvårdigaste Skrifter, som i detta Tviftemål genom Trycket utkommit och fallit mig i händer, åro i ordning följande.

1157. *Caroli* LINNÆI Oratio de Telluris habitabilis Incremento, habita in Acad. reg. Upsal. a. 1743, Apr. 12.

Uti C. LINNÆI *Amœnit. Acad.* Vol. II, p. 430—459.

En Svensk Öfversättning af detta Tal utkom i Stockh. 1776. *in 8:o.*

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

1158. Utdrag af et Bref til Cammarherren Grefve Thor Bonde, skrifvit in Julio 1747 af Herr Ass:n BIOERNER, ang. Oriktigheten af then nyligen påstådde Öster-sjö-högden, som skal, redan år 1100 efter C. Bórd, hafva stådt öfver thenne tids Vattenbryna til 16 alnar, samt altså merendels öfver Stockholm och flera Sveriges Strand-Orter af thylik högd.

Uti *Stockholms Veckoblad* 1748, n. 17, 18, 19.

Läs också hvad som vidare, i detta åmne, uti samma *Veckoblad* finnes infört, n. 31, 32, 34.

1159. Beschwerden des Priester-Standes im Schwedischen Reiche, über des Königl. Bibliothecarii, Herrn Ol. Dalins, Schwedische Reichs-Historie.

Uti *Marburg. Beyträge zur Gelehrsamk.* V. St. Marb. 1750. *in* 8:o, p. 129—141.

Uti detta Pråste-Ståndets Betånkande, eller Protocolls-Utdrag af d. 12 Sept. 1747 (råttare d. 4 Dec.) ogillas Vattuminsknings-Satsen. Biskopen D. *Rhyzelius* såges dårvid hafva fört pennan. Det bifölls jåmvål af Borgare-Stånder, hvilket Stånds Protocolls-Utdrag kan låsas *ibid.* p. 218.

Huru Hof-Råder *Schlözer* glosserar öfver detta Betånkande, i affigt at dåraf göra åtlöje, kan ses uti des *Proben Russischer Annalen*, Brem. u. Götting. 1768, *in* 8:o. p. 53 uti Anmårkn.

1160.

1160. Utdrag af et vidlyftigt Bref til Præsidenten — Grefve Carl Fredr Piper, ifrån Hr Assessoren BIOERNER, ang. vidare Anmärkningar emot then stora Vattuminskningen, som några thenne tid hafva påståt vara fordom skedder, och ånnu böra hållas före altjämt ske och framhärda. *in 4:o.* Stockh. Kgl. Tr. 1748. 1 a. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

1161. Svea Rikens Håvda-Ålder, upvisader med en Sago-och Róno-Reda om Nordiske Långers, så fornare, som senare Åboning, Strandvidd och Österjö-högd, med tillökning av et Brev om Finnars, Lappars och Samojeders ursprung från Samaritanske Israeliter, af *Erik Jul.* BIOERNER. Hegesippus L. 3, C. 8. — *in 4:o.* Stockh. Merckel, 1748. 210 *sidd. utom Dedic. Föret. och Brefvet, tilsam.* 32. sidd.

Et besynnerligt Skrifsätt, ovanliga och icke almånt bekanta Ordfogningar, jåmte en sållsam Orthographie, göra detta Arbete för Låsare tungt och obehagligt; ehuru man för öfrigt icke nekar, det ju dåruti flere grundade och nyttige Anmårkningar förekomma.

1162. *Jac.* WILDE om Nordiska Historiens Pålitelighet och Tideräknings-grund.

År Bihanget til I Delen af des "Svenska Stats-"Författningars, eller allmånneliga Råtts Historia, "med Förklaringar och Påminnelser öfver Hr

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist. "Ol. Dalins Svea Rikes Historia, af Latinska "Språket försvenskadt af *And. Wilde*. Stockh. "1749, *in 4:o*.

1163. Oförgripeliga Påminnelser om Vattuminskningen i Norden, huruvida deraf kan våntas någon Säkerhet om Sveriges Ålder: af *Sven* BRING.

Uti des *Samling af åtskillige Handlingar, som förmodl. kunna gifva ljus i Sv. Historien*, I Del. Lund (1749) *in 8:o*. n. XI, p. 137 — 177.

Påminnelserna bestrida Hypothesen om Vattuminskningen, samt v. Dalins dårpå grundade Tidråkning.

Denne senare fant icke för godt, at vidlyftigt inlåta sig i denna Stridighet; utan åtnöjde sig med, at uti Företalet til II Delen af sin *Svea Rikes Historia*, utgifven 1750, korteligen besvara et och annat af de honom gjorde inkast.

Nya Skål mot samma Hypothese framståller *Joh.* GOTHENIUS, uti II Del. af sin under Pr. Brings inseende 1754 håldne Disputation: *de Fundamentis Chronologiæ Suio-Gothicæ*, se n. 2463.

1164. Observationes de Decrementis Aquarum in Sinu Botnico, quas publice defendent Pr. *Sam.* CHYDENIUS & Resp. Sam. Lacman, Ostrobotnienses. *in 4:o*. Ups. 1749. pp. 24.

Lärda Tidn. 1750, n. 8, 9.

Cel-

Celsii Anmärkningar bestyrkas här med åtskilliga nya Observationer. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

1165. Historiola Controversiæ recens motæ de Antiquitate Regni Sveo-Gothici: cujus Specim. I Dissert. Academ. sistunt *Carol. Frid.* Georgii & Resp. Gabr. G. Tybelius *in 4:o.* Upsal. 1751. pp. 44.

Et afbrutet Arbete. Ånskönt Författaren tyckes nog opartiskt recensera våra Häfdeteknares Satser och Meningar för och emot Vatnets Förminskande i Norden, samt det därpå sig grundande Bevis om Sveriges Ålder, påminner likvål D. Browallius, uti sit *Betänkende*, p. 13, at igenom denna Afhandling, "Minsknings-Sat-"sen synes mera hafva vunnit til antalet af Vid-"hångare, än förlorat".

1166. Beskrifning om en Runsten vid Drotningholm, som kan tjena til Uplysning i Lofvöiska Historien. *in 4:o.* 22 *sidd. utom Dedic. och Föret.*

Ånskönt på Titel-bladet icke står utsatt, hvarest och när denna Skrift blifvit trykt, vet man dock, at hon lemnat pressen i Stockholm, uti Kongl. Tryckeriet, 1751.

Författaren kallar sig *Olaus* Bioernerus, *Antiquarius Lofvöensis*; men är då varande Kgl. Bibliothecarien *von* Dalin. Åndamålet med denna skåmtaktige Skrift är utan tvifvel, at göra åtlöje af våra stränga Häfdateknare, och i synnerhet af framl. Assessoren Er. Jul. Biœrner,

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist. kanske för det han vågat föra pennan emot Vatuminsknings-Satsen, hvarpå förmodl. syftas p. 15, där det föregifves, at *för Syndafloden Mälaren var en liten Rännel* m. m.

Den som läst *le Roman Comique* af *Scarron*, och *le Chef d'Oeuvre d'un Inconnu*, lärer snart nog finna, huru vår von Dalin vetat at betjena sig af den förra, vid Öfverskrifterne af Capitlen, och af den senare, uti sjelfva Afhandlingen. För öfrigt lärer denna Skrift med skål kunna räknas bland de sällsyntaste Svenska Böcker, om så är, at icke flere än 30 Exemplar däraf blifvit trykte.

1167. Anmärkningar öfver de Skäl, hvarmed Hr Ass:r Richardson, uti I Delen af sin Hallands-Beskrifning, söker at förlägga Satsen om Vatnets årliga aftagande i Norden, gjorde af M. *Sven* HEDSTRÖM, 1755.

De läsas i *Lärda Tidn.* 1755, n. 34.

Svar på dessa Anmärkningar står i samma *Tidningar*, n. 43.

1168. Betänkande om Vattuminskningen, hvaruti denna Låran efter den H. Skrift, Naturens Lagar och Förfarenheten pröfvas, samt oriktig befinnes; af *Joh.* BROWALLIUS, S. S. Theol. Doctor och Biskop i Åbo. *in* 8:*o*. Stockh. Salvius 1755. 250 *sidd utom Reg. jemte et Kpst.*

Lärda Tidn. 1755, n. 81. A. L. Schlözers *Neue-*

Neueste Geschichte der Gelehrsamkeit in Schweden, I St. p. 33. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

Författarens död, som timade d. 25 Jul. 1755, just då Boken var under Pressen, hindrade at därvid ej blef något Företal gjort, som närmare kunnat gifva hans affigt vid handen. Uti början af sin Afhandling berättar han likväl, huru som det af Präste-Ståndet, vid 1747 års Riksdag, författade Betänkande gifvit honom tilfälle, at taga denna Hypothese under närmare pröfning; förmenandes sig i synnerhet kunna bevisa, at Präste-Ståndet, i bemälte sit Betänkande, med all grund och skäl förklarat Vattuminskningen för en obevist och opålitlig Sats, på hvilken icke något i Historien, eller annat mål, kunde byggas.

En Tysk Öfversättning af denna Bok utkom i Leipzig, änskönt på Titel-bladet står *Stockholm*, 1756 *in 8:o*. Se *Götting. Anzeig.* 1757, p. 409. Öfversättaren är M. *Carl Ernst.* KLEIN.

Om Öfversten *C. F.* NORDENSCHÖLDS Anmärkningar, til vederläggning af Browallii Betänkande, läs B. Ferrners *Tal*, p. 49 följ.

1169. *Tynder* HAKESONS Anmärkningar öfver Vattuminsknings-Satsens förhållande och beskaffenhet, i anseende til Uppenbarelsen, eller den H. Skrift.

De stå uti *Sv. Mercur.* 1756, Jul. p. 11—18, Sept. p. 129—134.

Författaren är nu varande Hof-Rådet och Professorn i Göttingen, Hr *Aug. Lud.* SCHLOEZER,

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist. ZER, som den tiden uppehölt sig i Sverige. Han upträcker sig sjelf i sin Journal, kallad: *Neueste Geschichte der Gelehrsamkeit in Schweden*, V St. Rost. 1760, *in 8:o*, p. 828.

1170. Dissert. Examen animadversionum Pseudonymi cujusdam de Hypothesi Diminitionis Aquarum sistens, cujus P. I. Pr. P. Kalm, publicæ disquisitioni submittit *Joh.* BROWALLIUS, J. F. *in 4:o.* Aboæ 1757. pp. 14.

Lärda Tidn. 1758, n. 75.

Författaren vederlägger *Tynder Hakesons*, det är Hr *Schlœzers* Anmärkningar. Orsaken, hvarföre denne lärde Utlänning icke svarat därpå, gifver han sjelf tilkänna uti nysnämde *Neueste Geschichte* &c. l. c. i Anmärkn. Browallius har ej eller, så mycket jag vet, fortsatt sin Undersökning.

1171. (*A. L.* SCHLÖZERS) Geschichte der Streitigkeit, welche seit einigen Jahren in Schweden, über die Abnahme des Wassers, geführet worden.

Uti des *Neueste Geschichte der Gelehrsamkeit in Schweden*, I St. Rost. 1756, *in 8:o*, p. 164-174.

Berättelsen är til en god del tagen utur Browallii *Betänkande*, hvarest ännu flere Skrifter namngifvas, som väl höra til detta ämne och före 1755 utkommit; men här icke kunna uptagas.

1172.

1172. *And.* Wijkströms' Anmärkningar angående Hafvets stigande och fallande vid Calmare Strand. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1757, I Quart. p. 74; 1760, I Quart. p. 74.

1173. Disquisitio hist. mathem. An Diminutio Maris Balthici ex Situ Lundæ probari possit? quam Pr. L. Liedbeck, publico examini submittit *Er. Joh.* Angelin. *in* 4:o. Lond. Goth. 1757. pp. 15.

Lärda Tidn. 1758, n. 45.

Frågan besvarades med nej.

1174. Afhandling om Aspö Runsten, och des vitnande om en Vattuminskning i Mälaren, jämte Svar på Hr Canc. R. och Prof. Ihres deröfver gjorde Anmärkningar. Upsat af *Erik* Ekholm. *in* 8:o. Stockh. Grefing, 1758. 2½ a.

Sv. Mercur. 1758, *Sept.* sid. 366.

Författaren säges hafva stympat Canc. R. Ihres Anmärkningar.

1175. Eusebii Philalethis Bref, med Uttydning öfver Aspö Runsten.

Står i *Sv. Mercur.* 1759, *Aug.* p. 129—139.

Äfven därstädes *Sept.* p. 257—262, får man igen Hr Ekholms Svar på detta Bref, samt *Nov.*

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist. p. 149—154, des Kritiſka Noter öfver *Euſebii Philalethis* Uttydning på Aſpö Runſten.

En Anonymi Svar på Svaret på *Euſebii Philelethis* Bref &c. läſes *ibid. Nov.* p. 154—156; och *ibid. Dec.* p. 321—334 ſtår Hr EKHOLMS Vederläggning emot denna *Anonymi* Critik.

1176. Hiſtoriſka Vitnesbörd om Vatnets fordna Högd i Mälaren, ſamlade af *Er.* EKHOLM.

Uti des *Krit. och Hiſtor. Handlingar*, I Saml. Stockh. 1760, *in 8:o*, p. 56—71, II Saml. p. 178—188.

1177. Hiſtoriſka Vitnesbörd om Vatnets fordna Högd i Öſterſjön, af *Denſamme*.

Uti fören. *Krit. och Hiſt. Handl.* III Saml. p. 246—253.

1178. (*Peter* ÅHSTRANDS) oförgripelige Tankar om Vattuminſkningen i Salthafvet vid Öland.

Uti des *Beſkrifning öfver Öland*, utgifven af Hr Gahm, Upſ. 1768, *in 8:o*, Cap. XV, p. 199-213.

Författaren tror ſig hafva full anledning at dårom vara förviſſad, det Vattuminſkning ſkedt och ännu ſker, ſamt at Öland fordom helt och hållet ſtåt under Vatten: håller likvål före, at den måttſtock, ſom Celſius och von Dalin utſat til 2 à 2¼ aln för hvart Seculum, år för dryg, och

och medgifver ſålunda allenaſt en alns minſkning för hvart hundra år. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

1179. Diſſert. de Decrementis Aquarum, quam in Acad. Upſal. Pr. J. G. Wallerio, publicæ disquiſitioni offert Reſp. *Joh.* LUNDBORG. *in 4:o.* Stockholmiæ, Nyſtröm & Stolpe, 1760, pp. 9.

Lärda Tidn. 1761, n. 67.

1180. Tviſten om Vattuminſkningen, föreſtåld uti et Tal, för Kongl. Vetenſk. Academien, af *Bengt* FERNER, då han d. 31 Jul. 1765 lade af ſit därſtädes förda Præſidium. *in 8:o.* Stockh. Salvius, 56 ſidd.

Lärda Tidn. 1766, n 9.

1181. Anmärkningar om några Förändringar på Jord-ytan i allmånhet, och under de kalla Climat i ſynnerhet, af *Ephr. Otto* RUNEBERG.

Uti *Kgl. Vet. Acad. Handl.* 1765, II Quart. p. 81 — 115.

Affigten är at förklara och förena de Rön, ſom blifvit anförde mot och med Vattuminſkningen.

1182. Ytterligare Uplyſning om Vattuminſkningen, af *Carl Fredr.* NORDENSKÖLD.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist. Uti *Kgl. Vet. Acad. Handl.* 1769, II Quart. p. 127 — 146.

Författaren tager sig anledning af et och annat, som i näst föregående Anmärkningar influtit, at stadga Vattuminskningen.

1183. Förklaring på några Omständigheter rörande Frågan om Vattuminskningen, af *Ephr. Otto* Runeberg.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1769, III Quart. p. 177 — 197.

Här besvaras åtskillige af Vattuminsknings-Älskare gjorde Inkast.

1184. *Nils* Marelii Tal om Mälarens Utlopp. 1771.

Detta Tal är väl redan under n. 336 uptaget, men nämnes åter här, såsom hörande til Frågan om Vattuminskningen. Af de Anmärkningar, Författaren gjort, drages den Slutsats, at allmänne Vattuhögden i Östersjön och Mälaren, på 760 år, icke märkeligen blifvit hvarken ökad eller minskad.

1185. Anmärkningar öfver Motala Strömstadnande, så ock om thes rätta orsaker och betydelse, tillika med några märkvärdigheter ang. Frostens och Isens natur och verkan; men i synnerhet then så kallade och härtils obekanta Grund-och Kraf-Isens enskylte art och egenskap, af *Magn. Gabr.*

Gabr. Block. *in 4:o.* Stockh. Werner, 1708. 114 *fidd. Ded. Föret. och Reg. oberäkn.* *jemte et Landkort öfver Strömmens lopp.* B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

Denne Författares *Ytterligare Anmärkningar öfver Motala Strömfladnande*, Manufcript *in folio*, har jag fedt antecknat uti en i Stockh. tryckt Auctions Catalogue, af d. 2 Nov. 1751.

1186. De Fluminis Gotha Albis ftatione, quæ a. 1720 Decemb. menfe contigit, ex litteris -- *Nic.* Hwalström excerpta.

Uti *Act. Liter. Suec.* 1721, *Jul.* p. 179.

1187. Berättelfe om Stora eller Olufsmäffo-Floden i Öfter-Göthland (1649).

Uti *Sv. Mercur.* 1758, *Jul.* p. 22—25.

1188. De celebribus utriusque Gothiæ lacubus Wennero, Wetteroque Obfervata quædam, ab eruditis viris per litteras transmiffa. Ex Diff. mfc. — *Eman.* Swedenborg, de incrementis & decrementis Wenneri lacus, una cum ichnographica cataractarum Goth-Elbæ fluvii delineatione accurata.

Uti *Act. Liter. Suec.* 1720, p. 111—116.

1189. *Birg.* Vassenii Cogitationes de incremento & decremento lacus Wener.

Uti *Act. Liter. Suec.* 1730. p. 16—22.

1190.

1190. Anmärkningar om Insjön Wenern, upsatte af M. *Birg.* VASSENIUS.

Uti *Sv. Mercur.* 1758, Bih. til Sept. p. 406-415.

1191. Utförlig Beskrifning öfver den stora Svea och Gjötha Sjön, Wätter, til des belägenhet, storlek och märkvårdiga egenskaper; samt Anmärkningar och Berättelser om några uti och omkring Sjön belägne Öjar, Nääs, Berg och Strömmar m. m. som vårdt är at i akt tagas. Efter åtskilliga förnäma Vänners åstundan sammansattad af *Dan.* TISELIO, Past. Hammarensi. *in 4:o*, Upsala, Werner, 1723. 125 *sidd. utom Dedic. Föret. och Reg.*

Acta Liter. Suec. 1723, p. 471.

1192. *Dan.* TISELII Ytterligare Försök och Sjö-pröfver uti Wättern, i anledning af lärde Måns Anmärkningar och Påminnelser, visandes Vatnets nogare beskaffenhet af de Grundsatser, som i Wätters-Beskrifningen äro införde. *in 4:o.* Stockh. Gercken, 1730. 112 *sidd. Dedic. m. m. oberäkn.*

Acta Liter. Suec. 1734, p. 57.

Författaren lefde til d. 19 Jan. 1744. Se *Örebro Vecko-Tidning* 1777, n. 8.

1193. Försök til en hydrologisk Afhand-

handling, om urfprunget och befkaffenheten B. I. C. 1.
af de ftörfta Vattudrag i Finland: under Sveriges Nat. Hist.
Pr. Gadds infeende, utgifven af *Gabr.* STÅHLE. *in 4:o.* Åbo, 1772. 16 fidd.

§. 3.

Om Sjukdomar och Peftilentia.

1194. Exercit. Acad. de communi ad Septentrionem per æftatem degentium malo, alvo adftricta. Pr. N. Rofén, Refp. *Ol.* KALMETER. *in 4:o.* Upfal. 1737. pp. 12.

1195. Tvånne Svar på Frågan om *Orfakerne, hvarföre Gikt har i de fenare åren blifvit en mera allmän Sjukdom här i Landet, än tilförene? Samt hvilka äro de båfta Förvarings-och Bote-medel emot famma Sjukdom?* Hvilken Fråga, år 1761, blef af Kgl. Vet. Academ. upgifven. *in 8:o.* Stockh. Salvius, 1762. 40 fidd.

Förfta Svaret är af Hr Prof *Petr. Jon.* BERGIUS; det andra af HrAffef. *Joh.Lor.* ODHELIUS.

1196. Tal om Farfoter, fom måft härja ibland Rikets Allmoge; hållit för K. Vet. Acad. vid Præfidii nedläggande, d. 25 Jul. 1764, af *Abr.* BÄCK. *in 8:o.* Stockh. Salvius, 1765. 52 fidd.

Lärda Tidn. 1765, n. 37, 38. *Götting. Anzeig.* 1766, p. 327.

1196.

 1196 (a). Differt. qua demonftratur, Scorbutum Svecis non effe endemium. Pr. J. J. von Dœbeln, Refp. *Joh. Gottfch.* WALLERIUS. *in 4:o.* Lond. Goth. 1735. 2 ¾ ark.

1197. Rôn om Orfaken til Fallande Soten i Skåne och Werns-Härad, af *Carl* LINNÆUS.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1742, p. 279-284.

1198. Differt. de Medicina Lapponum Pr. G Harmens, Refp. *Joh.* FJELLSTRÖM. *in 4:o.* Lond. Goth. 1734. pp. 31.

1199. Differt. de Medicina Lapponum Lulenfium, Pr. E. Rofén, Refp. *Laur.* MONTIN. *in 4:o.* Lond. Goth. 1751.

Götting. Zeit. von gel. Sachen, 1752, p. 802.

Nouv. Biblioth. Germanique, T. XI, P. 1, p. 223.

1200. Sanferdig Berettelfe, huru en ung Piga i Skåne, Efther Jônsdotter, try mil ifrån Malmö, uti Norra-Åby, hafver uti famfelte Sex år lefvat utan mat. *in 8:o.* Skara, Kjellberg. ½ a.

Bifk. i Skara, D. Jefp. Swedberg har låtit trycka denna Berättelfe, dat. Bône Pråftgård d. 28 Aug. 1710 och underfkrifven af *Petr.* GUDHEMIUS;

MIUS; hvarpå följer Kyrkoh. *Joh.* JOHANNAEI Bref om samma sak til Consistorium i Lund, skrifvet i Sept. 1707. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

1201. Sanferdig Berättelse, huru en ung Piga i Skåne, Esther Jöns-dotter benämd, uti Norra Åby, i Södre Åbys Sokn, 3 mil ifrån Malmö, hafver nu på sjunde året lefvat utan den aldraminsta mat eller dryck (af *Eric* ROLAND). *in 12:o.* Stockh. Kgl. Tryck. 1711. *1* a.

Omtr. uti *Ledige Stunders Tidsfördrif, eller Hist. Skådeplatz*, Stockh. Laurelius, 1711, *in* 8:o.

1202. Disquisitio judicialis super Estheræ Norre-Obyensis morbo, ob diuturnam inediam aliaque symptomata notabili, habita a judice territoriali D. *Sven.* HALLENBERG, & in Latinum sermonem translata a *Joh. Jac.* DOEBELIO. *in 8:o.* Lond. Goth. Haberegger 1714. pp. 46.

1203. Historia inediæ diuturnæ Estheræ Norre-Obyensis Scanicæ, conscripta a *Joh. Jac.* DOEBELIO. *in 8:o.* ibid. 1715. pp. 39.

1204. Discursus Academ. de Estheræ Norre-Obyensis Angelo, Stella, Templo alto & Deliquiis, occasione quæstionis: An Estheræ inedia decennis ad morbos ab incantatione, vel ad miracula, vel ad res præterna-

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist. naturales referri debeat? conſcriptus a *Joh. Jac.* Dobelio. *in 8:o.* ibid. 1715. pp. 26.

Föregående trenne Skrifter äro ockſå tilſammans trykte på Tyſka, med Titel: "*Joh. Jac.* "Doebelii vollſtändiger hiſtoriſcher Bericht "von einem Schwed. Frauenzimmer, nahmens "Eſther Johannen, gebürtig von Norre-Oby, "und ihrem langweiligem zehnjährigen Faſten". Halle, Hendel, 1724, *in 8:o.*

1205. *Magn. Gabr.* Blocks Betänkande om Eſters Jönsdotters faſtande *in 8 o.* 1719.

1206. Berättelſe om den olyckeliga Håndelſe, ſom här i Stockholm, uti S. Olofs Förſamling, på Badſtugatan ſig tildrog d. 14 Jun. 1707. *in 4:o.* ½ ark.

Angår några, uti en nyſs upränſad Brun, qvafde perſoner.

1207. Kort Förtekning uppå de namnkunnigaſte Peſtilents-tider i Sverige, af gamla och nya Skrifter och Documenter ſammanfattad, af *Elia* Brenner, 1711.

Uti S. Lœnboms *Svenſka Archivum*, T. I, p. 113—123.

Skriften år upſatt under Peſte-tiden, år 1711, och förvaras in originali uti Ant. Archivo, *Faſcic. Miſcellaneor.* D. 24, in 4:o. Trycktes år 1761 uti *Götheb. Magazinet*, n. 43, 44. Tilför-

förläteligare och utförligare är åfvan utfatte Uplaga, emedan Utgifvaren icke allenast jämnfört sit med ätskilliga andra exemplar, utan ockſå tillagt et och annat hörande til detta ämne, ſom Brenner förbigåt. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Lult.

1208. Berättelſe om Peſtilentia i Sverige.

Härom handlar Hiſtorice hela det 24 eller ſidſta Capitlet, uti D. *Jeſper* SWEDBERGS *Gudeliga Döds-tankar*, Skara 1711, *in 8:o.*

1209. Hiſtoriſk Beſkrifning om den grufveliga Peſten, Digerdöden, eller den ſtora och ſvarta Döden, hvilken uti det XIV Seculo graſſerade öfver hela Verlden, och år 1350 härjade här i Svea Rike, i anledning af ſanfärdiga, ſå väl trykta, ſom ſkrefne Hiſtorier och Handlingar författad af M. *Henr. Jac.* SIVERS. *in 4:o.* Stockh. Salvius, 1751. 40 ſidd.

Lärda Tidn. 1751, n. 76.

Af det, ſom Hr Desguignes, utur Öſterländſka Scribenter, i detta ämne ſamlat, ſynes at denna grufveliga Peſt, ſom bortryckte ſjette delen af den då kände Verldens Inbyggare, tagit ſin början i China, och utſpridt ſig genom alla de Länder och på ſamma Väg, ſom Öſterländſka Handeln den tiden drefs: ſe des *Hiſtoire des Huns*, Paris, 1758, *in 4:o*, T. IV, p. 223 följ.

1210. Åtskillige Anmårkningar öfver nårvarande Pestilentias beskaffenhet, motande, botande och utrotande uti Norrköping, — upteknade af *Magn. Gabr.* Block. *in* 4:o. Linköp. 1711. 122 *sidd. utom Dedic.* m. m.

§. 4.

Om Troldom och allehanda Vidskepelser.

1211. Dissert Acad. de Magia Hyperboreorum veterum. Pr. O. Celsius, Resp. *Ol.* Hamnel. *in* 8:o. Upsal. 1709. pp. 54.

Trolkonsten har i vår Nord varit mycket gångse, och de, som däruti voro måstare, blefvo fördenskul högt årade och vårderade. Se Er. Olai *The Swensk. och Göth. Hist.* 1 B. p. 17, Sv. Upl. 1678, *in* 4:o: jämnför P. Bayle, *Rep. aux Quest. d'un Provincial*, T. I. p. 349 och p. 369.

1212. Nord-Schwedische Hexerey, oder *Simia Dei*, Gottes Affe; d. i. ausführliche Beschreibung der schändlichen Verführungen des leidigen Satans, darin zu sehen Gottes erschröckliches Straffverhängen, wegen greulicher Sündenmengen. In einem Sendschreiben von Theophilo Sincero an Christ. Piandrum. *in* 4:o. 1677.

Orätt

Orätt tilägnas denna Tractat den bekante Erasmus Francisci, eller Finx; åtminstone är den icke upptagen uti Förteckningen, som han låtit trycka på sina Skrifter: se J. Molleri *Cimbr. Liter.* T. I, p. 184. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

1213. MSC. *Ol.* AUSTRELL Sammandrag af åtskillige förnäme och lärde Mäns Betänkande öfver Truldoms-Väsendet 1676: jämväl Commissorial-Rättens Relation huru det blef stilladt, *cum rationibus Sententiæ.* Holmiæ, 1680. *in* 4:o.

Handskriften förvaras uti Friherrl. Rålambska Biblioteket, på Högsjö.

Berättelser om detta Oväsende kunna läsas uti: *Diar. Europ.* Tom. XXI, XXII. Se också J. W. Valvasors und Er. Francisci *Ehre des Hertzogthums Crain*, T. I, L. III, C. 12. Ansh. v. Zieglers *Histor. Labyrinth der Zeit.* Leipz. 1701, *in fol.* p. 749. Fr. Hutchinsons *Historical Essay concerning Witchcraft*, Lond. 1718, *in* 8:o, hvilken Bok också finnes på Tyska öfversatt, med Chr. Thomasii Företal, Leipz. 1726, *in* 4:o.

1214. Den af högstsal. Kon. Carl XI förordnade Kongl. Commissorial-Rättens i Stockholm Berättelse om Troll-Väsendet därstädes, år 1677 och de föregående åren. *in* 8:o. Stockh. Askergren, 1770. 73 sidd.

Lärda Tidn. 1770, n. 55.

B. I. C. 2 Boken år trykt i Gefle, hos E. P. Sundquist.

Sveriges Nat. Hist.

1215. Differt. hist. phys. de Superstitione veterum Gothorum. Pr. *Jo. Lud.* HANNEMAN, Resp. Eric Notman. *in 4:o.* Kilon. 1707, pl. 8.

Nova Liter. Mar. Balth. 1707, p. 23.

1216. Meletema de Superstitionibus in Patria. Pr. J. Browallius, Resp. *Laur.* TROLLE. *in 4:o.* Aboæ. 1745. pp. 18.

1217. *Jonæ* MOMAN Differt. I, II, de Superstitionibus hodiernis ex Gentilismo residuis. *in 4:o.* Upsal. 1750, 1752. pp. 88.

Lärda Tidn. 1750, n. 78; 1752, n. 39.

• 1218. Specim. Acad. de Effectibus fascino naturalibus. Pr. Jo. J. Thorwöste, Resp. *Gabr.* MAXENIUS, *in 4:o.* Aboæ 1733. pp. 28.

1219. Differt. de Unctione Lapidum apud Veteres. Pr. J. Hermanson, Resp. *Andr.* SYNNERBERG. *in 8:o.* Upsal. 1725. pp. 36.

Åtskillige Stållen i Upland namngifvas, hvarest så-kallade *Elfqvarnar* finnas, hvilka af gemene man smörjas och til allahanda Vidskepelser brukas.

1220.

1220. Differt. hiftor. de Diebus faftis & nefaftis ad mores veterum Svio-Gothorum. Pr. Sv. Bring, Refp. *Lars* ROGBERG Andersfon, *in 4:o.* Lond. Goth. 1764. pp. 37. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hift.

1221. Differt. de Ordaliis. Pr. J. A. Bellman, Refp. *Frid.* ANAGRIUS. *in 8:o.* Upfal. 1709. pp. 32.

Jämför Lagerbring, *S. R. Hift.* II Del. f. 85 följ.

1221 (a). *Chr.* NETTELBLADT Thefes inaug. de Probationibus: cujus Pars I de perantiquis veterum, tam Svecorum, quam Germanorum per Ordalia purgationibus. *in 4:o.* Groning. 1724.

1222. Purgationem per Ferrum candens, quæ olim facta eft, breviter expofitam, æquæ bonorum cenfuræ, Pr. M. Rydelio, offert *Jonas* Joh. RUTH. *in 8:o.* Lond. Goth. 1729. pp. 11.

1223. En kort Afhandling om några befynnerliga Bevis i Råttegången, under Pr. J. Bilmarks infeende utgifven och förfvarad af *Abrah.* SALVIN. *in 4:o.* Åbo, 1773. 12 fidd.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist. Författaren talar om Envig, Jårnbörd, Vatten-och Kors-Domen, Kors-fnidt med mera.

1224. Diff. de Judiciis Dei. Pr. Jo. Ihre, Refp. *Carol.* J. WALLIN. *in 4:o.* Stockh. Grefing, 1752. pp. 22.

Lärda Tidn. 1752, n. 43.

1225. Åtfkillige Anmärkningar öfver theffa Tiders falfka aftrologifka, phantaftifka och enthufiaftifka Prognoftiker, Spådomar och Prophetier, beträffande Mennifkians väfende och vandel i gemen, men i fynnerket Religions-och Stats-faker, förnämligaft i the Nordifka Länder, m. m. af *Magn. Gabr.* BLOCK. *in 4:o.* Linköping 1708. 148 fidd.

Denne Tractat har den berömde *Didr.* von STADE öfverfatt, och låtit trycka i Stade 1711 *in 8:o.*

J. F. Reimmans icke gunftiga Omdöme, om detta Arbete, låfes uti des *Catal. Bibl. Theolog, Syftemat. Crit.* Hildef. 1731 *in 8:o*, p. 732.

1226. Bifkopens i Skara, D. *Jefper* SWEDBERGS Bref — angående en förunderlig Syn, och betänkeligit Tal, fom i Skara Domkyrkio, om nattetid, then 11 April år 1723 fig tildragit hafver. *in 8:o.* Skara 1725. ½ a.

Kloe-

Klockaren i Skara, Hans Danielson, var den som hade Synen, och Biskopen en mycket lättrogen Man. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

1227. *Laur.* PAULINI, Gothi Suderkopiens. Episc. Strengnens. Commonefactio de angelicis & pythonicis Adparitionibus; sigillatim vero de præstigiis Kumblæis in Nerikia; habita Strengnesii in Synodo Aegidiana, d. 3 Sept. a. 1629 &c. *in 4:o.* Strengnesii, typis Paulinian. excudit J. Barkenius 1630. 7½ a.

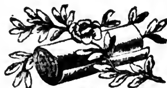
1228. Contra Luranum. *in 4:o.* 1. a.

Guil. Luranus säges hafva varit en Theol. Doctor i Poitiers, hvilken blifvit dömd til döden, år 1453, för det han nekat Andarnes tilhjelp i Troll-konsten m. m. Til bevis emot denne Mannen framgifves, uti desse på Svenska författade och *sine die & consule* trykte Blad, en Probstens *Petri* SIMMINGS Relation om det, som händt honom år 1660, då hans Hus och Egendom, som orden ljuda, af Satan och hans Anhang blifvit tilsatte. Man har icke svårt före se, det altsammans varit gyckleri, samt bedrägeri af en lättfärdig Tjenstepiga.

Huruvida följande Skrift hörer hit, vet jag icke; ty jag känner den allenast af *Tidn. om Lärda Saker* 1769, II Del. p. 234: "Kort Berättelse om Satans grufveliga grasserande uti en "Mans hus i Roslagen, som passerat år 1769, "samt Sättet huru Djefvulen blifvit utdrifven". Stockh. Hesselberg, 1769, *in 8:o.* 16 sidd.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

Flere Beråttelser och Ranfakningar om Spökerier har jag sedt i Handskrift, åger ock sjelf åtskillige: öfverflödigt vore dock dem hår at upråkna; ty man vet åndå nogsamt, hvad arghet å den ena, och låttrogenhet å en annan sida, förmå åstadkomma.

TILLÅGNINGAR

Til.

BIBLIOTHECA HISTORICA

Sveo-Gothica.

N. 3. *Tillågges i Anmårkningen.* Tilläggningar.

Åfven dårſtådes fórekommer ibland Tabellerne, *Tab. VI*, en Charta ófver Sverige, Norige och en del af Danmark (*B*).

N. 15. *Tillågges i Anmårkn.*

Hr Ófver-Conſiſtor. Rådet Doct. Büſching i Berlin anmårker i *Wöchentl. Nachr.* fór 1783, n. 10, p. 77, at *G.* MERCATOR gifvit ut både en ſtórre och en mindre Charta ófver Sverige och Norrige.

N. 21. *Tillågges i Anmårkn.*

Efter Hr Büſchings upgift l. c. har *N.* SANSON jåmvål, år 1654, låtit utgå på et ark, litet format, en Charta ófver Scandinavien, med Titel: *Baltia*, *quæ et Scandia*, *Finningia*, *Cimbrica Cherſoneſus* &c. jåmte et ånnu mindre, på et halft ark, med årtal 1647.

N. 21 (b). Scandinavie, où ſont les Etats de Danemarc, Suède &c. par *N.* SANSON, le fils.

Li-

Tilläg-ningar. Liten Charta, står uti *l'Europe en plusieurs Cartes par N.* SANSON d'Abbeville. Paris. 1683. *in 4:o.* Efter Hr Büsching.

N. 21 (c). Suecia, Dania & Norvegia.

Et stort Quart-blad hörer til Cluverii Geographie.

N. 21 (d). Das Kœnigreich Schweden und Norwegen verfertiget von *Jo. George* SCHREIBERN, in Leipzig.

Charta på et stort Quartblad. Se Hr Büsching på anf. St.

N. 26. *Tillägges i Anmärkn.*

En Copia af William Berry, ockſå på 2 ark ſamt med Årtal 1684, namngifver Hr Büſching l. c.

N. 27(a). Scandinavien, oder die Königr. Dänemark, Norwegen, Schweden und Lapland, nebenſt denen darzu gehörigen Ländern und Inſuln.

En liten Charta, med alla Svenſka Province-Vapnen på ſidorne. Hon hörer til en år 1697 trykt Tyſk Öfverſättning af *de la Croix* utgifne Topographiſka Arbeten, och år ganſka oriktig. (*B*)

N. 31. *Tillägges i Anmärkn.*

Tillemonts Charta öfver Scandinavien ſkal, efter Hr Büſchings Berättelſe, utkommit i Paris

ris 1749 (förmodel. omstucken, eller allenast med nytt Årtal). Titeln år: "Les Royaumes de Suède, de Dannemark & de Norvege, divisés en plusieurs Provinces et Gouvernemens &c. selon les Memoires de Buræus, de Scheffer & de plusieurs autres, corrigez & augmentez par le Sr de TILLEMONT. à Paris, chès Janvier. — Avec Privilege du Roi, 1749". 1 a. Tilläggningar.

N. 33 (a). Royaumes de Suede & de Norvege, par le Sr ROBERT, Geogr. ord. du Roi. Avec Privilege. 1748. chès le Rouge.

Charta på ½ a. Se Hr Büsching.

N. 34 (a). Seconde Partie de la Carte d'Europe, contenant le Danemark, la Norvege, la Suede & la partie Européene de la Russie, à l'exception de l'Ukraine, par (*Jean Bapt. Bourguignon*) *d'*ANVILLE. Paris, 1758. 2 a.

Sverige år aldeles gjordt efter den Charta, som K. Landmåt. Contoirets Betjening utgifvit 1747 (se n. 57); men med den förbättring, at Nordligaste Delen ej år afstympad, såsom Formatet ock år större. Alla Svenska Provincie-Chartor, som utkommit til år 1758, äro af d'Anville nytjade. Han var Kgl. Fransk. Förste Geograph, och dog 1782. Hans Charta, stucken af G. de la Haye, år en af de bästa och vackraste. (*B*)

N. 34

Tillägningar.

N. 34 (b). Tabula geogr. regnorum Sueciæ, Daniæ & Norvegiæ, ad emendatiora exempla adhuc edita, jussu Acad. Reg. Scient. & Litt. eleg. Boruss. descripta.

Charta på ½ a. stucken af Sauerbrey: står uti Berlinska Skole-Atlassen. Se åter Hr Büsching på ans. st.

N. 36 (b). Le Nord de l'Europe, contenant le Danemark, la Norvege, la Suede & la Laponie, avec la majeure partie de la Russie Européenne; par Mr BONNE, Ingenieur-Hydrographe de la Marine (1780).

Den år i afl. 4:o, och utgör N:o 21 uti den *Atlas*, som hörer til den nya el. i Geneve 1780 utkomna men i Frankrike och Sverige förbudna Uplagan af Abbé Wilh. Th. Raynal's *Histoire philosophique & politique des Etablissemens & du Commerce des Européens dans les deux Indes;* Tom. I-IV, i 4:o, til hvilken Uplaga denne Atlas således utgör en Femte Tom. D'Anvilles fören. Karta ligger väl här til grund, men Hr Bonne har icke gåt til någon Detail, icke eller var det här nödigt, såsom Historiens Auctor egent. hade begge Indierne til sit Föremål. (*G*)

N. 36 (c). Mappa Daniæ, Norvegiæ & Sueciæ, ex optimis mappis geogr. confecta & juxta recentiores observationes mathemat. delineata; Augustiss. Monarchæ Christiano VII. — subjectissime dedicata a *C. I.* PONTOPPIDAN.

Med-

Medföljer en *Forklaring over Construktionen af Kortet over Scandinavien*, som blifvit tvenne gånger tryckt: först 1781, 40 sidd i st. 8, och sedan, något afkortad, 1782, 24 sidd. i samma format. Chartan berömmes ganska mycket uti *Kiæbenh. nye Efterretninger om Laerde Sager*, 1782, n. 29. Jämnför likväl Büschings *Wöchentl. Nachr.* 1783, n. 11, p. 88, och *Upf. Sällsk. Tidn.* 1783, n. 28, p. 221. Kartan utgör et ark, större än i vanligt Atlas-Format. Våre inhemske Kartor äro nytjade vid denna, som är med stor flit förfärdigad, d'Anvilles är dock vida renare; årtalet står icke heller utsatt, lärer dock böra föras til 1780. Hr P. är Ritmästare vid Land-Cadet-Corpsen i Köpenhamn. (*G*) Tillägningar.

N. 42. *Tillägges i Anmärkn. straxt efter Orden*: Denna Atlas består af 10 Chartor.

Exemplar finnas med Svenskt Titelblad: "General Hydrographiss Chart-Book öfver Östersjön och Kattegat —först af H. K. M:s til Sverige V. Amir. Hr *Werner* von ROSENFELDTS "i några åhr med flijt fattade Observationer, jämvål sedermera af åtskillige egne tijd efter annan "gjorde special hydrograph. Chartor &c. afteck"nat anno 1694 aff *Petter* GEDDA &c. Amsterd.

Tvenne år förut utkom en: "Hydrographisk "växande Grad-Charta öfver Östersjön och Kat"tegatt, i lijten form sammandragen af *W.* v. "ROSENFELDT, och *P.* GEDDA, a. 1692"; hvilken sedan häftades vid Rosenfelds Bok, med

Ti-

Tillägg-ningar. Titel: "Navigationen, eller Styrmans-Konsten" &c. tr. i Stockh. 1693 *in 4:o.* (*B*)

Ibid. p. 16. *Tillägges i Anmärkn. efter Citation af Saml. Russ. Geschichte.*

En Rysk Sjö-Atlas öfver Öster-Sjön, med årtal 1757, bestående af 30 Chartor, utgifven i S. Petersburg, hvarest den ock finnes til köps, äger Hr Büsching; se des *Wöchentl. Nachr.* 1783, n. 10, p. 77.

N. 52 (a). Sueciæ magnæ, totius Orbis Regni antiquissimi hodierna in sex principales suas partes, Gothiam nempe, Sueciam propriam, s. stricte sumptam, Nordlandiam, Finniam, Ingriam, Livoniam, earundemque subdivisionem ac adjacentium Insularum geographica distinctio, ex optimis Auctorum descriptionibus collecta, per *G.* & *L.* VALK.

N. 53 (a). Sueciæ Tabula Geogr. milliariis per totum Regnum æqualibus, quorum 12 faciunt unum gradum. Ex formis Bened. Hök. Holmiæ 1703.

En liten Charta i Kopparstick, som för at vara gjord i början af detta Seculum, är tämligen skicklig. (*B*)

N. 55 (a). A new accurate Map of Sweden, drawn from the best authorities by *P.* KITCHIN, Geogr. Lond.

Char-

Charta på et stort Quartblad. Se Hr Büsching l. c. Tillägningar.

N. 57 (a). Carte Physique du Royaume de Suède, par MENTELLE. Paris 1782.

Visar Sveriges Jordyta, Bergs-ryggar, Insjöar och Älfvar. Man finner dock icke på henne utsatt, hvilka Anledningar Hr Mentelle följt vid denna Kartas updragande, i synnerhet hvad Bergs-ryggarne beträffar. Sådant lärer dock upgifvas uti den tilförväntade Beskrifningen.

La Suède Ancienne, af *Densamme.*

Föreställer det Forna Sverige, efter det ungefärliga Begrep man gör sig om Scandinavien, i anledning af de Berättelser, som härom finnas hos Ptolemæus, Tacitus och flere äldre dels Geographer, dels Historici.

La Suède Moderne, af *Densamme.*

En af de bättre utländska Kartor, såsom ställd efter den i Stockholm 1747 utkomna (Se N:o 57) och sedan af d'Anville nytjade Karta öfver Sverige (Se N:o 34 a).

Dessa 3 Kartor finnas uti den *Atlas Nouveau*, som Hr Mentelle, Historiographus hos Grefven af Artois (Konungens af Frankrike yngre Broder) började at utgifva i Paris 1782, och böra sökas uti Livraison II, under N. 12, 13 och 14. Formatet är i liten *Folio.* Om Beskaffenheten af denne nye Atlas se vidare i *Upsostr. Sällsk. Tidn.* år 1782, s. 149. (*G*)

Tillägningar. N. 63 (a). Charta öfver Upland, med näſtgränſande.

Ibland Tabellerne til *Atlantican*, Tab. 43. (*B*)

N. 66. *Tillägges i Anmärkningen.*

Af denna Charta finnas tvenne Uplagor, af hvilka en är ändrad och förbättrad. (*B*)

N. 98 (a). *Tillägges följ. Anmärkn.*

Uti Lidénſka Biblioteket i Upſala förvaras et Arbete, ſom förtjenar at här nämnas; jag menar en: "Geometriſk Concept-Charta öfver Öſter-"Göthland, jämte XXIV mindre Concept-Char-"tor, innehållande Mätningar öfver Gränſerne, "ſamt de ſtörre Inſjöar, alleſamman författade "af Sal. Ingenieuren *Pehr* WIDÉN". Denne ſnälle och arbetſamme Mannen, ſäger Hr Prof. *Lidén*, uti et Bref til mig af d. 17 Oct. 1782, hade användt mångårig möda på denna Charta, ſom var bragt til den närmaſte fullſtändighet, och ämnad til utgifvande, då Döden oförmodligen ſlutade des dagar. Skada, at den vid Hr Marelii Charta icke blifvit nytjad; änteligen har jag haft tilfälle at rädda den, med ſina Bilagor, från den private papper merändels föreſtående förödelſe.

N. 120 (a). Charta öfver Wärmeland, eller Carlſtads Höfdingedöme. Med K. M:s nädigſte Privilegio, af des Landtmäterie-Contoir utgifven 1783.

Carl-

Carlstads Höfdingedöme fördelas uti Östra-Syslet, Millan-Syslet och Vestra-Syslet. Carlskoga Bergslag hörer under Örebro Höfdingedöme; men räknas til Wärmeland, efter det ligger på vestra sidan om Let-älfven. Tillägningar.

N. 132 (a). Scania, vulgo Schonen. Apud Janssonio-Waesbergios & Mosen Pitt.

N. 142 (a). Lapponiæ, Bothniæ, Cajaniæque, Regni Sueciæ Provinciarum Septentrionalium, nova Delineatio.

Sällsynt Charta på litet ark, vanl. Skrifpapper, utgifven af *Andr.* Bureus; har väl intet årtal, men af Dedicationen til Gustaf Adolph, såsom Kron-Prins, synes at den innan 1611 års slut, då han steg på Thronen, utkommit. Denne Artikel har Hr Öfver-Direct. N. *Marelius* benäget meddelat.

N. 169. *Tillägges i Anmärkn.*

En Charta med Titel: *La Côte de Finlande, depuis Wybourg jusq'à Helsingfors*, namngifver Hr Büsching i bem. *Wöchentl. Nachr.* 1783, p. 78.

N. 179 (b). Memoires (I. II.) de Mr de Keralio, lûs dans l'Academie des Inscript. & Belles Lettres, sur la Connoissance que les anciens ont eue des Pays du Nord de l'Europe.

Tillägningar. Jag känner desse Afhandlingar endast af *Journal des Savans*, 1781, Jun. Vol. 2, p. 419, Upl. *in 4:o*: något nytt, eller som förut icke varit sagt, tyckes de icke innehålla.

N. 264. *Tillägges i Anmärkn.*

Författaren är en Bruks-Patron i Westmanland, med namn *Adolph Sam.* Edman. (*A*)

278 (a). *Joh. Christ.* Fabricii Reise nach Norwegen, mit Bemerkungen aus der Natur-Historie und Oekonomie. *in 8:o.* Hamburg, Bohn, 1779, 388 sidd.

Hr Förf. är Hist. Nat. och Oecon. Prof. i Kiel; och beskrifver han, sidd. 7-65, Skåne, Halland, Götheborg och Bohus-Lån, hvilka Orter han besökte på Resan til Norrige, som anställdes År 1778, ehuru det icke, men väl Dagtalet öfveralt, utsättes. Anmärkningarne som här finnas upgifne, behöfva til en del rättas; andre torde åter icke behaga alla. (*G*)

N. 278 (b). Bemerkungen auf einer Reise durch einen Theil Schwedens im Jahr 1780, von *Joh. Ge.* Büsch. *in 8:o.* Hamburg, Bohn, 1783. 5½ a.

Hr Büsch, Prof. Math. vid Gymnasium och Director vid Handels-Academien i Hamburg, besökte blott Rikets Södra Provincer, såsom hans Föremål var at lära känna Trollhätte Slussverk och Dockan i Carlscrona, hvilka han ock här förnämligast beskrifver. Boken är helt nyss

ut-

utkommen, så at jag icke känner den vidare, än efter Recensionen uti Hr D. Büschings *Wöchentl. Nachr.* 1783, n. 36; men, för at döma därefter, innehåller den Anteckningar af en Kännare. Desse Anmärkningar äro också trykte uti *Neue Saml. von Reisebeschr.* 5:ter Theil, Hamb. Bohn, 1783, *in* 8:o. (G.) Tillägningar.

N. 284 (a). Anmärkningar under en Resa igenom Westerbotten; af *Lor. W.* ROTHOF.

De röra, förnämligast Hushållningen i detta Landskap, och finnas först införde i *Götheborgs Allehanda* 1782, n. 75-80, och sedan uti *Stockh. Dagel. Tidn.* eller *Dagligt Allehanda* 1783, n. 184, 186, 187, 189, 190, 192, 194, 195, 196.

N. 376 (a). *Abrah. A.* HÜLPHERS Beskrifningar öfver Städerne i Södermanland (med deras Vapen i Kopparstick).

Är Andra Flocken af des "Samling til korta "Beskrifningar öfver Svenske Städer". Westerås, 1783, *in* 8:o. Se n. 221 (a).

N. 389 (b). Erinringar vid Södertelges Sluss-Bygnad.

Desse Erinringar, undertecknade af *L. W. R.* och införde i *Stockh. Posten* år 1781, n. 21, 22 och 24, samt eftertrykte i *Götheb. Allehanda* för samma år, n. 7 o. 9, visa Olägenheten för Landet af denna Genomfarts inrättande med Sluss-

Tillägningar, Slufsverk; hvaremot det skulle vara nyttigare, at nedsänka Mälaren til samma Vattuhögd med Hafvet och genom Söder-Telje lemna et öpet Sund, som skulle göra Segelfarten mera beqvåm, större Fartyg kunde segla up i Mälaren, Fisken få frihet at stiga up ur Hafvet in uti Mälaren, säkerhet vinnas för Vattufloder och dåraf timade olyckor, samt slutligen genom detta Målarens nedsänkande mycket Land vinnas. (G)

N. 392. *Tillågges i Anmärkn.*

En Beskrifning om Nämdö Capell, i Österhaninge Pastorat, af Kyrkoh. *Carl* WALLIN, står uti *Upf. Sällsk. Tidn.* 1782, n. 130, 131.

N. 392 (b). Beskrifning om Ön Muskö i Södermanland.

Uti *Upf. Sällsk. Tidn.* 1782, n. 89.

N. 396 (a). Oeconomisk Beråttelse om Askers Socken, i Neriket; af *Joh. Gust.* SANDAHL.

Står uti *Hushålln. Journalen*, 1782, Aug. Sept. Hemman råknas, efter Förmedlingen, 85 $\frac{1}{4}$ och för år 1780 utsättes Folkmängden til 2136 personer.

N. 424. *Tillågges:*

Ejusd. Differt. (de Præfectura Næsgardensi) Cont. IV, sistens Parœciam Grytnäs. Pr. E M. Fant, Resp. *Joh. Chph.* HULT. *in* 4:o. Upf. 1782. p. 255-274.

N. 424

N. 424 (a). Beſkrifn. om Krono-Kop- Tillägningar.
par-Bruket Afweſtad, af *Jac.* PRINZ.

Uti *Upſ. S. Tidn.* 1782, p. 306.

Detta Bruk ſåldes, år 1777, af Kongl. Maj:t och Kronan til Stora Kopparbergslagen.

N. 445. *Tillägges i Anmärkn.*

Författaren lefver ännu; och år P. och P. i Winnerſtad och Motala. (*A*)

N. 449. *Tillägges følj. Anmärkn.*

Författarens Namn år: *Olaus* LEMBERG, Politie-Borgmäſtare i Norrköping, ſom affattes ifrån Syſlan 1727 och dog år 1733. (*A*)

N. 453. *Tillägges i Anmärkn.*

Den afbröts genom hans Död. (*A*)

N. 470. *Tillägges i Anmärkn.*

Anmärkningar rörande Staden Calmar ſtå uti *Upſ. Sdlſk. Tidn.* 1782, p. 127. Äfven därſtädes p. 215 förekomma Anmärkningar rörande viſſa Orter nära omkring denna Staden.

N. 527. (a). Beſkrifning öfver Staden Götheborg.

Uti *Upſ. S. Tidn.* 1782, n. 93, 94.

N. 528. *Tillägges i Anmärkn.*

Förſta Uplagan af detta Eldsbrefvet utkom i Götheborg, hos Zach. Hageman, utan årtal (1721). Författaren, *Henr. Wilh.* KRUSE, var Landmätare i Elfsborgs Län, känd af åtſkilliga andra oſmakliga anonyme Poeſier. (*A*)

Tilläggningar.

N. 529. *Tillägges i Anmärkn.*

Om Götheborgs Folknumer och Handel år 1781 läs *Upf. Sällsk. Tidn.* 1782, p. 188.

N. 530 (a). Brief; dat. Götheborg, d. 3 Jan. 1783.

Finnes införde uti *Histor. Portefeuille*, Febr. 1783, sid. 262-265; innehåller en Beskrifning om Staden Götheborg, och lärer vara upsatt af en Holländsk Handlande, *Joh.* HOMELIUS, som vid samma tid besökte Götheborg; men som har sit Contoir i Amsterdam. (*G*).

N. 533 (b). Beskrifning om Staden Alingsås.

Uti *Upf. S. Tidn*, 1782, n. 75, 76.

Folknumern bestod, vid 1782 års början, af icke mer än 745 Personer, och Manufacturie-Societetens enskilda Tilverkningar stego år 1781 blott til et värde af ungefär 16,700 Rdlr Sp, hvaraf kan slutas til Rörelsens aftagande.

N. 534 (a). Dissert. de Ulricæhamn, Vestrogothiæ Urbe, eique annexis Parœciis; quam — Præf. Er. M. Fant, pro gradu, publico examini subjicit *Andr.* WINBOM. *in 4:o.* Upsal. 1782. pp. 32.

Medfölja tvenne Kopparstick, som föreställa, det ena Staden, det andra Kyrkan, jämte Stadens äldre och nyare Sigiller.

N.

N. 537 (a). Disputat. gradual. de Parœcia Wæring ejque annexa Locketorp: Pr. J. G. P. Mœller, Resp. *Petr.* CARLBERG. *in* 4:o. Gryphiswald. 1783. Tillägningar.

Består af 5½ ark, utom 3 Tabeller. På 80 år har de Lefvandes antal stigit til 514 personer. Se *N. Crit. Nachr.* 1783, p. 128. *Upf. Sälsk. Tidn.* 1783. p. 292.

N. 567 (a). Försök til en Beskrifning öfver Fräkne Härad eller Forshälla Pastorat, i Bohus-Lån och Inland; af *Magn.* TORÉN.

Står uti *K. Vet. och Vitterh. Samhällets* i Götheborg Handlingar, II St. n. 2, och i Sammandrag uti *U. S. Tidn.* 1782. p. 447.

N. 585 (a). *Tillägges i Anmärkn.*

Författaren är då varande Notarien i Com. Collegio, numera Borgmäst. i Halmstad, *Eric* SEFSTRÖM. (*A*)

N. 590 (a). Åtskillige Anmärkningar rörande Skåne, af *A. J.* RETZIUS, Prof. i Lund.

De äro trykte uti *U. S. Tidn.* 1782, n. 96, 97.

N. 601 (a). Dissert. histor. de Villa nobili Tåsterup. Pr. S. Bring, Resp. *Sv. Ulr.* NIDELSTRÖM. *in* 4:o. Lond. Goth. 1763. pp. 28.

Tilläg-ningar.

Tåfterups Såtesgård, i Chriftianftads Lån och Ingelftads Hårad, et gammalt Brahe-Gods (Danfke Brahernes), ågdes den tiden af Öfverften och Ridd. Rutger Barnekow.

N. 627. *Tillågges i Anmårkn.*

Denne *Hyper-Boreus* var en Borgare ifrån Hernöfand vid namn *Petrus* SUND, fom dog i Stockholm d. 7 Dec. 1771. (*A*)

N. 635. *Tillågges i Anmårkn.*

Nyafte Befkrifningen öfver denne Stad, jåmte några Anmårkningar rörande Geftrikeland, fås igen uti *U. S. Tidn.* 1782, n. 102, 103.

N. 773 (a). Svar ifrån Kongl. Förmyndare-Regeringen til Gr. Pehr Brahe, Riks-Råd och Gen. Gouverneur i Finland, angående Förbättring i viffe Delar af den Landsortens Police och Hushållning, dat. Stockholm, d. 18 Oct. 1638.

Infört i *Åbo Tidningar*, år 1782, n. 2-5. (*G*)

N. 775 (a). Academ. Afhandl. om Finfka Allmogens Nödbröd, under C. N. Hellenii infeende, utgifven af *Joh. Fredr.* WALLENIUS. *in 4:o.* Åbo, 1782. 4¾ a.

N. 777. *Tillågges i Anmårkn. efter Orden*: Frukttråns Planterande 1757.

An-

Anmärkning rörande Trägårds-Skötselns i Finland nu varande Beskaffenhet. Tilläggningar.

Införd i *Åbo-Tidn.* År 1782, N:o 11. (*G*)

N. 778 (b). Om Finlands Belägenhet, Län-Fördelning, Folk-Numer, nya Städer, m. m. som til detta Landets Statistiska Kännedom hörer; af Kammar-Rådet och Öf. Direct. *Eric* af WETTERSTEDT.

Uti *U. S. Tidn.* 1782, n. 110, 111.

Finlands hela Rymd är 2000 quadrat-mil, hvaraf inemot två tredjedelar kunna räknas för torrt och brukbart Land. Folknumern går til 623,000 personer.

N. 784 (a). Beskrifning om Staden Åbo och des Hushålls-Inrättningar; af Prof. *P. A.* GADD.

U. S. Tidn. 1782, n. 178, 179, n. 192, 193, 1783, n. 38.

N. 784 (b). Beskrifning öfver Åbo Stad.

Uti *Åbo Tidn.* 1782, n. 44, 45, 47, 48, 49; 1783, n. 1, 3, 4, 5, 7, 11, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 26, 31, och följ.

Gårdar och Tomter skola gå til något öfver 1100, och hysa enligt 1780 års Tabell, 2048 särskilta Matlag. Folk-numern steg 1780 til 9332 personer.

N. 824.

Tilläggningar.

N. 824 (b). Beskrifning om Staden Brahestad, jämte Anmårkningar om Salo Håråd; af Borgmåst. *Carl* MENTZER.

U. S. Tidn. 1782, n. 150, 151.

Vid 1780 års slut steg Folknumern til 829, som sedermera något ökts.

N. 826 (a). Beskrifning öfver Staden Gamla-Carleby.

Uti *Åbo Tidn.* 1782, n. 37.

Hår åro 224 Gårdar, och år 1780 var hela Folknumern 1256.

N. 829 (b). Beskrifning öfver Staden Jacobstad.

Uti *Åbo Tidn.* 1783, n. 28, 29, 32, och följ.

Folknumern var 1750 blott 591 personer, men 1780 in alles 924. Tomter voro 184, och Matlag 200.

N. 834. *Tillägges i Anmårkn.*

En Beråttelse om de i Laihela Soken i Österbotten befintlige Sten-eller Åttehögar af M. *Chph.* GANANDER, år inrykt i *Åbo Tidn.* 1782, n. 28, p. 221 följ.

N. 836. *Tillägges i Anmårkn.*

I *Åbo Tidn.* 1782, n. 33, fär man igen Kon. Carl Knutssons Bref om Råskilnaden emellan Savolax och Tawastland; gifvet Stockh. år 1452.

N. 839

N. 859 (a). Academ. Afhandl. om de allmännaste Djurfången i Tavastland, under C. N. Hellenii inseende, utgifven af *Gabr.* BONSDORF. *in* 4:o. Åbo, 1782. 3 a. Tillägningar.

N. 884 (a) Anmärkning angående Mortaliteten uti Finland.

Uti *Åbo Tidn.* 1783, n. 4.

N. 1193 (a). Anmärkningar öfver Vår-floderne uti Björneborgs-Lån.

Uti *Åbo Tidn.* 1782, n. 14, där de tilegnas Hr Direct. JANSSON. (*G*)

N. 1217 (a). *Christ. E.* LENCQUIST Dispp. I. II. de Superstitione veterum Fennorum theoretica & practica. *in* 4:o. Aboæ 1782. 12¼ a.

Åbo Tidn. 1782, n. 38.

Re-

Regiſter *.

Be-

*) Detta Regiſter är egenteligen et Nominal-Regiſter, ſå vida görligt varit; men hvareſt antingen Författares, Granſkares eller Utgifvares Namn aldeles ſaknas, där har Saken måſt uptagas, hvilka Artiklar åter utgöra Real-Regiſtret: bägge äro dock förbundne til et Regiſter. Zifran betyder här ej Sidan, utan Artikelns Numer, hvari eller hvarunder Namnet eller Saken bör ſökas, och hvar til Zifran finnes fogad *, betyder det Hänvisning til Tilläggningarne. Med et ſådant Regiſter ſom detta, förſes hvar Del; men hela Verket förſes icke deſto mindre til ſlut med et General-Regiſter.

*) Se Anmärkningen til Art. Charta uti Regist. til Del. I.

Schu-

RÅTTELSER.

Uti *Förste* Delen.

Föret. s. 9, r. 3, läs: Fabricii *Conspectus* - -
Inneh. s. 22, r. 24, — n. 9742 - - 9744.
Sid. 44, rad. 29, — Excussa a *Joh.* - -
— 45, — 29, — ante DXL (annos) elaborata; - -
— 140, — 14, — vivis exemerunt, - -
I Registret: Lemquist; läs: Lencquist, - -
Rättelf. r. 8, går aldeles ut.

Uti *Andre* Delen.

Sid. 12, rad. 15, läs: PEHRSSON.
— 18, — 20, — 1681, rec. - -
— 47, — 8, — MALLEEN Fil. - -
— 89, — 28, — *And. Olav.*
— 112, — 2, — DOEBELIO - -

FÖR KÖPAREN

FÖRSTE Delen af *Bibliotheca Historica Sveo-Gothica*, beräknad efter 1 ſs arket, koſtar - - 24 ſs

ANDRE Delen, efter lika Beräknings-ſätt - 11 ſs

Prenumerationen på TREDJE Delen, och ſom vid des Utgifning godtgöres - - 16 ſs

Summa 1 R.dlr 3 ſs.

Om de Vilkor, under hvilka detta Verk af tryckte utgifves, kan läſas i *Utgifvarens Företal* til Del. I, ſ. 6.

Denne Del ſlöts at tryckas i
STOCKHOLM D. 10 NOV. 1783.